Świat

podróże

kultura

ISSN 1644-4183
CZERWIEC / JUNE 2011

Etiopia pod znakiem krzyża

ETHIOPIA – UNDER THE SIGN OF THE CROSS

Białystok na styku kultur

BIAŁYSTOK – AT THE CROSSROADS OF CULTURE

Włochy

W SKARBNICY EUROPY / ITALY – AT TREASURE HOUSE OF EUROPE

www.magazynswiat.pl

RODZINNA ZNIŻKA

AquaPark Tatralandia
Liptovský Mikuláš

ZABAWA • RELAX WELLNESS

ZAKWATEROWANIE
KRĘGLE • 5D KINO • 3D GOLF

AQUA PAKIETY LATO

zakwaterowanie już od
27 € - 34 € / osoba / noc
śniadanie
wstęp do aquaparku GRATIS
westernowe miasteczko wstęp GRATIS

w termine: 1. 6. – 29. 8. 2011

WYCIECZKI SZKOLNE

LATO 2011

NOWOŚĆ TRIO

• 30 rur i zjeżdżalni
• 14 basenów
• 4000 leżaków
• 20 restauracji

www.tatralandia.sk

50 LAT MUZEUM ZAMKOWEGO W MALBORKU

21 – 24 lipca
Muzeum Zamkowe w Malborku
przedstawia

XII edycję
Oblężenia Malborka

Scenariusz i reżyseria
Bogusław Wołoszański

Obóz rycerski
z warsztatami
rzemieślniczymi
i pokazami
życia rycerskiego

Jarmark
Rzemiosł
Średniowiecznych

Pokazy
i turnieje konne

Zabawy plebejskie,
szranki
i konkursy rycerskie

Inscenizacja
OBLĘŻENIA MALBORKA

Któż z nas przynajmniej raz w życiu nie przeżywał rozterek związanych z wyborem miejsca wypoczynku? Wakacje są tak krótkie, a świat tak kusząco piękny, że chciałoby się jak najwięcej zobaczyć. A zatem dokąd pojechać tego lata?

Odwiedzić północną Etiopię w poszukiwaniu śladów biblijnej przeszłości czy skarbnicę kultury europejskiej – Włochy? A może na rowerze przemierzyć Bornholm wzdłuż i wszerz? W przerwach między pedałowaniem wylegiwać się na piałych plażach, podziwiać strome klify, białe kościółki i zwiedzać fabryczki czekolady...

Można też wyruszyć w rejs po jeziorach mazurskich lub zaszyć się w lasach Puszczy Knyszyńskiej i tropić rysia. Albo zabrać swoje pociechy do Rabki, kopalni soli w Bochni lub parku miniatur w Inwałdzie. Dokądkolwiek się wybierzecie, drodzy Czytelnicy, życzę udanego wypoczynku.

Who hasn't been in a quandary at least once in their lives as to the choice of a holiday destination? Vacations are so short, and the world is so temptingly beautiful, that one would like to see as much as possible. So where to go this summer?

Visit North Ethiopia is search of traces of the biblical past or Italy, the treasure house of European culture. Maybe cover the length and width of Bornholm by bike. In between resting from paddling laze about on white beaches, admire steep cliffs, white little churches and visit small chocolate factories…

One can go on a cruise on the Masurian lakes or hide in the Puszcza Knyszyńska forests and attempt to track down a lynx. Or take your kids to Rabka, to the salt mine in Bochnia or the park of miniatures in Inwałd. Dear readers, wherever you decide to go, I wish you a good holiday.

Urszula Gabryelska
redaktor naczelna
editor in chief

societé restauracja club

Restauracja société ul. Różana 14, tel.: 022 540 13 33, e-mail: societe@societe.pl

societé restauracja club

- oferujemy urozmaicone menu z akcentami kuchni polskiej i śródziemnomorskiej,
- organizujemy imprezy okolicznościowe tj. bankiety, wesela, konferencje oraz spotkania biznesowe,
- proponujemy mile spędzić czas w otoczeniu zieleni naszego ogrodu

- We offer a varied menu with some accents of Polish and Mediterranean cuisine,
- we organize occasional parties, that is banquets, wedding receptions, conferences and business meetings
- We recommend spending nice time in our green garden.

www.societe.pl

Urszula Gabryelska

Wakacje na Cyprze Północnym

VACATIONS IN NORTH CYPRUS

Przez wiele lat odizolowany od świata wiódł spokojne życie, rozwijał kulturę, pielęgnował tradycje i zabytki. Dzięki czemu teraz oferuje czyste i piękne plaże, autentyczną wyspiarską atmosferę i wiele uroczych zakątków, które dopiero czekają na odkrycie. Niezapomiane wakacje spedzą tu zarówno rodziny z dziećmi, jak i turyści nastawieni na aktywny wypoczynek.

North Cyprus, which was isolated from the world for many years, had led a quiet life, developed its culture and nurtured traditions and historic monuments. Thanks to that, today it offers clean and beautiful beaches, authentic island atmosphere and many charming places, which are only now waiting to be discovered. Families with children, as well as tourists wanting to enjoy active recreation will spend unforgettable holidays here.

Z DALA OD ZGIEŁKU KURORTÓW

Malownicze plaże ukryte w zacisznych zatokach, ciekawe zabytki dostępne do zwiedzania bez konieczności stania w długich kolejkach po bilety – to niewątpliwe atuty wypoczynku na Cyprze Północnym. Na szczęście ta część wyspy Afrodyty, która należy do Tureckiej Republiki Cypru Północnego, jest mało znana zachodniemu turyście. Przemysł turystyczny nie rozwinął się tu jeszcze na dobre, co procentuje niezatłoczonymi plażami i autentyczną atmosferą. Zwyczaje rodowitych mieszkańców wyspy, ich kultura i tradycje oparły się wszechogarniającej komercji.

Jednym z najpiękniejszych miejsc na północy wyspy jest otoczony długim pasem złotych plaż półwysep Karpaz. Prędzej spotkamy tu Cypryjczyka podróżującego na osiołku niż epatującego bielą turystę z Europy. Leżąc na czystym piasku i słuchając szumu fal, można poczuć się jak na bezludnej wyspie. Na urlopowiczów czeka bogato rozwinięta sięć hoteli o wysokim standardzie goszczących głównie indywidualnych turystów. Hotelowe plaże leżą zazwyczaj w małych zatokach, dzięki czemu są dostępne tylko dla gości. Zarówno te zagospodarowane, jak i te dzikie i odludne są bajecznie piękne i stanowią wizytówkę Cypru Północnego.

FAR FROM BIG RESORTS

Picturesque beaches hidden in cosy bays, interesting historic monuments accessible without the need to stand in long queues for tickets, are undoubtedly attributes of holidaying on North Cyprus. Fortunately this part of the Aphrodite island, which belongs to the Turkish Republic, is little known to the Western tourist. The travel industry is not yet well developed here, which means that the beaches are not crowded and have an authentic atmosphere. The customs of the island's native inhabitants, their culture and traditions have not succumbed to overpowering commercialism.

One of the most beautiful places on the north island is surrounded by a long belt of golden beaches of the Karpaz peninsula. We are more likely to find locals traveling on a donkey than a tourist from Europe. Lying on the clean sand and listening to the sound of the sea waves one can feel like being on a deserted island.

There is a well-developed chain of hotels with high standards whose guests are mainly individual tourists. Usually, hotel beaches are situated in small bays, thanks to which they are only accessible to hotel guests. Both those well established, as those that are more basic and more isolated are incredibly beautiful and are a calling card of North Cyprus.

CITRON TRAVEL
www.citrontravel.pl

CITRON TRAVEL
www.citrontravel.pl

Fot. Jarek Czyż / Citron Travel

ORIENT Z DOMIESZKĄ EUROPY

Cypr Północny jest idealną destynacją wakacyjną dla turystów lubiących tradycje, klimat i zapachy Orientu. Państwo leży na zchodnim krańcu kontynentu azjatyckiego, od wybrzeży Turcji dzieli je zaledwie 70 km i ok. 100 km od wybrzeży Syrii. Geograficznie i kulturowo bliżej stąd do Azji niż do Europy. W północnej części wyspy mieszkają głównie Cypryjczycy tureckiego pochodzenia i Turcy, ich kultura jest więc obecna niemal na każdym kroku.

Podczas spaceru krętymi uliczkami będą nas kusić intensywne zapachy przypraw wydobywające się z licznych małych restauracji. Z pewnością nie odmówimy sobie przyjemności skosztowania wyśmienitych kebabów, ociekających słodkim syropem baklaw oraz mocnej, czarnej herbaty podawanej w małych filiżankach. W sklepikach z pamiątkami i na straganach uginających się od bajecznie kolorowych tkanin i oryginalnej biżuterii z każdej strony będzie na nas zerkać „oko proroka", popularny amulet chroniący przed złem. Z rana obudzi nas muezin wzywający wiernych do modlitwy w meczetach.

Cypryjczycy w sposobie bycia przypominają Europejczyków. Są ludźmi otwartymi i liberalnymi. A widok skąpo odzianej turystki nie wywołuje powszechnego zgorszenia.

ORIENT WITH A TOUCH OF EUROPE

North Cyprus is an ideal vacation destination for tourists who like tradition, the atmosphere and smells of the Orient. The country lies on the western edge of the Asian continent, the Turkish coast is merely 70 km away and about 100 km from the Syrian coast. It is geographically and culturally closer from here to Asia than to Europe. Because mainly Cyprians of Turkish background and Turks live in the north part of the island this culture is present everywhere.

While meandering around the winding streets we will be tempted by the intense cooking smells from the numerous little restaurants. We definitely won't be able to go past the delicious kebabs, the baklaws with dripping sweet syrup and strong black tea served in small cups. Everywhere in the souvenir shops and stalls buckling under the incredibly colourful cloths and unusual jewellery, we will feel the "eye of the prophet" looking at us, which is the popular amulet protecting from evil. At dawn we will be woken by the muezzin calling the faithful to prayers in mosques.

Cyprians are similar to Europeans in their way of being. They are open and liberal. And the sight of scantily dressed tourists does not cause an outrage.

HISTORIA NA WYCIĄGNIĘCIE RĘKI

Na tym małym kawałku wyspy Afrodyty przetrwały pamiątki po różnych kulturach i cywilizacjach. Miłośnicy historii i zabytków odnajdą tu wiele ciekawych miejsc. Największe wrażenie robią piękne i doskonale zachowane pozostałości rzymskiego miasta Salamis, dawnej stolicy wyspy. Rozpościerają się niedaleko Famagusty – dużego kąpieliska morskiego strzeżonego przez ufortyfikowany zamek. W górach Besparmak kryją się liczne zamki i opactwa z czasów średniowiecznych. Szczególnie malowniczo prezentują się ruiny zamku św. Hilariona. Zwiedzając położone wysoko mury, przenosimy się w czasie do epoki królów i rycerzy. Z zamku rozciąga się bajeczny widok na wielokilometrowy pas złotego wybrzeża oraz urocze miasteczko Kyrenia (Girne). Ten mały port pełen jachtów i łodzi rybackich flankuje okazały zamek krzyżowców. Niedaleko stąd, w Bellapais, wysoko na wzgórzu wznosi się opactwo uznawane za perłę architektury gotyckiej. Obok budowli znajduje się restauracja, w której przy dźwiękach muzyki klasycznej można zjeść romantyczną kolację.

HISTORY AT ARMS REACH

Mementos from various cultures and civilisations have survived on this small piece of Aphrodite Island. Lovers of history and monuments will discover here many interesting places. Beautifully and ideally preserved remains of the Salamis Roman city, the island's capital, makes the greatest impression. A big swimming beach watched over by a fortified castle stretches nearby Famagusta. Numerous castles and abbeys from medieval times are hidden in the Besparmak mountains. The St. Hilarion's castle ruins look particularly picturesque. When visiting the ruins situated high in the mountains we move back in time to the epoch of kings and knights. A fairytale view of a several kilometre belt of the golden coast
and a charming little town of Kyrenia (Girne) can be seen from the castle. The impressive Teutonic Knights' castle is flanked by this small port full of yachts and fishing boats. Nearby in Bellepais, an abbey is erected high on the hill considered a gothic architectural pearl. Next to the building there is a restaurant, where to the accompaniment of classical music, one can have a romantic dinner.

CITRON TRAVEL

Citron Travel jest biurem podróży działającym na polskim rynku od 2011 roku.
Specjalizuje się w organizowaniu wycieczek na Cypr Północny.
Jest pierwszym biurem podróży, które organizuje wycieczki na Cypr Północny z Polski.
Więcej informacji, zdjęć z Cypru Północnego, relacje podróżnych znajdziecie na:
www.citrontravel.pl, ul. Kamionkowska 51, 03-812, Warszawa, tel: (0 22) 494 90 40

Fot. Jarek Czyż / Citron Travel

Paweł Wroński

z bloga...

CZESKI HUMOR
CZECH HUMOR

Opisy zabytkowych obiektów w przewodnikach są nafaszerowane nazwiskami konstruktorów i architektonicznymi terminami. Jednak te same publikacje zazwyczaj milczą o obiektach współczesnych. Trudno wyrokować, czy autorzy przesądzają arbitralnie o ich miernej wartości, czy pomijają, bo niewiele o nich wiedzą. Oczywiście dzieła współczesne, zwłaszcza głośnych artystów, doznają z czasem nobilitacji. Najlepszym przykładem jest ciastowato uformowana przez Gaudiego katedra, będąca wizytówką Barcelony.

Przed kilku laty pod Brnem pojawiła się wielka armata i trzech kanonierów w napoleońskich uniformach. Konstrukcja wznosi się koło wioski Holubice (15 km od morawskiej metropolii). Autostrada przecina rozległe pola, na których w 1805 r. starły się wojska trzech cesarzy. Armata nie jest jednak pomnikiem upamiętniającym ofiary spod Austerlitz (bitwę uwiecznia monumentalna Mogiła Pokoju), lecz... skrywa jedną z ponad 50 cementowni należących do kompanii Zapa Beton. Jan Rada, nadworny architekt firmy, nawiązuje do miejsc, w których zlokalizowane są zakłady. Silos w Ołomuńcu zamienił w gigantycznego cyklopa, urządzenia w Kosmonosach w kosmiczne rakiety, w Ricanach i Šenovie stworzył barwne kwiaty, a w Suchdole nad Odrą wesołą ciuchcię, ponieważ blisko stamtąd do dużej stacji kolejowej z gęstymi torowiskami. Jego dziełem są także dekoracje pomp i firmowych samochodów, które najchętniej przekształca w zwierzęta. Ostatnie dzieło to betoniarka-mamut, bo macierzysty zakład pojazdu znajduje się nieopodal obozowiska prehistorycznych myśliwych. Zastanawiam się, czy formy Jana Rady doznają nobilitacji i znajdą się w przewodnikach? Będę żałować, jeśli przerdzewieją i zostaną zapomniane. Kiedy widzę armatę koło Holubic, wiem, że Brno już blisko, i uśmiecham się. To kicz, ale z dużą dozą humoru!

Descriptions of historic objects in travel guides are full of names of designers and architectural terminology. And yet the same guides usually do not mention modern constructions. It's difficult to determine whether the writers are arbitrarily deciding about their mediocre value, or whether they are avoiding them because they know little about them. Of course, contemporary works, particularly by well-known artists, in time are given recognition, such as for example the cake-shaped cathedral designed by Gaudi, which has become Barcelona's icon.

Few years ago a huge cannon and three artillerymen in Napoleon uniforms appeared near Berne. The construction was placed near Holubice village (15 km from the Moravian metropolis). An expressway cuts across vast fields on which armies of three emperors clashed in 1805. However, the cannon is not a monument to those killed at Austerlitz (a monumental Grave of Peace immortalizes the battle), but it hides the cement works, belonging to the Zapa Beton company.

Jan Rada, the company's architect makes reference to places where the works are located. He changed the silos in Olomouc into a gigantic Cyclops, the equipment in Kosmonos into cosmic rockets, he created colourful flowers in Ricany and Šenov and in Suchdol on the Oder River he created a little puffing train, as from there it is close to a large railway station with lots of tracks. He also designed the pump decorations and company cars, which he loves to transform into animals. His last creation is a cement mixer-come-mammoth, as the vehicle's parent company is located not far from the prehistoric hunters' camp. I wonder whether Jan Rada's forms will be given recognition and find their way into travel guides. It will be a pity if they rust and will be forgotten. When I see the cannon in Holubice, I know that Berne is close, and I smile. It is kitsch, but with a great sense of humour.

Fot.: P. Wroński

Świat podróże kultura

W ZASIĘGU RĘKI
AT HAND'S REACH
Wakacje na Cyprze Północnym 6
Vacations in North Cyprus

Z BLOGA / BLOG
Czeski humor / Czech humor 12

WYPRAWA / EXPEDITION
Etiopia pod znakiem krzyża
Etiopia Marked by the Cross 16

PODRÓŻE Z KULTURĄ
TRAVELS WITH CULTURE
Bajeczna Italia / Bella Italia 22

WYPOCZYNEK Z POMYSŁEM
HOLIDAY WITH IMAGINATION
Rabka – Miasto Dzieci Świata
A Town, Children of the World 27
Bochnia – kopalnia możliwości
Minie of Opportunities 31
Park Miniatur „Świat Marzeń"
Miniatur Park – The World of Dreams 33
Gmina Brenna latem
Brenna Commune in Summer 35
Designowy Inowrocław
New Designer Inowrocław 40
5 x Kujawy Zachodnie
x5 West Kujawy 44
Uroki powiatu białostockiego
The appeal of Białystok district 48

CZTERY POWODY, BY ODWIEDZIĆ...
FOUR REASONS TO VISIT...
Białystok na styku kultur
At the Crossroads of Culture 54

MIEJSCE / PLACE
Pilica – rzeka, która łączy
Pilica – A River that Unit 58
Sobótka nad Pilicą
Sobótka on Pilica 60
Granary – Butikowy hotel
Granary – Boutique hotel 64
Ustka – soczysty kurort
A Juicy Spa 68
Opanuj Gniew
Control Gniew 70

100 KILOMETRÓW PRZYGODY
ONE HUNDRED KILOMETERS
OF ADVENTURE
Bornholm – rowerowy raj
Heaven for Cyclists 74

SPACEREM PO...
WALKING AROUND...
Lizbona – windą nad ocean
In an Elevator over the Ocean 80

WYDARZENIA
EVENTS
Mikołajki – w stolicy żeglarzy
Yachtsmens's Capital 86
Posmakuj Śląskiego
Taste Silesian 88

TROPEM NATURY
IN NATURE' S FOOTSEPS
Ryś, czyli kot-widmo .....
The Lynx, Phantom Cat 94

Niezamówionych materiałów redakcja nie zwraca, a w razie opublikowania zastrzega sobie prawo do ich skracania.
Magazyn Świat© nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń i reklam i ma prawo odmówić publikacji bez podania przyczyny.
© Copyright by Magazyn Świat Wszystkie materiały są objęte prawem autorskim. Przedruk materiałów materiałów jakiejkolwiek formie i w jakimkolwiek języku bez wcześniejszej pisemnej zgody Wydawcyjest zabronione. Wydawca zabrania bez umownej sprzedaży numerów bieżących i archiwalnych miesięcznika „Świat Podróże Kultura".
Działanie wbrew powyższemu zakazowi skutkuje odpowiedzialnością prawną.

ADRES REDAKCJI
02-548 Warszawa,
ul. Grażyny 15 lok. 112–114
tel./faks: +48 22 845 58 41
redakcja:
tel.: +48 22 845 29 24
www.magazynswiat.pl
kontakt@magazynswiat.pl
promocja@magazynswiat.pl

REDAKTOR NACZELNA
URSZULA GABRYELSKA
u.gabryelska@magazynswiat.pl

WSPÓŁPRACA
EDYTA BUCHERT
PAWEŁ FABIJAŃSKI
BARBARA JAMPOLSKA-WASIAK
MARCIN JAKUBOWSKI
JADWIGA KOLAWA
AGNIESZKA ŁUCZAK
IWONA POTĘGA
JOANNA STACHOWIAK
ELŻBIETA TOMCZYK-MICZKA
PAWEŁ WROŃSKI
PAWEŁ ZAJĄC
PIOTR ŻABOWSKI

PROMOCJA
promocja@magazynswiat.pl
REKLAMA
Maria Fudała
marketing@magazynswiat.pl
MAREK RYŃSKI
m.rynski@magazynswiat.pl
reklama@magazynswiat.pl
TŁUMACZENIE
ANNA KURPIEWSKA
JOLANTA WOLSKI
KOREKTA POLSKA
BARBARA ZAPOLSKA
DYREKTOR ARTYSTYCZNY
PIOTR JANOWCZYK

NAKŁAD
10 000 egzemplarzy
© Copyright by Magazyn Świat
Okładka: Wenecja
fot.: V. Skylarov

czerwiec

Światowy Festiwal Muzyki Sakralnej, Fez
Międzykulturowy dialog artystów – od hiszpańskich Cyganów po sufistów z Sahary.
Fez Festival of World Sacred Music
Artists' intercultural dialogue – from Spanish Gypsies to Sahara Sufis
www.fesfestival.com

Industriada, miasta Śląska
Ok. 40 obiektów na Śląskim Szlaku Zabytków Techniki otwiera swoje podwoje.
Industriada, Silesian town
About 40 establishments on the Silesian Technical Monuments Route will open their doors.
www.industriada.pl

Święto Ogrodów, Kraków i okolice
Będzie można zwiedzać ogrody: królewskie, przyklasztorne, prywatne. Poza tym: koncerty, spektakle.
Garden Festival, Krakow and environs
You can visit gardens: royal, in monasteries, private. Also, concerts and performances.
www.swietoogrodow.pl

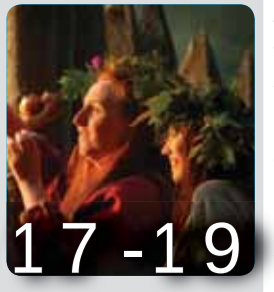

V Cedyńskie Spotkania z Historią
W programie m.in.: inscenizacja zwycięskiej bitwy Polan z 972 r., pokaz umiejętności dawnych rzemieślników.
5th Cedynia Meetings with History
Program inc. re-enactment of victorious Polan Battle in 972, craft displays of old craftsmen.
www.cedynia.org

Dzień Dziecka, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu
Podczas pikniku rodzinnego najmłodsi poznają dawne zabawy i zajęcia wiejskich dzieci.
Child's Day, Mazovian Village Museum in Serpc
Youngsters learn about village children's old games and activities during a family picnic.
www.mwmskansen.pl

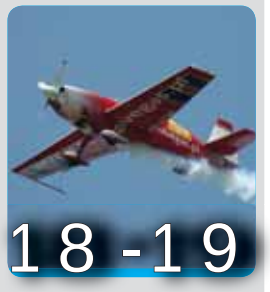

V Płocki Piknik Lotniczy
Jedną z atrakcji będzie slalom na czas między ustawionymi na Wiśle przeszkodami.

5th Płock Air Picnic
One of the attractions will include a slalom race with obstacles on the Vistula River.
www.lotniczyplock.pl

Otwarte piwnice, Szwajcaria
Producenci win z regionu Jeziora Genewskiego otwierają piwnice pełne wyśmienitych win.
Open cellars, Switzerland
Producers from the Geneva Lake region will open their cellars full of excellent wines.
www.cavesouvertes.ch

Sabat Czarownic 2, Kielce
W amiteatrze Kadzielnia odbędzie się zlot uwodzicielskich śpiewających czarownic, m.in.: Beata Kozidrak, Halinka Młynkowa i Doda.
2nd Witches Sabbath, Kielce
A rally of seductive and singing witches, inc. Beata Kozidrak, Halinka Młynkowa and Doda will be held at the Kadzielnia ami-theatre.
www.swietokrzyskie.travel

Karnawał Kultur, Berlin.
Na ulicach Berlina przedstawiciele różnych narodów zaprezentują swoją muzykę, sztukę i tradycję.
Culture Carnival, Berlin
Representatives of various nations present their music, art and traditions. A colourful parade will pass through Berlin's streets.
www.karneval-berlin.de

Koncert Bonnie Tyler, Warszawa
Jedyna okazja, by posłuchać na żywo niezwykłego głosu wokalistki, którym od blisko 40 lat zachwyca się świat.
Bonnie Taylor Concert, Warsaw
It's the only opportunity to hear live this exceptional singer's voice that for nearly 40 years delights the world.
www.makrokoncert.com.pl

XIX Międzynarodowe Targi Turystyczne

TT WARSAW

22-24 września 2011

Centrum MT Polska
ul. Marsa 56c, Warszawa

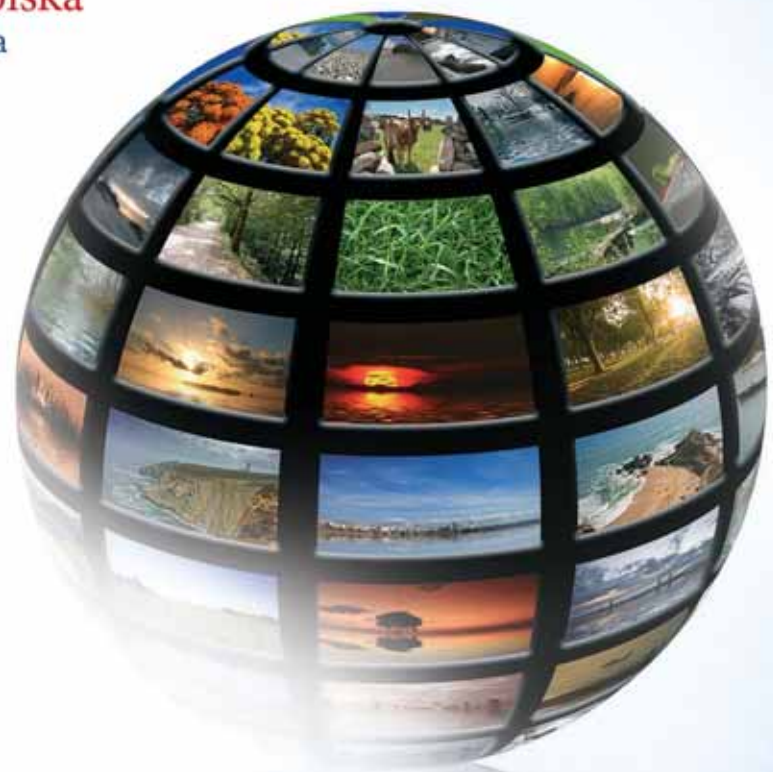

Spełnij marzenia o podróżach!

- prezentacje z ponad 60 krajów świata
- atrakcje turystyczne z całej Polski
- niezwykłe oferty na sezon jesienno-zimowy
- konkursy z nagrodami i wiele innych atrakcji

Już dziś zaplanuj wrześniową wyprawę na TT Warsaw!

www.ttwarsaw.pl

Edyta Buchert

Etiopia
pod znakiem krzyża

ETHIOPIA MARKED BY THE CROSS

When travelling through the wilderness of northern Ethiopia, I found many traces of its biblical past. The legendary location of the Ark of the Covenant, rock-hewn churches and thousand-year-old books from which priests say their prayers. This trip was the lesson of history and humility for me.

Podróżując po bezdrożach północnej Etiopii, odnalazłam wiele śladów biblijnej przeszłości. Legendarne miejsce przechowywania Arki Przymierza, wykute w skale kościoły i tysiącletnie księgi, z których modlą się kapłani. Ta wyprawa była dla mnie lekcją historii i pokory.

Kościół św. Jerzego w Lalibeli / Church of St. George in Lalibela

Podróż rozpoczynam w Addis Abebie, stolicy Etiopii. Miasto rozpostarte na wysokości ok. 2400 m n.p.m. u podnóża wygasłego wulkanu Entoto zostało założone przez cesarza Menelika II. Miejsce, czyli pustynną równinę z gorącymi źródłami siarkowymi znakomicie działającymi na cerę, wybrała cesarzowa Taitu Betul. W ciągu kilku lat pustynie zamieniono w gaj eukaliptusowy. Miasto dynamicznie się rozwija, dziś liczy prawie trzy miliony mieszkańców.

NOWY KWIAT >> Wbrew swej nazwie (Addis Abeba w języku amharskim oznacza „nowy kwiat") nie grzeszy urodą. Jest tu jednak kilka miejsc, których nie można ominąć.
Aby lepiej się przygotować na spotkanie z plemionami zamieszkującymi Dolinę Omo na południu, pierwsze kroki kieruję do muzeum etnograficznego, gdzie są prezentowane bogate zbiory przedmiotów codziennego użytku, można też obejrzeć filmy przybliżające obrzędy i obyczaje grup etnicznych. Ważnym budynkiem w stolicy jest katedra Świętego Jerzego (Kyddus Gijorgis) ufundowana na cześć obrońców kraju, którzy w 1896 r. pokonali włoskich najeźdźców. Dzięki ich bohaterskiej postawie Etiopia nigdy nie została skolonializowana. Katedra była świadkiem kluczowych wydarzeń w kraju. W jej okazałych wnętrzach koronowano władców, m.in. słynnego Hajle Sellasje I, ostatniego cesarza Etiopii.

PRABABKA LUCY >> Wizytę w Muzeum Narodowym w Addis Abebie zostawiam na koniec, jak przysłowiową wisienkę na torcie. Budynek muzeum to skarb narodowy, podobnie jak eksponaty przedstawiające skamieniałe pozostałości hominidów. Najcenniejszym znaleziskiem archeologicznym jest Lucy, czyli częściowy szkielet przedstawicielki gatunku Australopithectus afarensis. Prababka ludzi żyła w dolinie Awash w Etiopii 3,2 mln lat temu i prawdopodobnie w chwili śmierci miała zaledwie 19 lat. Kości hominida zostały odnalezione w 1974 r. przez archeologa Donalda Johansona. Naukowiec zainspirowany przebojem Beatlesów „Lucy in the Sky with Dimonds" nadał swemu znalezisku imię Lucy. Etiopczycy wolą amharską nazwę Diknesz, co znaczy „jesteś cudowna". Obecnie Lucy przebywa w „podróży służbowej" w Stanach Zjednoczonych. Rząd etiopski wypożyczył szkielet do badań naukowych. W muzeum można obejrzeć jedynie odlew.

I set off on my journey in Addis Ababa, the capital of Ethiopia. Stretching at a height of 2 400 meters above sea level at the foot of the extinct volcano Entoto, the city was founded by Emperor Menelik II. The place, a desert plain with hot sulphur springs, which are beneficial for the skin, was selected by his wife Taytu Betula. Within a few years the desert was turned into an eucalyptus grove. The city is developing dynamically and today it has nearly three million inhabitants.

A NEW FLOWER >> Contrary to its name (Addis Ababa in Amharic means „New Flower") is not that beautiful. However, there are a few places that are must-see.
In order to prepare myself for the meeting with the tribes living in the Omo Valley in the south, I start with the Ethnographic Museum, where I can see an extensive collection of everyday objects and watch films presenting the rites and customs of the ethnic groups. An important building in the capital city is St. George's Cathedral, which was established in honour of the country's defenders who in 1896 had defeated Italian invaders. Thanks to their heroism Ethiopia has never been colonized. The cathedral has witnessed the most significant events in the history of the country. It is in its magnificent interiors that Ethiopian rulers were crowned, among others, the famous Haile Selassie I, the last Emperor of Ethiopia.

THE GREAT-GRANDMOTHER LUCY >> I decide to go the National Museum in Addis Ababa at the end of my visit – it is my "icing on the cake." The museum building is a national treasure just as the exhibits of the fossilized remains of hominids. The most valuable archaeological discovery is Lucy, a partial skeleton of the representative of the species Australopithecus afarensis. The great-grandmother of man lived in the Awash Valley in Ethiopia 3.2 million years ago and probably at the time of her death she was only 19 years old. The bones of the hominid were discovered in 1974 by the archaeologist Donald Johanson. Ispired by the hit of the Beatles „Lucy in the Sky with Dimonds," the scientist called his discovery Lucy. Ethiopians prefer their Amharic name „Dinkenesh," which means „you're amazing." Currently, Lucy is on a „business trip" in the United States. The Ethiopian government lent the skeleton for the purpose of scientific research. At the museum tourists can only see its cast.

Fot.: E. Buchert (6)

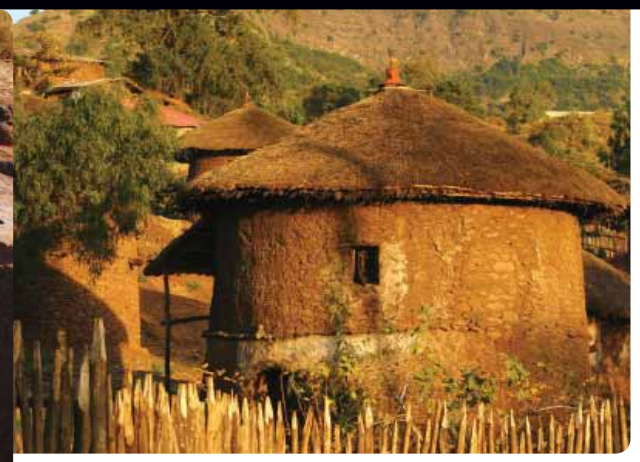

Najstarsza część Lalibeli / Oldest part of Lalibela

TAJEMNICA ARKI PRZYMIERZA >> Aksum to prastara stolica Etiopii i kolebka historii tego kraju. Ponoć rządy sprawowała tu legendarna Makeda, królowa Saby, która poślubiła żydowskiego króla Salomona. Ich syn Menelik I ok. X w. p.n.e. został pierwszym cesarzem Etiopii. Legenda głosi, że cesarz wykradł Arkę Przymierza z Jerozolimy i ukrył ją w Aksum. Etiopczycy wierzą, że obecnie znajduje się w maleńkim kościele Świętej Marii z Syjonu (Ynde Marjam Tsyjon). Kiedy wreszcie po pokonaniu ponad tysiąca kilometrów docieram na miejsce i chcę zobaczyć tę świętość na własne oczy, przewodnik studzi mój entuzjazm. Nie wolno mi wejść do kościoła. Arkę Przymierza może oglądać tylko jedna osoba, jej strażnik. Gdy strażnik umiera, wybierany jest nowy. Żyje samotnie w świątyni i nigdy jej nie opuszcza, z nikim się nie kontaktuje i nie rozmawia. Jak to możliwe, skąd bierze jedzenie? Moje wątpliwości nie znajdują jednak zrozumienia przewodnika.
– To wielki zaszczyt strzec najcenniejszej rzeczy w kraju, a może i na świecie – stwierdza krótko Sejum. – I nikt nigdy jej nie zobaczył? Nawet cesarz? – dopytuję, bo nie dowierzam. – Nikt. Nawet cesarz – spokojnie odpowiada Sejum. – A jeśli jej tam w ogóle nie ma? Skąd możesz to wiedzieć, skoro nikt prócz strażnika jej nie widział? – nie daję za wygraną – Po prostu wiem – pada odpowiedź, po której mój sceptycyzm kapituluje.

DOTYK HISTORII >> Podczas spaceru przez Aksum, przyglądam się obeliskom i stelom, które mają aż 1600 lat i dawniej wyznaczały miejsca pochówku najważniejszych

THE MYSTERY OF THE ARK >> Axum is Ethiopia's ancient capital and the cradle of the country's history. It is said that the place was ruled by Makeda, the Queen of Sheba, who married the Jewish king Solomon. Their son, Menelik I, became the first emperor of Ethiopia around 10 century B.C. According to legend the emperor stole the Ark of the Covenant from Jerusalem and hid it in Axum. Ethiopians believe that it is now stored at the tiny Church of St. Mary of Zion (Ynde Maryam Seyon). When after over a thousand kilometres I reach the place and I want to see these holy objects with my own eyes, the guide dampens my enthusiasm. I am not allowed to enter the church. Only one person can see the Ark of the Covenant, i.e. its guardian. When the guardian dies, a new one is selected. He lives alone at the temple and never leaves it, he contacts no-one and talks to no-one. How is it possible? Where does he take his food from? However, the guide does not understand my doubts. „It is a great honour to guard the most precious thing in the country, and probably in the world," Seyum says curtly. „And no one has ever seen it ?" Even the Emperor?" I ask because I do not really believe it. „Nobody. Even the emperor," Seyum calmly responds. „And what if it is not even there? How can you know, since nobody has seen it except for the guardian?" I do not give up. „I just know," there comes the reply, after which my scepticism is defeated.

A TOUCH OF HISTORY >> While walking across Axum, I look at obelisks and steles, which are 1 600 years old. In the past they used to mark the burial place of the most important nobles. Each stele weighs about 500 tons. The highest of them is 24 meters high. It was stolen by Italians in 1937. It returned to

Malowidła kościelne / Religious paintings

Tysiącletnia księga do nabożeństwa / Thousand-year-old prayer book

dostojników państwowych. Każda stela waży ok. 500 t. Najwyższa z nich ma 24 m, została ukradziona przez Włochów w 1937 r. Do Etiopii powróciła dopiero trzy lata temu, niestety przecięta na trzy kawałki. Obecnie zrekonstruowana i ponownie ustawiona w pionie, w towarzystwie innych, nieco mniejszych, daje świadectwo zamierzchłej przeszłości. Spaceruję uliczkami, którymi w czasach antycznych chadzała Makeda, królowa Saby, zatrzymuję się przy sztucznym zbiorniku, nazywanym Studnią Królowej Saby. Zaglądam do licznych kościołów, podziwiam wielobrawne malowidła, podobne zobaczę w klasztorach wzniesionych na jeziorze Tana. Na moją prośbę duchowni prezentują misternie zdobione krzyże. Ich kształt i ornamenty są charakterystyczne dla Etiopii. Kapłani podczas codziennych nabożeństw korzystają z prastarych, świętych ksiąg. Ich kartki wykonane z garbowanej koziej skóry są zapisane ręcznie w języku gyyz (używanym podczas obrzędów liturgicznych) i zdobione misternymi malunkami. Kapłani, wertując kartki księgi, odczytują słowa modlitywy, jaką przed wiekami odmawiali etiopscy chrześcijanie. Fotografuję zafascynowana. Kapłan z dumą prezentuje księgę i zachęca: – Sama zobacz, przewróć karki. Ręce mi się trzęsą z emocji, że mogę dotknąć tak cennego skarbu.

SKALNE KOŚCIOŁY >> Około 500 km na południe od Aksum odnajduję ósmy cud świata. Leży niemal w chmurach na wysokości 2630 m n.p.m. W XII w. miasto nazywało się Roha, a władał nim mądry i pobożny król Lalibela. W czasach jego panowania chrześcijanie z Etiopii odbywali pielgrzymki do Jerozolimy, a w trakcie wędrówki wielu umierało z wycieńczenia. Zatroskany Lalibela postanowił zbudować poddanym kościoły, które miałyby zastąpić święte miejsca w Jerozolimie. 40 tys. robotników zatrudnionych przez króla w ciągu zaledwie 20 lat wykuło w litej skale aż 11 kościołów. Są one połączone podziemnymi korytarzami i tworzą imponujący labirynt. Najbardziej podoba mi się nieco oddalony od pozostałych kościół św. Grzegorza, monolit wykuty na planie krzyża. Im więcej czasu spędzam w kościelnych murach, tym bardziej jestem skłonna uwierzyć legendzie, która głosi, że ludziom pomagały zastępy aniołów.

Codziennie przed wschodem słońca w kościołach odbywa się trzygodzinne nabożeństwo. Po mszy wierni wracają do domów i swoich obowiązków. Tylko dżinsy i adidasy wystające spod białych szat wiernych świadczą o tym, że jednak czas nie stanął tu w miejscu.

ETIOPSCY ŻYDZI >> W pobliżu Gonder, gdzie znajdują się pałace cesarskie, leży niewielka miejscowość Ulleka. Zamieszkują ją Felaszowie – ostatni etiopscy żydzi, którzy wyznają judaizm w niezmienionej postaci. Wierzenia opierają jedynie na Torze, czyli pierwszych pięciu księgach Starego Testamentu. Słowo „felasz" w języku gyyz oznacza „tułacz". Oni nazywają sobie Biete Izrael, czyli Domem Izraela. Ponoć przybyli do Etiopii z Jerozolimy z cesarzem Menelikiem I. Przez stulecia przestrzegali zasady „attenkuan", czyli braku kontaktu z osobą „nieczystą", tzn. nieznaną lub niezwiązaną z Pięcioksięgiem. W 1977 r. uznano ich za zaginione plemię Izraela i na mocy prawa powrotu rozpoczęto przesiedlanie Felaszów do Izraela.

Ci, którzy pozostali w wiosce Uelleka, dając świadectwo biblijnej przeszłości, mają przyjazne usposobienie. W ich towarzystwie każdy podróżnik czuje się długo oczekiwanym gościem.

Najmłodsi Felaszowie / Youngest Falasha

Dojazd: samolotem. Z Polski nie ma bezpośrednich połączeń. Bilet w obie strony z przesiadką w jednym z europejskich miast, np. we Frankfurcie, kosztuje 3–4 tys. zł (w zależności od sezonu).
Wiza: jest wydawana na lotnisku, kosztuje 20 USD.
Waluta: Birr (ETB), 1 PLN = 4 ETB, 1 USD = 13,4 ETB
Kiedy jechać: najlepiej wiosną i jesienią
Noclegi: w hotelu klasy turystycznej trzeba zapłacić ok. 20 USD za dobę. Luksusowy hotel w stolicy, np. Sheraton lub Hilton, kosztuje powyżej 200 USD.
Transport: wewnętrzne przeloty liniami Ethiopian Airways do głównych miast w kraju – ok. 150 USD w jedną stronę, wynajęcie samochodu terenowego: 100–150 USD na dobę.
Getting there: by plane. There are no direct connections from Poland. A return ticket with a transfer in a European city such as Frankfurt costs PLN 3-4 thousand (depending on the season).
Visa: it is issued at the airport, it costs USD 20.
Currency: Birr (ETB), PLN 1 = ETB 4, USD 1 = ETB 13.4
When to go: spring and autumn
Accommodation: at a medium-standard hotel you have to pay about USD 20 per night. One night at a luxury hotel in the capital city such as Sheraton or Hilton costs over USD 200.
Transportation: internal flights with Ethiopian Airways to major cities in the country – one-way ticket costs approx. UDS 150, renting a SUV – USD 100-150 USD a day.

www.cyberethiopia.com; www.ethiopiadaily.com

Church, which is situated a bit further away from the other churches – it is a monolith built on cross plan. The more time I spend in church walls, the more I am prone to believe the legend, which says that people here were helped by the legions of angels.

Every day before sunrise all the churches hold a three-hour service. After the mass the faithful return to their homes and their duties. It is only jeans and sneakers sticking out from under white robes of the faithful prove that time does has not stopped here.

ETHIOPIAN JEWS >> Near Gonder, where the imperial palaces are located, there is the small town called Ulleka. It is inhabited by the Falasha - last Ethiopian Jews who profess Judaism it its original form. Their beliefs are based solely on the Torah, i.e. the first five books of the Old Testament. The word „falasha" in Ge'ez means „wanderer." They call themselves Beyte Israel, or the House of Israel. It is said that they came to Ethiopia from Jerusalem with the Emperor Menelik I. For centuries, they followed the principle of „attenkuan," or the lack of contact with an „unclean" person, i.e. unknown or unconnected with the Torah. In 1977, they were recognized as the lost tribe of Israel and started to be resettled to Israel under the law.

Those who remained in the village of Uelleka and bear witness to Ethiopia's biblical past are very friendly. In their company, every traveller feels a long-awaited guest.

Paweł Wroński

Bajeczna Italia

BELLA ITALIA

Panorama Wiecznego Miasta / Panorama of the Eternal City

Włochy wciąż podbijają Europę sztuką i kuchnią. Klimatem i słońcem również. Zachwycają złocistymi plażami, zielonymi winnicami oraz zaśnieżonymi szczytami Alp i Apeninów. W zróżnicowanym krajobrazie rozkwitają pełne uroku miasta.

Italy is a constant winner in Europe with art and cuisine. Also with its climate and sunshine. It delights with beaches, green vineyards and snow covered peaks of the Alps and the Apennines. Cities full of charm blossom in a diverse landscape.

Ponad inne metropolie wyrasta Rzym – kolebka naszej cywilizacji. Od murów Koloseum odbijają się echa starożytności. Gdy Rzym rządził światem, jego największa arena rozbrzmiewała rykiem tłumów upojonych krwawymi widowiskami. Łuk Konstantyna przypomina o triumfach cesarzy, którzy stworzyli imperium, a Kapitol i Forum Romanum o prawach i obyczajach przyjętych później we wszystkich krajach Europy. Spacer ulicami Wiecznego Miasta jest wędrówką w czasie, jej kolejne przystanki wyznaczają wybitne dzieła architektury.

Fot.: sharkman – fotolia.pl

DUCH MIASTA >> Imponującą bazylikę Santa Maria Maggiore na Eskwilinie zaczęto wznosić po soborze w 431 r., na którym ogłoszono kult Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. Ukończono 1300 lat później. Nad pokrytym mozaikami wnętrzem rozpościera się sklepienie ozdobione złotem przywiezionym przez Kolumba. Równie imponująca bazylika św. Jana na Lateranie jest świadectwem duchowego triumfu chrześcijaństwa oraz świeckiej działalności papieży. Do świątynnego zespołu należy także dawna kaplica papieska Sancta Sanctorum. Umieszczono w niej obraz Chrystusa malowany przez św. Łukasza, a ukończony przez anioły. Do okienka, przez które można go podziwiać, prowadzą Święte Schody z Jerozolimy. Przed wiekami wiodły ponoć do pałacu Pon-

The cradle of our civilization, Rome raises above other metropolises. When Rome ruled the world, its biggest arena roared with the sound of masses exhilarated with bloody spectacles. The Arch of Constantine is a reminder of the emperors' triumphs, who built the empire, and the Capital and Forum Romano with laws and customs that were later adopted by all countries in Europe. A walk along the streets of this ancient city is a travel back in time, and its subsequent stops are marked by exceptional architectural works.

Fot.: skyf – fotolia.pl

SOUL OF THE CITY >> An imposing Santa Maria Maggiore basilica in Eskvilline had been started to be built after the Vatican Council in 431, where the cult of the Virgin Mary was announced. It was completed 1,300 years later. On the interior covered with mosaics there is a vault decorated with gold brought by Christopher Columbus. An equally imposing basilica of St. John Lateran is witness to the spiritual triumph of Christianity and the Popes' secular activities. Sancta Sanctorum, an old papal chapel also belongs to the basilica. A painting of Christ by St. Lucas and finished off by angels has been hung there. Holy steps from Jerusalem lead the way to the little window through which the painting may be admired. Centuries ago they apparently led to Pontius Pilate Palace and Christ was to have walked on them. Hence, today one is only allowed to go up the steps on one's knees. We will find some respite from the wealth of Roman temples at the Trevi Fountain. We will feel the old soul of the eternal city while listening to the sound of the water and admiring the palace façade from where Neptune's chariot emerges.

IN THE PAPAL COUNTRY >> The Papal capital since the 14th century, the Vatican is part of Rome and at the same time an independent country. Life of the smallest country in the world is focused around St. Peter's Square surrounded by imposing colonnades. The obelisk in its centre is one of 13 Egyptian obelisks in Rome, according to tradition it was

Plac św. Piotra z bazyliką / St. Peter's Square with the St. Peter's Basilica

"ALF"® www.alf.com.pl

OD ROKU 1991 TWÓJ KOMPETENTNY PARTNER
"ALF"®
www.alf.com.pl

Panorama Florencji, stolicy Toskanii / Panorama of Florence, the capital of Tuscany

cjusza Piłata i stąpał po nich Chrystus. Dziś więc wolno nimi wchodzić jedynie na kolanach. Chwilę wytchnienia od bogactw rzymskich świątyń odnajdziemy przy Fontannie di Trevi. Zasłuchani w szum wody i zapatrzeni na pałacową fasadę, spod której wyłania się rydwan Neptuna, poczujemy ducha Wiecznego Miasta.

W PAŃSTWIE PAPIEŻY >> Częścią Rzymu, a zarazem niezależnym państwem, jest Watykan – papieska stolica od XIV w. Życie najmniejszego państwa świata ogniskuje się na otoczonym imponującą kolumnadą placu św. Piotra. Stojący w jego centrum obelisk, jeden z 13 egipskich obelisków w Rzymie, wedle tradycji był świadkiem męczeńskiej śmierci św. Piotra. Z placu, na którym gromadzą się wierni, by otrzymać papieskie błogosławieństwo, wchodzi się do Bazyliki św. Piotra. Największa świątynia chrześcijaństwa olśniewa dziełami sztuki i mnogością relikwii złożonych na 44 ołtarzach. Pod główną nawą bazyliki w Nowych Grotach znajdują się groby 145 papieży, wśród nich złożono także doczesne szczątki Jana Pawła II. Do Pałacu Papieskiego przylega Kaplica Sykstyńska (w niej odbywają się konklawe). Jej sklepienie zdobią dzieła największych włoskich malarzy, m.in. „Stworzenie świata" pędzla Michała Anioła.

U ŚW. FRANCISZKA >> Niespełna 200 km dzieli Rzym od Asyżu. Rodzinne miasto św. Franciszka jest przytulone do stoków wzgórza na przedgórzu Apeninów. Pomiędzy stłoczonymi kamieniczkami wiją się wąskie, strome uliczki, prowadząc do bazyliki św. Franciszka i kościoła św. Klary. Konwent franciszkański z bazyliką zajmuje cypel wzgórza, rozbijając pola i łąki, niczym dziób okrętu morskie fale. Świątynię i klasztor widać z oddali. Drogami wśród krzewów róż i gajów oliwnych ciągną ku niej nieustannie pielgrzymi i turyści. Obok watykańskiej Bazyliki św. Piotra jest ona najczęściej odwiedzanym katolickim sanktuarium we Włoszech. W 1986 r. Jan Paweł II, pozostając w zgodzie z franciszkańskim duchem poszanowania wszelkiego stworzenia, zaprosił do Asyżu głowy 12 wielkich religii. Zainicjował w ten sposób Światowe Dni Modlitwy o Pokój, które weszły na stałe do kalendarza najważniejszych wydarzeń międzynarodowych.

Bazylika św. Franciszka w Asyżu / St. Francis of Assisi basilica

Fot.: davide – fotolia.pl

SKARBY MEDYCEUSZY >> Równie niewielka odległość dzieli Rzym od Florencji. Stolica Toskanii zawdzięcza swe skarby Medyceuszom, ich żądzy władzy i posiadania. Bogactwa te wypełniają ponad 40 muzeów, pałace, świątynie i ulice. Niczym lichwiarz od kredytu miasto ściąga z nich procent od zachwytów przybywających tłumnie turystów. A ci płacą go chętnie oczarowani przepychem „złotego trójkąta". Wyznacza go plac z posągiem nagiego Dawida (Piazza della Signoria) i wejściem do galerii Uffizi, katedra Santa Maria del Fiore przykryta imponującą kopułą Brunelleschiego i pełen jubilerskich warsztatów Stary Most (Ponte Vecchio). Zwie-

Fot.: fyle – fotolia.pl

witness to St. Peter's death. The entrance to the St. Peter's Basilica is from the square, where the faithful gather to receive the Pope's blessing. The biggest Christian church dazzles with art works and abundance of relics on 44 altars. In New Grottos, under the main nave of the basilica, there are graves of 145 Popes, among them rest the mortal remains of John Paul II. The Sistine Chapel, where conclaves are held, adjoins the Papal Palace. Its vault is decorated with the works of the greatest Italian painters, including the "Creation of the world" by Michelangelo.

AT ST. FRANCIS' >> Less then 200 km divides Rome from Assisi. The home city of St. Francis, it is cuddled to the slopes of the hills of the Apennine foreland. Steep little streets leading to the St. Francis Basilica and St. Clara Church meander among the crowded little tenement houses. The Franciscan convent with a basilica take up the top of the hill, breaking up the fields and meadows, like a ship's bow against sea waves. The church and the convent can be seen from afar. Along the roads among rose bushes and olive groves there is a constant flow of pilgrims and tourists. Next to St. Peter's Basilica in the Vatican it is the most frequently visited Catholic sanctuary in Italy. In keeping with the Franciscan spirit of respecting every creature, in 1986 John Paul II, invited the heads of 12 great religions to Assisi. In this way he initiated the World Day of Prayer for Peace, which has become one of the most important international events on the calendar.

THE MEDICI TREASURES >> An equally short distance divides Rome from Florence. The capital of Tuscany owes its treasures to the Medici family, their lust for power and ownership. These riches fill more than 40 museums, palaces, churches and streets. Like an interest from a loan, the city collects interest from the admiration of crowds of tourists coming here. And they are happy to pay enchanted by the richness of the "golden square". The square is marked with nude Statue of David (Piazza della Signoria) and entrance to the Uffizi Gallery, Santa Maria del Fiore cathedral covered by an imposing Brunelleschi's dome and the Old Bridge (Ponte Vecchio) full of jewellery workshops. Visitors will be unconsciously drawn into the luxurious shops and various places

Wenecja, malowniczy Canal Grande / Venice, picturesque Grande Canal

dzających niezauważenie wciągają luksusowe sklepy oraz różne lokale ciągnące się wzdłuż starych ulic. Oszołomienie florenckimi cudami trwa... przynajmniej do świtu dnia następnego.

NIE TYLKO WIEŻA >> Wśród pereł Toskanii jest także Piza odwiedzana przez turystów głównie ze względu na Krzywą Wieżę należącą do imponującego kompleksu sakralnego wzniesionego w średniowieczu na placu Cudów. Na początku XVII w. wychylenie od pionu sięgające 4 m wykorzystał Galileusz. Z najwyższej kondygnacji zrzucił dwie kule. Armatnią o wadze 80 kg i 200-gramową muszkietową. Ku zdziwieniu zgromadzonych, obie dotknęły ziemi w tym samym momencie. Uczony udowodnił niezależność przyspieszenia ziemskiego od masy. O jego eksperymencie uczą się po dziś dzień kolejne pokolenia. Na wieżę zaś wchodzi każdy odwiedzający Pizę, pokonując 294 stopnie.
Miasto przecięte rzeką Arno leży kilkanaście kilometrów od morza. Plaże stanowią kuszącą słońcem alternatywę dla zwiedzania graniczącego z Toskanią księstwa San Marino – jednego z najmniejszych i najstarszych państw świata.

stretched out along the old streets. Intoxication with Florentine wonders continues – at least from dawn to the next day.

NOT ONLY A TOWER >> Pisa is also among the Tuscany pearls, which is visited by tourists mainly for is Leaning Tower which is part of an imposing sacred complex built in medieval times on the Miracle Square. At the beginning of the 17th century Galileo took advantage of the 4 m inclination of the wall. He threw two musket balls from the top floor, one weighing 80 kg and 200 grams. To the amazement of the observers both reached the ground at the same moment. The scholar proved that all objects fall at the same rate, regardless of their mass. Even today subsequent generations are being taught about his experiment. Every visitor to Pisa walks up the 294 steps of the tower.
Divided by the Arno River the city is situated some dozen kilometers from the sea. The beaches are a tempting alternative to sightseeing the San Marino principality that borders with Tuscany. It is one of the smallest and oldest countries of the world.

Fot.: saborisov – fotolia.pl

Fot.: M.Lu – fotolia.pl

NAJJAŚNIEJSZA >> Skarbnicą włoskiej kultury jest także Wenecja – miasto, po którym pływa się gondolami, gdyż zamiast zwykłych ulic przecinają je wypełnione wodą kanały. Najjaśniejsza Rzeczpospolita Wenecka w czasach swej świetności władająca połową Morza Śródziemnego, nie straciła dawnego splendoru. Nadal olśniewają zabytki w najstarszej części miasta. Nad pięknym placem św. Marka górują: bazylika pod wezwaniem patrona kupieckiej republiki, dzwonnica jego imienia oraz Pałac Dożów. Na placu przed Caffè Florian stoją stoliki i orkiestra gra salonowe przeboje z belle epoque. Romantycznym akcentem jest Most Westchnień. Kiedyś prowadzono nim przestępców z Pałacu Dożów do więzienia. Pisarze doby romantyzmu tak często wspominali o tęsknych westchnieniach skazańców do ukochanych i utraconej wolności, że przyblakło wspomnienie o prawdziwym przeznaczeniu budowli.

OD ROKU 1991 TWÓJ KOMPETENTNY PARTNER
"ALF"®
www.alf.com.pl

Biuro Usług Turystycznych i Rehabilitacyjnych „ALF"
Zbigniew i Teresa Leśniak Sp. J.
ul. Reymonta 47, 45-072 Opole
tel.: (48 77) 454 08 82, faks (48 77) 453 63 22
e-mail: alf@alf.com.pl
Infolinia: 801 000 509, www.alf.com.pl

THE MAJESTIC >> Venice is also a treasure of Italian culture. A city where one travels by gondolas, as instead of ordinary streets, here they are divided by canals filled with water. The majestic Republic of Venice in its glory days when it ruled half the Mediterranean Sea, has not lost its old splendor. Historic monuments in the oldest part of the city still dazzle. Above the beautiful St. Mark's Square there are: basilica by the name of the patron of the republic's merchant, bell tower by his name and Doges' Palace. At the square in front of the Caffe Florian there are little tables and an orchestra plays hits from the belle époque. The Bridge of Sighs gives a romantic touch. At onetime criminals were led through it from the Doges' Palace to jail. Writers from the romantic period often wrote about the longing sighs of the condemned to their beloved and their lost freedom, and so the memory of the real purpose of the structure has faded.

Krzywa Wieża w Pizie / Leaning Tower in Pisa

Elżbieta Tomczyk-Miczka

Miasto Dzieci Świata

A TOWN, CHILDREN OF THE WORLD

W malowniczo położonym uzdrowisku dzieci nie tylko podreperują zdrowie, ale przede wszystkim będą się dobrze bawić. W Rabce-Zdrój czeka na nich mnóstwo przyprawiających o zawrót głowy atrakcji.

Pijalnia wód mineralnych i tężnia solankowa
Mineral waters drinking spring and brine graduation tower

Poniżej zalesionych stoków malowniczych pasm górskich Beskidu Wyspowego i Gorców, w dolinie rzeki Raby, leży uzdrowisko dziecięce – Rabka-Zdrój – od 15 lat noszące tytuł „Miasta Dzieci Świata". Na swoją sławę Rabka pracuje od ponad wieku. Pierwsi mali pacjenci cierpiący na choroby dróg oddechowych zaczęli przyjeżdżać tu w końcu XIX stulecia. Dziś z dobrodziejstw rabczańskiej solanki jodkowo-bromowej korzystają zarówno dzieci, jak i dorośli. Wokół tężni solankowej w kształcie rotundy wzniesionej w pobliżu źródła „Helena" spacerują całe rodziny. Spływająca z góry solanka rozbija się o ścianę z gałęzi tarniny, rozpylając wokół zdrowotny aerozol. Ulubionym miejscem spotkań zarówno turystów, jak i kuracjuszy jest nowa fontanna na Deptaku Zdrojowym, urzekająca efektami świetlnymi i dźwiękowymi.

AKTYWNY WYPOCZYNEK >> W otoczonej lasami Rabce panuje mikroklimat sprzyjający także leczeniu chorób serca, alergii oraz nerwic wegetatywnych. Deszcz pada tu rzadko, nic więc dziwnego, że kuracjusze i turyści tłumnie oblegają Park Zdrojowy, gdzie zaczynają się szlaki pieszych i rowerowych eskapad oraz trasy nordic walking. Dzieci chętnie korzystają z atrakcji licznych placów zabaw, dorośli zmagają się na kortach tenisowych. Z myślą o fanach łyżworolek i deskorolek przygotowano skate park. Zimą na amatorów białego szaleństwa czekają stacje narciarskie: Maciejowa-Ski i Polczakówka w Rabce oraz U Żura w Chabówce. O to, co robić w przerwach między zabiegami, nie ma się co martwić.

RODZINNA ROZRYWKA >> Dzieci tłumnie odwiedzają Rabkoland, największe w Małopolsce wesołe miasteczko z 27 atrakcjami powodującymi zawrót głowy. Są tu karuzele, gokarty, samochodziki, kolejki dla najmłodszych, ogromny zadaszony rurapark, pontony, konwój wodny, dom śmiechu, pałac strachu i wiele innych. Miłośnikom komputerów spodobają się stymulatory wyścigów. W tym roku do zabawy udostępniono odwrócony dom – gdzie wszystko stoi na głowie, podobnie jak bywa czasem w świecie dorosłych, postrzeganym przez dzieci.

Fot. J. Ciepliński, P. Fabijański

In a beautifully situated children's spa centre where they can recuperate as well as have a good time. In Rabka-Zdrój there are many dizzying attractions.

There is a children's spa centre below forested slopes of the picturesque Beskid Wyspowy and Gorce mountain ranges, in the valley of the Raba River. Since 15 years the centre is called "Cities of the Children of the World" (Miasta Dzieci Świata). Rabka has been earning fame for the last hundred years. The first small patients with respiratory tract diseases started to arrive at the end of the 19th century. Today, both children and adults benefits from the iodine and bromine brine. Whole families wonder around the brine's rotunda shaped graduation tower built near the "Helena" spring. The brine flowing down the wall of sloe branches sprays the healthy aerosol. A new attractive fountain with light and sound affects on the Deptak Zdojowy is a favourite meeting place for both tourists and patients.

ACTIVE RECREATION >> Surrounded by forests, Rabka has a microclimate that is congenial to healing heart disease, allergies and vegetative neurosis. It rarely rains here so it's little wonder that both patients and tourists come to the Park Zdrojowy (Health Park) en mass, where walking and bike routes as well as Nordic walking trails begin. Children delight in playing at the various playgrounds and adult enjoy playing tennis. A skate park has been prepared for those who love rollerblading and skateboarding. For those who love snow skiing in winder there are Macejowa-Ski and Polczakówka ski slopes in Rabka and U Żurawia in Chabówka. So you don't have to worry what to do between treatments.

FAMILY ENTERTAINMENT >> Children like going to Rabkoland, the biggest amusement park in Małoposka, with 27 dizzying attractions. There are merry-go-rounds, gokarts, little cars, trains for the youngest kids, a covered

Skate park

Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce / Railway Heritage Park in Chabówka

Na terenie Rabkolandu działa też jedyne na świecie Muzeum Orderu Uśmiechu przedstawiające historię tego wyjątkowego odznaczenia będącego wyrazem wdzięczności dzieci dla dorosłych. Zobaczymy tu zdjęcia i tablice z nazwiskami Kawalerów Orderu. W sumie ponad 700 osób z różnych krajów świata, m.in.: autorów książek, reżyserów, lekarzy, wychowawców – ludzi, którzy swoim działaniem wywołali uśmiech na twarzach dzieci. Z muzeum sąsiadują dwie unikalne instytucje: jedyne w świecie Muzeum Rekordów Guinnessa oraz Dom Rekordów i Osobliwości będący siedzibą Towarzystwa Kontroli Rekordów Niecodziennych. Na wystawie zobaczymy miniaturowe modele pojazdów strażackich, rzeźby z jednej zapałki oraz obrazy wyszywane guzikami, a nawet rekordowe przedmioty, m.in. najmniejszy rower, największy but na wysokim obcasie.

ZABYTKOWA KOLEJ >> W Rabce działa Teatr Lalek „Rabcio" i Muzeum Etnograficzne im. Władysława Orkana. Najciekawszym obiektem jest jednak Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce, niedaleko Rabki. Mieści się na terenie parowozowni założonej pod koniec XIX w. Ekspozycja obejmuje kilkadziesiąt zabytkowych parowozów (część w pełni sprawnych) i wagonów oraz tabor specjalny (drezyny, pługi, dźwigi). Latem placówka organizuje przejażdżki pociągiem retro. Ciągnie go parowa lokomotywa, a skład jest zestawiony również z zabytkowych wagonów.
Przed dwoma laty przed zabytkowym dworcem kolejowym w Rabce stanął pomnik św. Mikołaja. Ulubiony przez dzieci święty jest przedstawiony jako kroczący po ziemskim globie biskup. Mikołaj pomaga dzieciom odzyskać zdrowie i radość. W mieście jest też żywa pamięć o Janie Pawle II. Papież często odwiedzał Rabkę i okolice. Miał tu swoje ulubione miejsca, dziś łączy je Szlak Papieski w Beskidzie Wyspowym.

tubepark, pantons, water convoy, laughter house, horror palace and many more. For those who like computers there are race simulators. A new addition this year is an upside down house. Rabkoland has the world's only Order of the Smile Museum, which deics the history of this unique order that children award to adults. We will see here photographs and plaques of Knights of the Order. In all, more than 700 people from various countries, including writers, film and theatre directors, doctors and educators, who had put a smile of children's faces are featured here.
There are two unique institutions next to the museum: the world's only Guinness World Records Museum and House of Records and Oddities which is the seat of the Unusual Records Control Society. There is a record number of miniature fire engine models, sculptures from one match and pictures made from buttons, and even record objects, inc the smallest bike, the biggest high heel shoe.

HISTORIC RAIL >> In Rabka there is the "Rabcio", Theatre and Władysław Orkan Ethnographic Museum. However, the Railway Heritage Park in Chabówka near Rabka is the most interesting object located on the 19th century engine house property. The exhibition contains several dozen historic locomotives (some fully operational), carriages and special rolling stock (hand cars, ploughs, cranes). In summer there are special excursions on a retro train. It is powered by a steam locomotive and the carriages are also historic.
Around two years ago a St. Nicholas statue dedicated to children from the whole world was erected in front of the historic railway station in Rabca. The children's favourite saint is depicted as a bishop striding on the globe of the world. Nicholas is with children all year round, helps them recover their health and happiness. Similarly as does the memory of John Pail II. The Pope often visited Rabka and surrounding places. He had his favourite places here and today they are part of the Papal Route in Beskid Wyspowy.

Fot.: T. Olendzki, J. Ciepliński

Pomnik św. Mikołaja / St. Nicholas statue

RABKA-ZDRÓJ
Urząd Miejski w Rabce-Zdroju, ul. Parkowa 2
34-700 Rabka-Zdrój
tel. (18) 26 92 000
faks. (18) 26 77 700
www.rabka.pl

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

„Warmia i Mazury regionem zjednoczonej Europy".

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
zaprasza do udziału w konkursie

„PAMIĄTKA REGIONU WARMII I MAZUR"

NAGRODY: I miejsce – 5.000,-zł; II miejsce – 3.000,-zł; III miejsce – 2.000,-zł

Termin nadsyłania prac konkursowych upływa **30 czerwca 2011 r.**

Regulamin konkursu i karta zgłoszenia znajdują się na stronie: **www.wrota.warmia.mazury.pl**, w zakładce TURYSTYKA.

Projekt dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 oraz z budżetu samorządu województwa warmińsko-mazurskiego.

„U Kazika"

Orawka – miejscowość w Dolinie Czarnej Orawy, jeden z najbardziej malowniczych zakątków Górnej Orawy położona wzdłuż międzynarodowej trasy Kraków - Jabłonka – Chyżne.

Malownicza okolica z punktami widokowymi na Tatry, Jezioro Orawskie, Babią Górę i Pilsko.
• 2, 3 i 4-osobowe pokoje z łazienkami • sauna, jacuzzi • internet bezprzewodowy • odnowa biologiczna • własny parking • plac zabaw dla dzieci • góralska domowa kuchnia • wycieczki krajoznawcze • kuligi i ogniska.

U KAZIKA
Gospodarstwo Agroturystyczne
lub Ośrodek Wczasowo-Kolonijny,
Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy

Danuta i Kazimierz Pieronek
34-480 Jabłonka Orawska 115, woj. małopolskie
tel.: 018/265 23 50, fax.: 018/2652349
mob.: 0 608 745 574

Bochnia kopalnia możliwości

Barbara Jampolska-Wasiak

BOCHNIA – MINE OF OPPORTUNITIES

Bochnia jest jednym z najstarszych miast Małopolski. Pierwsze wzmianki o niej pochodzą z końca XII w. Dziś wykorzystuje dawne tradycje i solny potencjał, by zaoferować turystom niezwykłe atrakcje.

Kopalnię można zwiedzać łódką / You can visit the mine by boat

Dawno temu (w połowie XIII w.) polski książę Bolesław postanowił się ożenić z córką króla Węgier – Kingą. Legenda głosi, że królewna odmówiła posagu, prosząc ojca jedynie o sól, którą chciała przekazać swej przyszłej ojczyźnie. Król obdarował ją kopalnią w Marmarosz – najbogatszą w całym Siedmiogrodzie. Kinga na znak własności wrzuciła do szybu zaręczynowy pierścień i jadąc do kraju męża, zabrała ze sobą doświadczonych górników z ojczyzny. Co było dalej – wiedzą chyba wszyscy. Nowo poślubiona księżna kazała szukać w Polsce soli. Znalazła ją w Bochni – a w pierwszej wykopanej bryle tkwił zaręczynowy pierścień.

PODRÓŻ W CZASIE >> Niewielkie drewniane domy, w których życie się toczy w rytm przyrody, mieszkańcy wytwarzający na własne potrzeby przedmioty codziennego użytku. To nie fantazje, tylko podróż w czasie do średniowiecznej wsi. Taką niecodzienną eskapadę odbędziemy w Parku Archeologicznym „Osada VI Oraczy". Zlokalizowano go w miejscu Villi VI Aratorum, czyli wsi, którą w 1234 r. wojewoda krakowski Teodor z rodu Gryfitów nadał cystersom jako uposażenie klasztoru w Ludźmierzu. W parku przekonamy się, jak się onegdaj żyło. Uczestnicząc w warsztatch: warzelniczym, tkackim, garncarskim, powroźniczym, kowalskim i zielarskim, poznamy tajniki dawnych rzemiosł. Możemy też wziąć udział w grze integracyjnej i programie edukacyjnym. Rozrywka i nauka gwarantowane dla całej rodziny.

Bochnia is one of the oldest cities in Małopolska. First mention of it is from the end of the 12th century. Today it takes advantage of old traditions and salt potential to offer tourists unusual attractions.

A long time ago in the middle of the 13th century, Polish prince Bolesław decided to marry Kinda, the daughter of the King of Hungry. Legend has it that the princess refused a dowry, instead asked her father for salt, which she wanted to give to her future homeland. The King gifted her the mine in Marmarosz, the richest in the whole of Transylvania. As a sign of ownership, Kinga threw her engagement ring down the mineshaft and going to her husband's country she took with her experienced miners from her homeland. Everybody knows what happened next. The newlywed princess instructed the search for salt in Poland. She found it in Bochnia, her ring was in the first mined lump of salt.

Solne podziemia są szczególnie lubiane przez dzieci
The salt underground is particularly liked by children

SOLNE MIASTO >> Park archeologiczny daje przedsmak tego, co nas czeka w słynnej kopalni soli, w której Kinga odkopała swój zaręczynowy pierścionek. Podczas zwiedzania raczej nie ma co liczyć na wykopanie biżuterii, ale za to wrażenia estetyczne mamy zapewnione. Klucząc w labiryncie korytarzy, zachwycimy się wykutymi w soli kaplicami z pięknymi rzeźbami i malowidłami oraz wyrobiskami o charakterystycznym układzie geologicznym. Wyobraźnię pobudzą dawne maszyny i urządzenia górnicze. Kopalnię można również zwiedzać, jadąc metrem lub... płynąc łódką. Dla turystów lubiących silniejszy zastrzyk adrenaliny czekają 12-osobowe łódki, którymi przepływa się 120 m przez zalaną komorę. A wszystko 230 m pod ziemią. Wrażenia – bezcenne!

DLA ZDROWIA >> Solny mikroklimat niweluje alergie i działa leczniczo na układ oddechowy. Ponieważ czas zwiedzania jest stanowczo za krótki, wszystkim, którzy chcieliby skorzystać z dobroczynnego wpływu bocheńskiego mikroklimatu, polecamy wczasy w Uzdrowisku Kopalnia Soli Bochnia. Taki wypoczynek pod opieką wykwalifikowanych fizjoterapeutów jest szczególnie wskazany dla chorych na astmę, nawracające zapalenia oskrzeli i płuc, przewlekłe zapalenia zatok, gardła, krtani i nosa oraz alergików.

TRAVEL IN TIME >> Small wooden houses, where life goes on according to the rhythm of nature, inhabitants make every day objects for their own use. They're not fantasies, but travel in time to a village in the Middle Ages. We will make such an extraordinary escapade in "Osada VI Oraczy" Archeological Park. It was found in the Villa VI Aratorum, that is a village which in 1234 Teodor of Grifity, the Krakow governor, gave to monks to endow the monastery in Ludźmierz. In the park we will find out how people once lived. By taking part in brewing, weaving, pottery making, rope making, blacksmithing and herbal workshops we'll learn about the secrets of old crafts. We can also take part in an integrating game and an educational program. Entertainment and learning is guaranteed for the whole family.

SALT CITY >> The archaeological park gives an introduction to what awaits us in the famous salt mine, where Kinga dug up her engagement ring. While there's little chance of finding jewellery when sightseeing, we are guaranteed to have aesthetic experiences. Wandering around the labyrinth of corridors we'll admire the chapels carved in salt with beautiful sculptures and paintings, and excavations with geological characteristics. Old mining machines and equipment will stir the imagination. The mine can be visited both by a metro or by boat. Those tourists who like a greater shot of adrenalin can go on a 12- person boat, which sails 120 m through a flooded chamber. All this is 230 m below ground level. Priceless experiences!

FOR HEALTH >> The salt microclimate eliminates allergies and is therapeutic for the respiratory system. Because visiting time at the mine is definitely too short, we recommend a vacation at the Bochnia Salt Mine Health Resort for those who would like to take advantage of the favourable Bochnian microclimate. Such a vacation under the care of qualified physiotherapists is particularly recommended for those suffering from asthma, chronic bronchitis and lung conditions, infections of the sinus, throat, larynx and nose, as well as allergy sufferers.

BOCHNIA kopalnia możliwości

Dojazd: Bochnia leży przy trasie E40, 35 km od Krakowa
Getting there: Bochniaison the E40 route, 35 km from Krakow
Uzdrowisko Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.
ul. Solna 2, 32-700 Bochnia

www.kopalniasoli.pl

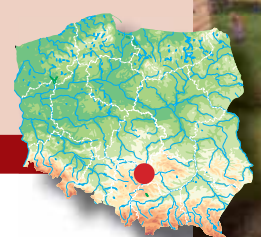

Park Archeologiczny „Osada VI Oraczy" / "Osada VI Oraczy" Archeological Park

Fot.: arch. Kopalni Soli w Bochni (3)

Iwona Potęga

PARK MINIATUR ŚWIAT MARZEŃ

MINIATURE PARK – THE WORLD OF DREAMS

Chcesz odbyć podróż dookoła świata w jeden dzień? Odwiedź Park Miniatur „Świat Marzeń" w Inwałdzie.

Zaledwie sześć kilometrów od Wadowic leży niewielka miejscowość Inwałd, a w niej niezwykły park miniatur rozpostarty na powierzchni 45 000 m kw. Turyści mogą podziwiać ponad 50 modeli najsławniejszych budowli świata. Są wśród nich m.in.: grecki Akropol, rzymskie Koloseum, Krzywa Wieża w Pizie, Bazylika św. Piotra w Watykanie, Mur Chiński, wieża Eiffla, Łuk Triumfalny, Big Ben, pomnik Sfinksa, kompleks wenecki* i Biały Dom. Międzykontynentalna wycieczka i zwiedzanie najciekawszych zabytków zajmuje kilkanaście minut.

Najnowszą atrakcją parku jest wysoka na 13 m i szeroka na 20 m piramida faraona Tutenchamona. Budowla skrywa repliki skarbów, które w 1922 r. zostały odkryte w grobowcu niespełna 20-letniego władcy. Odnajdziemy tu zatem złoty tron wykonany z drewna obłożonego złotą i srebrną blachą, złotą maskę grobową, liczne posągi oraz wiele przedmiotów codziennego użytku. Oryginalne skarby znajdują się w Muzeum Egipskim w Kairze, te z Inwałdu można oglądać bez obaw, że dosięgnie nas zemsta faraona.

Zwiedzanie Parku Miniatur „Świat Marzeń" z pewnością umili wizyta w lunaparku oferującym doskonałą zabawę dla całej rodziny. Na turystów lubiących mocne wrażenia czekają „Egipt Horror Show" i „Pirat Show" oraz seanse w kinie 5D MAX. Poziom adrenaliny we krwi podnosi symulator, na którym można przeżyć kosmiczny pościg policji w mieście przyszłości, wziąć udział w ultraszybkim wyścigu sportowych samochodów. Najbardziej odważni szaleją na roller coasterze i rapids river. Najmłodsi turyści oprócz ogromnej piaskownicy mają do dyspozycji zielony labirynt, kolejkę elektryczną, dziewięcio-metrową zjeżdżalnię, karuzelę i małpi gaj. Nadwyrężone podczas zwiedzania i zabawy siły najlepiej zregenerować w restauracji Bajkowy Zamek, która serwuje pyszne obiady i desery. Z tarasu widokowego znajdującego się nad restauracją roztacza się wspaniała panorama parku i okolicy.

Do you want to get around the world in one day? Visit Miniature Park "The World of Dreams" in Inwałd.

Only 6 km from Wadowice lies Inwałd, a village where there is an usual park of miniatures stretched out on an area of 45,000 sq.m. Tourists can admire more than 50 of most famous architectural wonders in the world. Among them are the Greek Acropolis, Roman Colosseum, Leaning Tower of Pisa, St. Peter's Basilica in the Vatican, the Great Wall of China, Eiffel Tower, Arc de Triomphe, Big Ben, Sphinx statue, Venetian complex and the White House. An intercontinental trip and sightseeing the most interesting monuments takes a dozen or so minutes. The park's newest attraction is the Pharaoh Tutenchamun pyramid, which is 13 high and 20 m wide. The construction contains replicas of treasures, which in 1922 were discovered in the tomb of the 20-year old ruler. We will find here a gold throne made of wood lined with gold and silver sheet, gold burial mask, numerous statues and many objects of every day use. Original treasures are in the Egyptian Museum in Cairo, those in Inwałd can be viewed without worry of the pharaoh's revenge.

An added pleasure to viewing the World of Dreams Museum will undoubtedly be a visit to the luna park proving fun for the whole family. For those tourists who like strong experiences there is the Pirate Show and Egypt Horror Show and films in the 5D MAX cinema. The level of adrenalin in the blood is raised by a simulator, which takes you on a police cosmic race in a town of the future or you can take part in an ultra fast sports car race. The bravest ones can go crazy on the rollercoaster and river rapids. The youngest tourists can play in a green labyrinth or in a huge sandpit, ride on an electric train, go on a 9 m slide or carousel and play in an adventure playground. After sightseeing and playing it is best to regenerate in the Bajkowy Zamek restaurant, which served delicious meals and desserts. From the terrace above the restaurant unfolds a fantastic panorama of the park and environs.

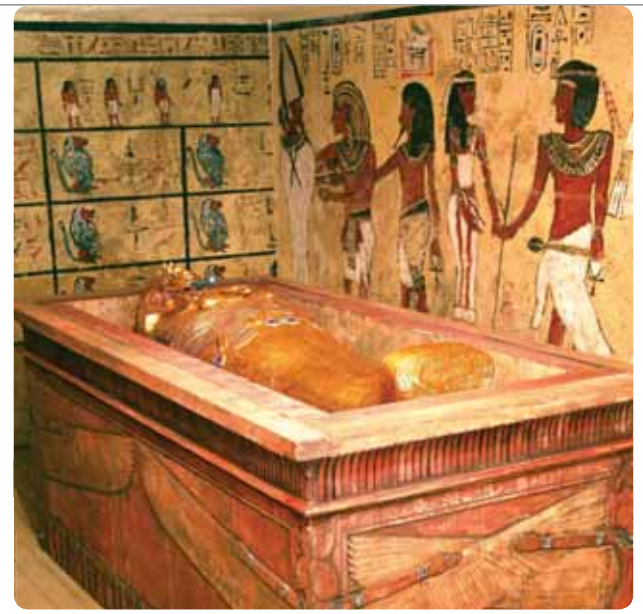

Park Miniatur „Świat Marzeń" w Inwałdzie jest czynny cały rok
„Świat Marzeń" (World of Dreams) Miniature Park
in Inwałd is open all year
ul. Wadowicka 169, 34-120 Inwałd
tel./faks (33) 875 73 20, 696 080 944
e-mail: info@parkminiatur.com

www.parkminiatur.com

*Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Małopolska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Joanna Stachowiak

Gmina Brenna latem

Koncert w Piwnicy Artystycznej / Concert in an artistic cellar

BRENNA COMMUNE IN SUMMER

Przed miłośnikami Beskidów roztacza wizję udanych wakacji. Kusi bogactwem przyrody i możliwości wypoczynku. Rowerem, kajakiem lub na własnych nogach – zgodnie z hasłem: siła płynie z gór!

For lovers of Beskidy mountains Brenna unfolds a vision of well spent holidays. It is tempting with nature's wealth and a chance to relax. On a bike, a kayak or on foot, in keeping with the slogan - strength flows from the mountains!

LGD „Cieszyńska Kraina" obejmuje wpływami osiem podbeskidzkich gmin: Brenna, Zebrzydowice, Hażlach, Strumień, Chybie, Dębowiec, Skoczów i Goleszów. W ośmiu kolejnych artykułach będziemy przedstawiali każdą z nich. W czerwcu zapraszamy do Brennej.

"Cieszyńska Kraina" Local Action Group includes eight communes in Beskidy: Brenna, Zebrzydowice, Hażlach, Strumień, Chybie, Dębowiec, Skoczów and Goleszów. In the following eight articles we will introduce each of them. In June we invite you to Brenna.

REKREACYJNIE >> Gdzie są góry, tam są lasy, czyli mnóstwo pomysłów na długie spacery. Dobrym miejscem na wędrówki jest Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego, w jego otulinie leży gmina Brenna. Znajdują się tam liczne pomniki przyrody, a wśród nich jodła, która ma ponad cztery metry w obwodzie (druga pod względem grubości jodła w Polsce). W zboczach gór potężne siły przyrody wydrążyły ok. 60 jaskiń. Korytarze najbardziej znanej z nich – Groty Klimczoka – ciągną się na ponad 1200 m. Na spacerowiczów-niespeleologów czekają ścieżki przyrodnicze: na górze Bucze w Górkach Wielkich oraz na Przełęczy Karkoszczonka w Brennej. Liczą po trzy-cztery kilometry i są dostępne dla każdego. Cały Beskid Śląski jest opleciony gęstą siecią szlaków turystycznych wiodących na szczyty, m.in. Stary Groń, Trzy Kopce. Niektórych turystów relaksuje spacer, a innych po prostu spa. Dla tych drugich najlepszym miejscem wypoczynku będzie hotel Kotarz Wellness & Spa, który ma w ofercie kompleks basenów, saunę fińską, solną i aromatyczną, łaźnię parową oraz pokój relaksu stylizowany na tropikalną dżunglę.

RECREATIONALLY >> Where there are mountains, there are forests, which means heaps of ideas for long walks. A good place for walking is Beskidy Śląskie Landscape Park where Brenna Commune is to be found. There are many natural statues, and among them a fir tree more than 4m in circumference, which is the second widest fir tree in Poland. Nature has created out about 60 caves on the mountainsides. The corridors of the most known of them – Klimczok Grotto – stretch for more than 1200 m. Nature trails are waiting for walkers-non-speleologists: on the Bucze hill in Górki Wielkie and on the Karkoszczonka Pass in Brenna. They are three-four kilometres long and are available for everyone. The whole Beskidy Śląskie is interlaced with a dense network of tourist trails leading to the peaks, e.g. Stary Groń, Trzy Kopce. Some tourists relax on a walk, others simply on spa. For the latter the best place to relax will be Kotarz Wellness & Spa hotel which offers a complex of swimming pools, Finnish, salt and aromatic saunas, steam bath and a relaxation room stylized as a tropical jungle.

NA SPORTOWO >> Nie trzeba być downhillowcem, żeby poszaleć w Brennej na rowerze. Mniej wyczynowa jest np. przejażdżka wzdłuż brzegu Brennicy. Atrakcje wodne czekają w każdej z dwóch przystani – Hołcyna i Leśnica. W Brennej znajduje się najwyższy w całych Beskidach park linowy nazwany z tatrzańska Orlą Percią. W gminie działają także klub jeździecki i ośrodek wyczynowo-szkoleniowy z kortami tenisowymi i ścianką wspinaczkową. Miłośnicy terenowej wspinaczki, czyli prawdziwej adrenaliny, mogą też wybrać się do kamieniołomu Jatny, z którego wydobywano piaskowiec.

DLA KRAJOZNAWCÓW >> W Górkach Wielkich wznosi się malowniczy dwór Kossaków (laureat konkursu „Polska pięknieje"), działa w nim muzeum biograficzne poświęcone Zofii Kossak-Szatkowskiej. W Chlebowej Chacie w Górkach Małych goście mogą spróbować chleba upieczonego w domowym piecu według tradycyjnego przepisu.

Brenna na wakacje – kalendarz imprez
Brenna for vacation – events calendar

Czerwiec / June

10 Bajki u Kossaków – „Żółw i Zając"
Story telling at Kossak museum - "Turtle and a Hare"
13 Koncert Bazy Talentów / Concert of Talent Groups
18 II Marszon dla mocarzy / 2nd Strongmen's Itinerary
19 Koncert na 60 gitar / 60 Guitar Concert
24 Projekt: „Chopin – Otwarcie Artystycznego Lata u Kossaków"
Project: Chopin – opening of Artistic Summer at Kossak's
25–26 Noc Świętojańska / Mid-summer Eve
27.06–02.07 Warsztaty Artystyczne dla Dzieci i Młodzieży
Artistic Workshops for Children and Youth

Lipiec / July

08 Piwnica Artystyczna – Andrzej Rybiński / Artistic Cellar – Andrzej Rybiński
10 Bajkowa Kraina – atrakcje dla dzieci
Fairytale Land – attractions for children
16 Mistrzostwa Polski w Koszeniu Łąki
Polish Lawn Mowing Championship
23 Jazz dla Dzieci – warsztaty oraz koncert
Jazz for Children – workshops and concert
24 Dzień Dawnych Kultur – pokazy grupy Słowian
Old Cultures Day – demonstrations by Slovenian groups
30–31 Piknik pod Buczem – Skaldowie
Picnic by the Bucz – Skaldowie

Sierpień / August

14 Podróż na „Wyspę Marzeń" – spektakl
Trip to "Dream Island" – performance
20–21 Rowerowa Brenna / Cycling Brenna
27 Jazz i Muzyka Klezmerska – zakończenie Lata u Kossaków
Jazz and Klezmer Music – Summer finale at Kossak's
28 Dożynki Ekumeniczne
Ecumenical Harvest Festival

Rajd rowerowy / Bike races

Dożynki gminne / Harvest festival in the commune

Artystyczne lato u Kossaków / Artistic summer at Kossak museum

Na uwagę zasługują też zabytki sakralne takie jak kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Górkach Wielkich (najstarsza świątynia na ziemi cieszyńskiej). W gminie odnajdziemy też stare, drewniane chaty, jakie obecnie można obejrzeć już tylko w skansenach. „Hitem" architektonicznym jest Dworek Myśliwski „Kończakówka" w Brennej. Został zbudowany w stylu tyrolskim z drewnianych bali, obecnie działa w nim hotel.
Przez całe lato w gminie odbywają się liczne ciekawe imprezy (patrz ramka) o nudzie nie ma więc mowy.

de. Corridors of the best known Klimczoka Caves stretch for more than 1,200 m. Fror walkers and non-speleologists there are nature paths: on the Bucze mountain in Górki Wielkie and on Przełęcza Karkoszczonka in Brenna. Each is about 3-4 km and is accessible to everyone. The whole Beskid Śląski is tightly woven with a network of tourist routes leading to the peaks, inc Stary Groń and Trzy Kopce.
Walking relaxes some people, while others prefer a spa. For the latter the best place to relax will be the Kotarz Wellness & Spa hotel, which provides a swimming complex, Jacuzzi, salt and aromatic saunas, steam bath and a tropical jungle style relaxation room.

SPORTINGLY >> You don't have to be a downhill rider to go crazy on a bike in Brenna. A ride along the banks of the Brennica River for example is less competitive. There are water attractions at both havens, Hołcyna and Leśnica. The highest cable park in the whole of Beskidy is in Brenna. It is called the Tatry Orla Percia. The commune also has a horse riding club and a sporting and recreational centre with tennis courts and a climbing wall. Those who love real mountain climbing, that is those who need real adrenalin, can go to the Jatna sandstone quarry.

FOR TOURISTS >> In Góry Wielkie there is a picturesque Kossak manor house (winner of the 'Poland is becoming more beautiful' competition), which contains a biographical museum devoted to Zofia Kossak-Sztkowska. In the Chlebowa Chata (Bread Cottage) in Górki Małe guests can try bread baked in a home oven according to traditional recipes. It is worth looking at sacred historic objects such as the All Saints parish church in Górki Wielkie, the oldest church in Ziemia Cieszyńska. We will also find old wooden cottages in the commune, which today can only be seen in reconstructed open- air museums. The hunting manor house "Kończakówka" in Brenna is a real architectural hit. It was built in Tyrolean style from wooden beams. Today there is a hotel there.
During summer there are many interesting events organised in the commune (see box), so there is no way that you can feel bored.

Fot.: archiwum Ośrodka Promocji, Kultury i Sportu Gminy Brenna

Jak dojechać: najłatwiej z Bielska-Białej drogą krajową nr 1 w kierunku Cieszyna, za Grodźcem skręcić na Górki Wielkie leżące już w gminie Brenna.
Warto wiedzieć: Chlebowa Chata, prezentacje i samodzielne próby – 4 zł/godz. lub 12 zł/2 godz., www.chelbowachata.pl, Muzeum Zofii Kossak-Szatkowskiej (czynne codziennie) – bilet normalny/ulgowy 5/3 zł, www.muzeumkossak.pl
How to get there: from Bielska-Biała best by National Road 1 in the direction of Cieszyn, past Grodziec, turn towards Górki Wielkie in Brenna Commune.
Worth seeing: Chlebowa Chata, displays and participation – 4 PLN/hr or 12 PLN/2 hrs., www.chlebowachata.pl, Zofia Kossak-Szatkowska Museum (open daily) – ticket normal/concession 5/3 PLN, www.museumkossak.pl

www.brenna.org.pl

To co mamy najładniejsze w Polsce
To są nasze lny; produkowane w Polsce
i sprzedawane w sklepie projektanta:
National Mode Conception – Lenpolska,
Marszałkowska 140 w Warszawie.

W kolekcji Lenpolska oferujemy gotową konfekcję:
klasyka i prostota lnu – zawsze czysty, 100% len –
konfekcja stołowa i odzieżowa z mereżką i z haftami.
Jest też możliwość wyboru i zakupienia tkanin lnianych –
z realizacji tematów z naszej kolekcji
w kolorach naturalnego lnu, bielone, barwione,
kolorowo-tkane i drukowane.
Polskie jest modne (dla nas oczywiste,
dla przybyszów oryginalne)
To dobry prezent - To warto mieć.

What is the most beautiful in Poland
is our linens; produced in Poland
and sold at the designer's shop:
National Mode Conception – Lenpolska,
140 Marszałkowska Street in Warsaw

Lenpolska collection includes ready-made clothes:
a classic style and simplicity of linen - always
pure linen; table cloths and clothing
(with hemming stitch and embroidery)
It is also possible to choose and purchase
linen fabrics – with the motifs from our collection;
in the colours of natural linen, white, dyed,
colour-woven and print
Polish things are in fashion
(for us it is obvious, for visitors it is original)
They are an excellent gift – They are worth to have.

... with Greatings from Poland
Lenpolska®
mode – national conception
ul. Marszałkowska 140, 00-061 Warszawa, Polska
telefon: +48 22 826 12 22, fax: +48 22 826 12 22
www.lenpolska.pl, www.gizinska.waw.pl

TEKST PROMOCYJNY

DesigNOWY Inowrocław

NEW DESIGNER INOWROCŁAW

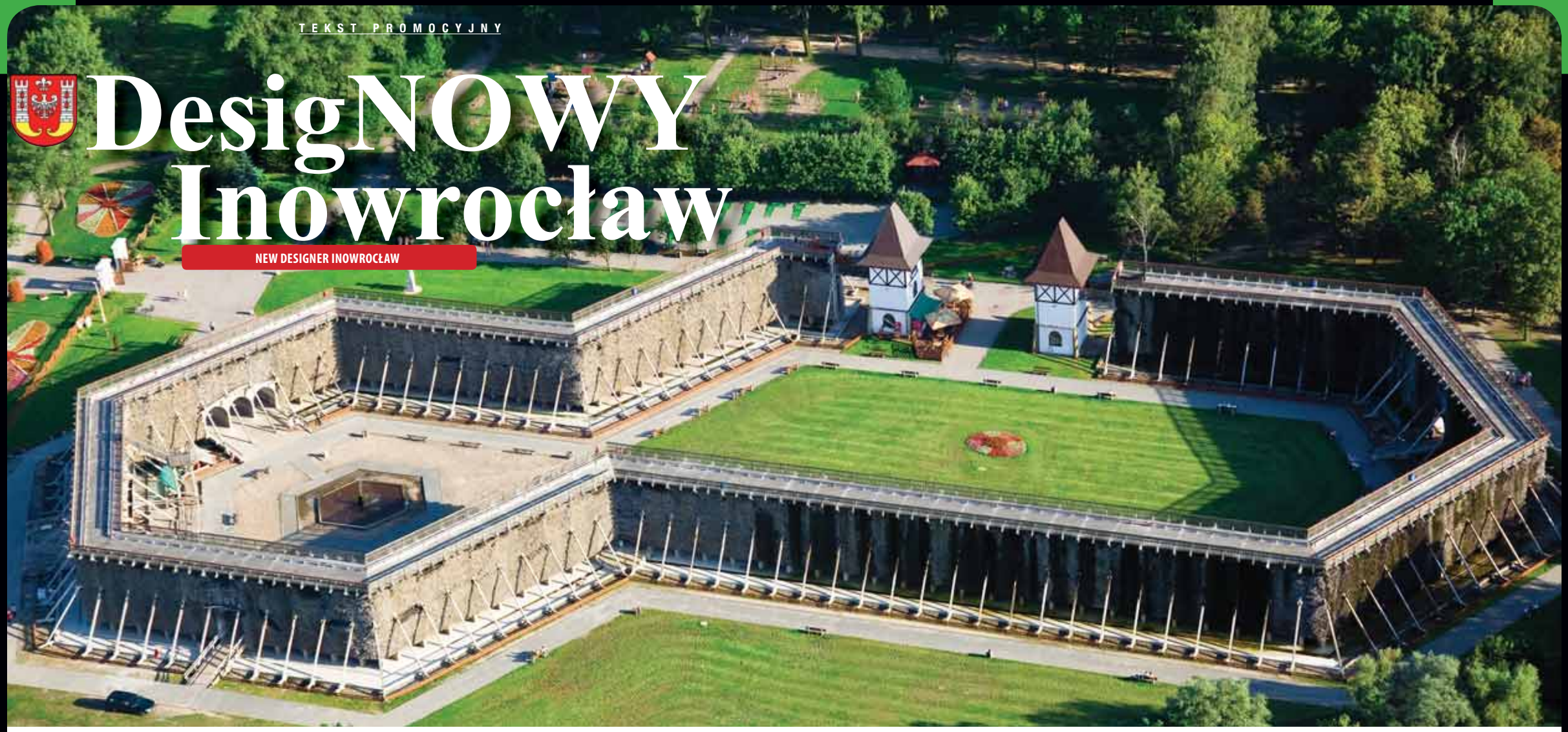

Tężnie – widok z lotu ptaka / Bird's eye view on the brine graduation tower

Fot.: arch. Urzędu Miasta Inowrocław

Czy wiecie, jakie miasto w Polsce uzyskało w 2011 roku tytuł „DesigNOWE Miasto 2011"? Odpowiedź jest oczywista – konkurs wygrał, w kategorii miast powyżej 60 000 mieszkańców, INOWROCŁAW! Podobnie jak w 2009 roku zdobywając tytuł „Odkrywca roku 2009".

Do you know which Polish city won the title "2011 New Designer City"? The answer is obvious – the competition, in the category of cities above 60,000 inhabitants, was won by INOWROCŁAW. In 2009 the town won the "2009 Explorer" title.

Inowrocław to jedno z najstarszych polskich miast, na przedmieściach którego w okresie rzymskim znajdowało się emporium handlowe Askaukalis. Wiódł tędy szlak bursztynowy prowadzący z południa i zachodu Europy nad Bałtyk. Ze względu na położenie na olbrzymich geologicznych wypiętrzeniach solnych Inowrocław był jednym z najstarszych i najbardziej rozwiniętych technologicznie europejskich ośrodków solowarskich. Już w II w. n.e. na terenie obecnego Inowrocławia zastosowano nieznane nigdzie w Europie tężnie do pozyskiwania soli. W średniowieczu Inowrocław odgrywał rolę stolicy księstwa kujawskiego i województwa. Z lat dawnej świetności pozostały do dziś fragmenty murów obronnych, romańska bazylika imienia NMP z tajemniczymi płaskorzeźbami i maskami umieszczonymi na ciosach zewnętrznych, a także gotycki kościół św. Mikołaja z licznymi zabytkami sztuki sakralnej. Ciekawe są piękne secesyjne kamienice przy reprezentacyjnych ulicach Solankowej i Królowej Jadwigi. Nowością ostatnich miesięcy jest aranżacja Rynku z pomnikiem patronki miasta królowej Jadwigi i grającą fontanną.

Inowrocław is one of the oldest Polish cities, on the outskirts of which during Roman times there was a thriving Askaukalis emporium. The Amber Route passing through from the south and the west to the Baltic went through the city. Due to its location on huge geological salt stacks, Inowrocław was one of the most technologically developed European salt centres. As early as the 2nd century AD on the lands of Inowrocław, brine graduation towers, unknown anywhere else in Europe, were built to obtain salt. In the Middle Ages Inowrocław was the capital of the Kujawskie principality and province. From the days of the old splendour there remain to this day remnants of fortifications, St. Mary's Romanesque basilica with mysterious low reliefs and masks placed on external blocks, as well as a St. Nicholas gothic church with numerous historic sacred objects. There are interesting 19th century tenement houses on the elegant Solankowa and Królowej Jadwigi Streets. A new innovation in the last months has been a redesign of the Market with the statue of Queen Jadwiga, the city's patron and a playing fountain.

W Inowrocławiu znajduje się jedyny w Polsce Instytut Prymasa Józefa Glempa, do którego – prymas – rodowity inowrocławianin – przekazał przedmioty używane podczas swojej posługi kapłańskiej.

Warto też zwiedzić stałą multimedialną wystawę miejskiego solnictwa.

Inowrocław to przede wszystkim uzdrowisko. Powstałe w 1875 r. dzięki naturalnym źródłom solankowym, wybudowanej tężni i nowoczesnej bazie sanatoryjnej jest jednym z najważniejszych polskich uzdrowisk. Leczy się tu choroby: serca, reumatyczne, krążenia, kręgosłupa, układu ruchu, oddechowego i pokarmowego, tarczycę oraz alergie. Leczenie wspomagają spacery wokół tężni, bowiem z solanki spływającej po gałązkach tarniny odparowuje woda, tworząc w ten sposób leczniczy aerozol. Wysoka jakość zabiegów sanatoryjnych sprawia, że każdego roku do miasta przybywa ponad 26 000 kuracjuszy.

Inowrocławska tężnia to budowla z drewna i tarniny w kształcie połączonych ze sobą dwóch wieloboków (ma 320 m długości i 9 m wysokości). Na całej jej długości znajduje się taras widokowy, z którego podziwiać można panoramę parku. W godzinach wieczornych tężnia rozbłyska feerią bajkowych świateł. Okolica (nieopodal usytuowana malowniczo jest muszla koncertowa) wykorzystywana jest do widowisk plenerowych i koncertów. To tu właśnie odbywają się imprezy kulturalne, np. koncerty Grzegorza Turnaua i zapraszanych przez niego artystów, Gala Operowo-Operetkowa, Ogólnopolski Festiwal Młodzieżowych Orkiestr Dętych, koncerty orkiestry promenadowej, przeglądy chórów. Dzięki festiwalom światła Park Solankowy rozbłyska w okresie jesienno-zimowym setkami tysięcy kolorowych światełek tworzących bajeczne dekoracje oraz tzw. suche fontanny.

Każdego roku w 84-hektarowym parku uzdrowiskowym, nasadzane jest ponad 110 000 kwiatów tworzących wspaniałe kobierce. Wzrok przyciągają też Ogrody Papieskie powstałe w hołdzie dla Jana Pawła II oraz drzewa upamiętniające gości w Inowrocławiu znakomitości, m.in.: Irenę Kwiatkowską, Annę Marię Jopek, Krzysztofa Pendereckiego, Zbigniewa Wodeckiego, Grzegorza Turnaua. Są tu również malownicze stawy i tereny do aktywnego wypoczynku, m.in. park linowy i korty tenisowe.

Przybywający do tego grodu przekonać się mogą, że pobyt tu nigdy nie jest czasem straconym.

[ER]

Urząd Miasta Inowrocławia
ul.Roosevelta 36
88-100 Inowrocław
tel.52- 3555300
promocja@inowroclaw.pl

www.inowroclaw.pl

Fot.: W.Podczaski

⇧ Jedno z wejść do tężni zdobią wieżyczki z wejściem na taras widokowy
Little towers adorn one of the entrances to the graduation tower

Malownicze dywany kwiatowe są jedną z atrakcji Solanek ⇩
Picturesque flower carpets are one of the Solanki attractions

Fot.: B.Zarzycka

Józef Glemp Primate of Poland Institute in Inowrocław is the only such institute in Poland. The Primate who was born in Inowrocław donated to it objects used during his service to God. It's also worth visiting the permanent multimedia local exhibition of the art of salt.

First and foremost Inowrocław is a health resort. Started in 1875 due to natural salt resources, construction of the brine graduation tower and today's modern sanatorium facilities, it is one of Poland's most important health resorts. People are treated here for such conditions as heart disease, rheumatism, circulatory disorders, spinal conditions, respiratory and gastric disorders, thyroid and allergies. Health treatments are supported by walks around the brine graduation tower, from which the salt water flowing down the sloe branches evaporates creating a healing aerosol spray. The high quality of spa treatments draws more than 26,000 patients to the city every year.

The Inowrocław brine graduation tower is a wooden and sloe construction in the shape of two polygons joined together. It is 320 m. long and 9 m. high. Along the entire length there is a viewing terrace from which one can admire the park's panorama. In the evening the brine graduation tower lights up with an extravaganza of fairytale lights. There is a concert bowl picturesquely located nearby used for outdoor shows and concerts. Cultural events are held here, such as Grzegorz Turnau concerts and artists invited by him, Opera and Operetta Gala, National Youth Wind Orchestras Festival, promenade orchestra concerts and choir reviews. Thanks to festivals of light the Park Solankowy lights up in autumn and winter with hundreds of little coloured lights creating fairytale decorations and something like dry fountains.

Every year, 11,000 flowers are planted in the 84 ha. spa park which create fantastic flower carpets. Papal Gardens, which are a tribute to John Paul II, also draw attention, as do trees planted in memory of distinguished people who visited Inowrocław, such as Irena Kwiatkowska, Anna Maria Jopek, Krzysztof Penderecki, Zbigniew Wodecki and Grzegorz Turnau. There are also picturesque ponds here and areas for active recreation, including a cable park and tennis courts.

Those staying in this city can easily see that coming here is not a waste of time.

[ER]

TEKST PROMOCYJNY

5 X Kujawy Zachodnie

X5 WEST KUJAWY

Kościół św Prokopa (z lewej) i kościół Św. Trójcy
St. Prokop Church (left) and St. Trinity Church

Wokół Inowrocławia znajdziemy wiele miast i wsi pełnych pamiątek z przeszłości. Niezwykle ciekawa historia i teraźniejszość Kujaw Zachodnich zasługuje na dokładne poznanie. Walorów przyrodniczych, klimatycznych, zdrowotnych i turystycznych tych ziem nie sposób przecenić. Poznajmy je podczas wakacyjnych wędrówek.

KRUSZWICA >> Miasto położone w powiecie inowrocławskim, z wieloma unikalnymi zabytkami. Należy do nich wspaniała romańska kolegiata śś. Piotra i Pawła z I poł. XII w. zbudowana w stylu romańskim. Ponadto Kruszwica szczyci się ruinami późnogotyckiego zamku Kazimierza Wielkiego z Mysią Wieżą (baszta o wysokości 32 m) z tarasem widokowym na miasto i rynek z zabytkowymi kamienicami, oraz na malownicze jezioro Gopło, w średniowieczu zwane polskim morzem. W Kruszwicy czekają na turystów także rejsy statkiem i gondolą po jeziorze, plaża z kąpieliskiem i wiele innych atrakcji.

The many towns and villages around Inowrocław hide numerous mementos of the past. An exceptionally interesting history and present day life of Kujawy Zachodnie deserve a closer look. It is hard to overestimate the land's natural, climatic, health and tourist advantages. Lets find out about them during our summer hikes.

KRUSZWICA >> The city is located in the Inowrocław county with many unique historic monuments. It includes a fantastic St. Peter and St. Paul Romanesque collegiate church from the first half of the 12th century built in Romanesque style. Kruszwica also takes pride in the ruins of the late-gothic Kazimierz the Great castle with the 32m. tall Mouse Tower with a lookout terrace on the city and market with historic tenement houses, as well as a picturesque Gopło Lake, known in the Middle Ages as the Polish sea. Tourists in Kruszwica can enjoy cruises and gondola rides on the lake, a bathing beach and many other attractions.

Fot.: T.Olendzki

MARKOWICE >> Niewielka miejscowość położona między Strzelnem a Inowrocławiem. Znajduje się tu pokarmelitański barokowy zespół klasztorny, obecnie Sanktuarium Matki Bożej Królowej Miłości i Pokoju Pani Kujaw oraz Niższe Seminarium Duchowne. Zostały wybudowane w 1710 r., choć już w 1643 r. stał w tym miejscu drewniany kościół wzniesiony w podzięce za jedno z cudownych uzdrowień. Odrestaurowano go na początku XXI w., dzięki czemu możemy dziś podziwiać przepiękne zabytkowe wnętrze, które oddaje oryginalny, pierwotny wygląd wszystkich znajdujących się w świątyni zabytków. W sanktuarium znajduje się cudowna figura Matki Bożej z 1470 r.

STRZELNO >> Miasto położone w powiecie mogileńskim. Bogata historia Strzelna odzwierciedla się w bezcennych zabytkach. Są wśród nich kościół św. Prokopa – jedna z dwóch zachowanych romańskich rotund w Europie – zbudowany z ciosów granitowych z elementami konstrukcyjno-dekoracyjnymi z piaskowca, ma kształt rotundy z prostokątnym prezbiterium, dwiema absydami i okrągłą wieżą nadbudowaną w cegle w stylu późnego gotyku. Drugim cennym zabytkiem jest kamienny kościół Świętej Trójcy wzniesiony na przełomie XII i XIII w. (górne części murów są ceglane),

Fot.: o. Andrzej Albiniak OMI

MARKOWICE >> A small town situated between Strzelno and Inowrocław. There is a post-Carmelite baroque monastery complex, which today is home to Our Lady Queen of Love and Peace the Lady of Kujawy Sanctuary and Lower Theological Seminary. It was built in 1720, although already in 1643 a wooden church was built here in gratitude for one of the miraculous healings. It was renovated at the beginning of the 21st century, thanks to which today we can admire beautiful historic interiors, and all the historic monuments in the temple have maintained their original appearance. The miraculous figure of Our Lady is housed in the Sanctuary.

STRZELNO >> The city is located in the Mogileński district. The rich Strzelno history mirrors the priceless historic monuments. They include St. Prokop church, one of two preserved Romanesque rotundas in Europe, built from granite blocks with sandstone construction and decorative elements in the form of a rotunda with a rectangular presbytery, two apses and a late-gothic style round brick tower. Another valuable monument is the Holy Trinity stone church built at the turn of the 12th and 13th centuries. The upper parts of the walls are made of brick. It is three-aisled basilica layout, with a transept and a presbytery detailed with an apse. Next to the "Dzwi Gnieźnieńskie", the Romanesque columns in the Holy Trinity Church are the most valuable historic Romanesque-styled objects in Poland.

KOŚCIELEC KUJAWSKI >> The village is known since 1322 as Kamienny Kościół (Stone Church). There is St. Margaret church here built at the turn of the 12th and 13th centuries, with unique Romanesque stairs for a choir. It has gothic alterations and an added

Pokarmelitański zespół klasztorny w Markowicach
Post-Carmelite baroque monastery complex in Markowice

Mysia Wieża w Kruszwicy / Mouse Tower in Kruszwica

trójnawowy o układzie bazylikowym, z transeptem i prezbiterium zakończonym absydą. We wnętrzu znajdują się unikatowe w skali europejskiej romańskie kolumny z rzeźbioną dekoracją figuralną ukazującą cnoty i przywary ludzkie oraz dekoracją roślinną. Romańskie kolumny w kościele Świętej Trójcy to obok Drzwi Gnieźnieńskich najcenniejszy zabytek sztuki romańskiej w Polsce.

KOŚCIELEC KUJAWSKI >> Wieś znana od 1311 r. jako Kamienny Kościół. Znajduje się tam kościół pw. św. Małgorzaty z przełomu XII i XIII w., z unikatowymi romańskimi schodami na chór. Posiada gotyckie przeróbki i dobudowaną renesansową kaplicę św. Barbary oraz neorenesansową Serca Jezusowego. W manierystyczno-renesansowym ołtarzu głównym znajduje się kopia obrazu Rafaela Santi „Przemienienie Pańskie". We wsi jest zlokalizowana również najstarsza w regionie szkoła podstawowa z 1829 r., a w niej szkolne muzeum z Izbą Prymasowską.

PAKOŚĆ >> Miasto położone nad Notecią między jeziorami Pakoskim i Mielno. Głównymi zabytkami Pakości są XVII wieczna Kalwaria Pakoska nazywana regionalnie „Kujawską Jerozolimą", czyli Sanktuarium Męki Pańskiej malowniczo usytuowane w plenerze. Składa się z Kościoła Ukrzyżowania oraz 24 kaplic będących kopiami sanktuariów jerozolimskich i dróżek odwzorowujących dwie tamtejsze drogi: Drogę Pojmania i Drogę Męki. Kalwaria Pakoska jest drugą najstarszą kalwarią w Polsce – została ufundowana w 1628 r. Pod względem architektonicznym i ukształtowania terenu prawdopodobnie najwierniej odtwarza Jerozolimę.

St. Barbara Romanesque chapel and neo-renaissance Heart of Jesus chapel. A copy of Raphael Santi's "Transfiguration of Christ" is to be found at the mannerist and renaissance main alter. The oldest primary school in the region founded in 1829 can also be found in the village, which houses a school museum and a Primate's Chamber.

PAKOŚĆ >> the city lies on the Noteć River between Pakoskie and Mielno Lakes. The city's main historic monuments include 17th century Pakość Calvary, known in the region as "Jerusalem of Kujawy", that is Sanctuary of The Passion picturesquely positioned. It contains the Crucifixion Church and 24 chapels that are copies of Jerusalem's sanctuaries and paths reproducing two roads there: Road to Capture and Stations of the Cross. The Pakość Calvary is second oldest Calvary in Poland. It was founded in 1628. It probably most faithfully recreates Jerusalem in terms of architectural design and layout of the land.

Fot. Włodzimierz Podczaski (wydawnictwo Forza Cuiavia)

Kościół św. Małgorzaty w Kościelcu Kujawskim
St. Margaret Church in Kościelec Kujawski

Inowrocławska
lokalna organizacja turystyczna

Inowrocławska Lokalna Organizacja Turystyczna
Inowrocław Local Tourist Organisation
ul. Królowej Jadwigi 3
88-100 Inowrocław
tel. 52 355 53 71
biuro@inlot.com.pl
www.inlot.com.pl

www.inlot.com.pl

Urszula Gabryelska
Barbara Jampolska-Wasiak

Biblioteka podróżnika

Między Bombajem a Kalkutą

Jerzy Kolasa nie jest pisarzem, ale właśnie dzięki temu jego książka – prowadzony z niezwykłą regularnością dziennik z podróży do Indii – jest bardzo autentyczna. Mówiąc krótko, pisze, jak było, bez zmanierowania i zbędnych ubarwień. Autor starannie przygotowuje się do wyjazdów, więc czytelnik oprócz impresji, opisów przygód, anegdot i praktycznych wskazówek, dostaje również dużą dawkę wiedzy historycznej. Bardzo interesująca pozycja, obowiązkowa dla wszystkich, którzy wybierają się do Indii.

Janusz Kolasa, „Dziennik z podróży po Indiach", wyd. Radwan, cena 43,79 zł

Wachlarz japońskich doświadczeń

„Nie da się powtórzyć doświadczenia pierwszego spotkania z inną kulturą, pierwszych zachwytów i zdziwienia". Pięknie wydana książka Joanny Bator to niezwykły, uzupełniony po latach zapis jej pierwszej wyprawy do Kraju Kwitnącej Wiśni. Autorka z zacięciem antropologa zgłębia „najgrzeczniejszy język świata", egzotyczną kulturę i obyczaje (popełniając niejedną gafę i wprawiając Japończyków w kulturalne zakłopotanie). Czyta się jednym tchem.

Joanna Bator, „Japoński wachlarz. Powroty", wyd. W.A.B., cena 44,90 zł

Fałszywy raj

Szwedzka dziennikarka odwiedzała największe kurorty świata od Tajlandii, przez Kanary, po Karaiby. Podczas podróży przypatrywała się europejskim turystom marzącym o nieskażonych cywilizacją wakacyjnych rajach. Zarówno tym kupującym pakiet all iclusive i nieopuszczającym hotelu, jak i tym, którzy za kilkaset euro chcieli poznać „lokalny koloryt" i udawali się z przewodnikiem w odwiedziny do ukrytych wśród gór wiosek. Kilkanaście reportaży składających się na tę książkę demaskuje mechanizmy działania przemysłu turystycznego. Pokazuje, że za jednakowymi hotelami otaczającymi wybrzeża całego świata stoją: korupcja, samowola budowlana, góry śmieci i niewolnicza praca uchodźców. Państwa, w których przemysł turystyczny stał się główną gałęzią gospodarki, płacą za to degradacją środowiska naturalnego. Czy naprawdę warto promować ten przemysł i kupować jego sztucznie wykreowane produkty?

Jennie Dielemans, „Witajcie w raju. Reportaże o przemyśle turystycznym", wyd. Czarne, cena 35,90 zł

Na łonie natury

W katalogu znajdziemy oferty 16 gospodarstw agroturystycznych, które znalazły się na szlaku „Małopolska wieś dla dzieci". Właściciele wszystkich obiektów przygotowali różne atrakcje dla dzieci w każdym wieku, tj. poznawanie tajników haftu, malowania na szkle, plecenia wianków, tropienie leśnych zwierząt. We wszystkich gospodarstwach na małych gości czaka plac zabaw, a w niektórych także park linowy lub basen. Katalog jest doskonałą propozycją dla rodziców zastanawiających się, dokąd się wybrać z dziećmi na weekend.

Katalog „Małopolska wieś dla dzieci", wyd. Śląska Organizacja Turystyczna

Uroki powiatu białostockiego

THE APPEAL OF BIAŁYSTOK DISTRICT

Piękne krajobrazy, nieskażone środowisko, wyśmienita kuchnia oraz gościnni ludzie tworzą klimat sprzyjający zarówno czynnemu, jak i biernemu wypoczynkowi.

Beautiful landscapes, unpolluted environment, delicious cuisine and friendly people create a climate conducive to both active and passive holidays.

Powiat białostocki – jeden z największych w Polsce – jest niezwykle atrakcyjny turystycznie. O jego bogactwie przyrodniczym decydują lasy Puszczy Knyszyńskiej, malownicze meandry Narwi objęte ochroną Narwiańskiego Parku Narodowego i nieskażone środowisko. Szczycące się wielowiekową tradycją i unikalnymi zabytkami miasteczka doskonale uzupełniają przyrodnicze walory regionu. Na tych terenach od wieków współegzystowały różne narodowości, które pozostawiły po sobie bogatą spuściznę, także kulinarną. Kiszka ziemniaczana, duch puszczy (miejscowy trunek), chłodnik podlaski – to tylko niektóre z kulinarnych wizytówek powiatu. Piękne krajobrazy, wyśmienita kuchnia i gościnni mieszkańcy tworzą idylliczny klimat. Nic więc dziwnego, że żyje się tu – jak u Pana Boga za piecem.

The Białystok district, one of the most beautiful in Poland, is exceptionally attractive for tourists. The richness of nature here can be admired in the Puszcza Knyszyńska forests as well as the picturesque meandering of the Narwia River protected within the Narwia National Park. It takes pride in its centuries' old traditions and the town's unique historic monuments compliment the natural attributes of the region. For centuries various nationalities coexisted on these lands, which have left behind a rich legacy, including a culinary one. A potato belly, ghost of the forest - a local beverage, a Podlaskie cold soup, are only some of the culinary calling cards of the municipality. Beautiful landscapes, excellent cuisine and friendly inhabitants create an idyllic atmosphere. Hence, it's little wonder that life here is so good and cosy.

Turyści lubiący aktywnie spędzać czas też nie będą się nudzić. Miłośnicy pieszych wędrówek mają do dyspozycji liczne szlaki wiodące przez puszczę i malownicze rezerwaty przyrody. Zwarte kompleksy leśne to raj dla zbieraczy jagód i grzybów. Nie zawiodą się także amatorzy turystyki konnej, rowerowej, a nawet narciarskiej.

Tourists who like active holidays also will not be bored here. Those who love to wonder on foot have numerous walking tracks leading through the forest and picturesque nature reserves. Dense forests are a paradise for picking blueberries and mushrooms. Those who like horse riding, cycling and even snow skiing will also not be disappointed.

Gospodarstwa agroturystyczne położone w malowniczych zakątkach oferują wypoczynek na łonie nieskażonej natury. Gospodarze dbają o to, aby goście ciekawie spędzali czas. Latem – bryczkami, zimą – na saniach dotrzemy do niedostępnych puszczańskich uroczysk.

Eco-tourism farmsteads situated in small picturesque places offer rest in the bosom of unpolluted nature. Farmers make sure that the guests have an interesting time. We will get to inaccessible forest wonders in britska in summers and on sleigh in winter.

Monastyr Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Supraślu / Annunciation of the Holy Virgin Mary Monastery

W CIENIU MONASTYRU >> Zaledwie 16 km od Białegostoku na rozległej polanie Puszczy Knyszyńskiej leży uzdrowisko Supraśl. To urocze miasteczko o wspaniałym mi-

IN MONASTERY'S SHADOW >> merely 16 km from Białystok on Puszcza Knyszyńska's vast forest clearing there is a pretty Supraśl health resort. This pretty little town with

Powiatowy Ośrodek Sportu i Rekreacji BUKOWISKO w Supraślu
położony w sercu Puszczy Knyszyńskiej
oferuje usługi w zakresie aktywnej turystyki i rekreacji:
Bukowisko District Sports and Recreation Centre in Supraśl Situated in the heart of Puszcza Knyszyńska
Offers services for active tourism and recreation:

- Wycieczki konne po Puszczy Knyszyńskiej, organizację rajdów konnych, przejażdżki bryczką po Supraślu, kuligi, naukę jazdy konnej dla początkujących i zaawansowanych, zajęcia z hipoterapii.
- Wycieczki rowerowymi szlakami turystycznymi Puszczy Knyszyńskiej, wynajem rowerów.
- Organizację spływów kajakowych rzekami Supraśl i Sokołda na terenie Puszczy Knyszyńskiej i okolic, wynajem kajaków.
- Turystyczne szlaki piesze po Puszczy Knyszyńskiej.
- Organizujemy: obozy sportowe, konferencje, kursy i szkolenia.
- Zapraszamy grupy zorganizowane i turystów indywidualnych.
- Noclegi: pokoje 2–3 osobowe, 4-osobowe pokoje typu studio, liczba miejsc noclegowych 150.
- Wyżywienie: kuchnia regionalna, możliwość całodziennego wyżywienia.
- Dysponujemy: pełnowymiarową halą sportową, salą konferencyjną, stołówką z odrębnymi salami, krytą ujeżdżalnią koni, miejscami hotelowymi dla koni, terenami rekreacyjnymi – Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej (turystyczne szlaki rowerowe, piesze, kajakowe, konne).

- Horse riding trips to Puszcza Knyszyńska, organising horse riding tours, britska rides around Supraśl, sleigh rides, horse riding lessons for beginners and more the advanced, hippotheraphy activities.
- Bike riding trips along tourist tracks in Puszcza Knyszyńska, bike hire.
- Organising kayaking on the Supraśl and Sokolda Rivers in Puszcza Knyszyńska and environs, kayak hire.
- Tourist walking paths around Puszcza Knyszyńska.
- We organise: sports camps, conferences, workshops and training.
- Groups and individual tourists are welcome.
- Accommodation: 2–3 person rooms, Studio for 4 people, 150 beds.
- Meals: regional cuisine, all meals are optional.
- We have: full-size sports hall, conference room, cafeteria with separate rooms, horse riding undercover, hotel accommodation for horses, recreational areas - Puszcza Knyszyńska Landscape Park with bike and horse riding trails, walking paths and kayak routes.

Kontakt do ośrodka / *Contact to Centre:* ul. Piłsudskiego 64, 16-030 Supraśl, tel./faks (85) 71 83 545, kom. 519 142 822
bukowisko@bukowisko.com.pl, www.bukowisko.com.pl

Pałac Buchholtza w Supraślu
Buchholtz Palace in Supraśl

Muzeum Ikon w Supraślu
Museum of Icons in Supraśl

Letnia rezydencja Branickich w Choroszczy
Branicki summer residence in Choroszcz

Synagoga z 1642 r. w Tykocinie – obecnie Muzeum
Synagogue built in 1642 in Tykocin – currently a museum

kroklimacie powstało w VI w. wokół klasztoru Bazylianów, a rozwinęło się w XIX w. dzięki powstającym tu fabrykom włókienniczym. Najcenniejszym zabytkiem Supraśla jest prawosławny klasztor Zwiastowania NMP, w skład którego wchodzą: barokowa brama-dzwonnica, zabudowania dawnego klasztoru z XVIII w., cerkiew Jana Teologa z XIX w. Przy wjeździe do Supraśla już z daleka widać odbudowane mury obronnej cerkwi Zwiastowania NMP. Ze świątyni zniszczonej w trakcie wojny ocalały fragmenty fresków. XVI-wieczne malowidła należą obecnie do najcenniejszych eksponatów Muzeum Ikon mieszczącego się w XVIII-wiecznym Pałacu Archimandrytów. W oświetlonych świecami wnętrzach nawiązujących do klimatu manastyru zgromadzono prawie 500 ikon.

Z czasów rozwoju przemysłu włókienniczego (przełom XVIII i XIX w.) pochodzą: dawna poczta i karczma oraz bogato zdobiony pałac Buchholtzów z XIX w. W zrekonstruowanym letnim dworku fabrykantów Zachertów swoją siedzibę ma Zarząd Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej.

Prawie 70 proc. powierzchni gminy Supraśl stanowią lasy Puszczy Knyszyńskiej, piękne bory sosnowo-świerkowe. Najcenniejsze fragmenty puszczy są chronione w sześciu rezerwatach przyrody: Budzisko, Surażkowo, Las Cieliczański, Krzemienne Góry, Jałówka, Krasne. Z Supraśla z łatwością można dojechać na rowerze do Arboretum im. Powstańców 1863 r. w Kopnej Górze stanowiącego niezwykłe zbiorowisko 500 gatunków roślin: chronionych, ozdobnych i leczniczych. Zobaczymy tu także założenia parkowe, w których są eksponowane obce gatunki drzew i krzewów.

WŚRÓD SZUWARÓW >> Miasto i gmina Choroszcz leżą przy ważnym szlaku komunikacyjnym Warszawa-Białystok. Piękno tej ziemi najlepiej podziwiać, przemierzając szlaki wodne, piesze i rowerowe, a zimą – narciarskie.

Przepływająca przez gminę rzeka Narew tworzy gęstą sieć odnóg i starorzeczy. Takie środowisko upodobało sobie ponad 200 gatunków ptaków, wśród nich wiele bardzo rzadkich, jak: bąk błotniak, dubelt, krzywodziób, kuropatka. Na części rozlewisk powołano Narwiański Park Narodowy. Najbardziej interesującym obszarem parku jest część doliny rzeki pomiędzy Kruszewem, Kurowem i Radulami oraz punktem widokowym Przyczółek Zerwanego Mostu.

Na terenie gminy odnajdziemy 11 pomników przyrody, 129 zabytków historycznych oraz szereg tradycyjnych zagród i budynków wiejskich, a także liczne krzyże, kapliczki przydrożne, wiatraki.

Choroszcz szczyci się kilkoma cennymi zabytkami. Są wśród nich barokowy kościół i klasztor Dominikanów oraz neogotycka cerkiew pw. Matki Bożej Opiekuńczej z XIX w. W parku krajobrazowym stoi zrekonstruowany po wojnie XVIII-wieczny pałacyk. Obecnie w letniej rezydencji rodziny Branickich mieści się Muzeum Wnętrz Pałacowych, w którym można obejrzeć piękne meble, rzeźby, wyroby porcelanowe, zegary, lichtarze i kobierce.

Zwiedzając okolice Choroszczy, warto zatrzymać się przy położonej za wsią Kruszewo przydrożnej kaplicy z XVIII w. oraz przy wiatraku holender z 1936 r. Przy drodze z Choroszczy do Kruszewa wyrasta wzgórze Świtkowizna, na którym w przeszłości znajdował się Święty Gaj, miejsce kultu Świętowita.

BOCIANIA GMINA >> Między parkami narodowymi Narwiańskim i Biebrzańskim leży gmina Tykocin oferująca wymarzone warunki do uprawiania turystyki aktywnej. Główne rzeki regionu – Narew i Biebrza – przyciągają kajakarzy, wędkarzy oraz amatorów obserwowania ptaków. Natomiast pobliskie lasy Puszczy Knyszyńskiej stanowią obietnicę wspaniałego wypoczynku dla miłośników przyrody, grzybiarzy i rowerzystów. Przez gminę przebiega rowerowy Podlaski Szlak Bociani. Czyste środowisko i dobre łowiska przyciągają na te tereny setki bocianów. Ptaki te szczególnie upodobały sobie Pentowo noszące tytuł Europejskiej Wioski Bocianiej. W rekordowym 2003 r. mieszkało tu 71 bocianów. Obserwację ptasich gniazd umożliwia wieża widokowa. Poza tym we wsi

Fot.: W. Pauk, T. Muszyńska

a fantastic microclimate was established in the 16th century around the Basilian monasteries, and developed in the 19th century thanks to textile factories being established there. Supraśl's most precious historic monument is the Annunciation of the Virgin Mary Orthodox Monastery, which includes a baroque gate and bell tower, buildings of the old monastery from the 18th century and Jan Teolog's Orthodox church from the 19th century. At the entrance to Supraśl one can see from a far the restored fortifications of the Orthodox Church of the Annunciation. Only fragments of murals have survived after the church was destroyed during war. The 16th century murals currently belong to the most valuable exhibits of the Museum of Icons located in the 18th century Archimandrites' Palace. 500 icons have been brought together in the candlelit interiors in keeping with the monastery's atmosphere.

From the times of the growth of the textile industry, at the turn of the 18th and 19th centuries, there remains the old post office and tavern as well as a richly decorated 19th century Buchholtz Palace. The Board of the Puszcza Knyszyńska Landscape Park have their offices in the reconstructed summer manor house of the Zachert manufacturers.

Nearly 70 percent of the Supraśl commune constitute Puszcza Knyszyńska's forests, beautiful pine and spruce woods. The most valuable parts of the forest are protected in six nature reserves: Budzisko, Surażkowo, Las Cieliczański, Krzemienne Góry, Jałówka, Krasne. It is easy to go by bike from Supraśl to the Insurrectionists' Arboretum built in 1863 in Kopna Góra, which has a unique group of 500 species of plants - protected, decorative and healing. We will also see here parks where foreign tree and shrub species are displayed.

AMONG THE RUSHES >> The Choroszcz town and commune are situated on an important Warsaw-Białystok transport route. To admire the beauty of this land it is best to go by water, walk or ride a bike, while in winter on skis.

The Narwia River flowing through the commune creates a thick network of offshoots and old riverbeds. More than 200 bird species like such an environment, among them very rare species, such as mudfly, snipe, cross-bill crow and perdix from the partridge family. The Narwia National Park was established on a section of the wetlands. The most interesting part of the park is the part of the river valley between Kruszew, Kurow and Radule as well as the lookout from an Abutment of a Broken Bridge.

In the commune there are 11 natural monuments, 129 historic monuments and a number of homesteads and rural buildings, as well numerous crosses, roadside chapels and windmills.

Choroszcz takes pride in several valuable historic monuments. Among them are a baroque Dominican church and monastery and a 19th century neo-gothic Our Lady Guardian Orthodox Church. In the landscape park there is an 18th century little palace reconstructed after the war. Currently in the Branicki summer residence there is a museum showing palace interiors, where one can see beautiful furniture, sculptures, porcelain, clocks, candlesticks and carpets.

While sightseeing the Choroszcz environs it is worth stopping by an 18th century roadside chapel situated past the Kruszewo village and by the Dutch windmill built in 1936. By the roadside from Choroszcz to Kruszew there is a Świtkowizna hill, on which in the past there was a Sacred Grove, Świętowit's place of cult.

STORK"S COMMUNE >> Tykocin commune is situated between Narwia and Biebrzański National Parks. It has ideal conditions for active tourism. The region's main rivers – Narew and Biebrza, attract kayakers, fishermen and birdwatchers. In turn, the Puszcza Knyszyńska forests promise a terrific holiday for those who love nature, mushroom picking and bike riding. The bicycle Podlaski Stork Trail runs through the commune. Clean environment and good fishing areas attract hundreds of storks. These birds are particularly fond of Pentowo, which was given the title of the European Stork Village. In the record year of 2003 there were 71 storks living here. A lookout tower makes it

na uwagę zasługuje drewniany dworek z pocz. XX w. z autentycznym wyposażeniem wnętrz.

JUDAIKA I BAROK >> Najciekawszą miejscowością gminy jest Tykocin zwany dawniej perłą w koronie Rzeczypospolitej, a obecnie perłą polskiego baroku. Historia obeszła się z tym malowniczym miasteczkiem niezwykle łaskawie. Do dziś przetrwało wiele pamiątek bogatej przeszłości. Jedną z najcenniejszych jest alumnat wojskowy (dom dla weteranów wojennych) z lat 30. XVII w. Dużą wartość historyczną ma także pomnik z 1763 r. przedstawiający Stefana Czarnieckiego, dawnego właściciela Tykocina. Spośród zabytków sakralnych uwagę zwracają klasztor Bernardynów oraz późnobarokowy kościół pw. Trójcy Przenajświętszej, w którego bogato zdobionym wnętrzu znajdują się rokokowe organy z ok. 1760 r. Od niedawna można też zwiedzać zrekonstruowany współcześnie zamek nawiązujący do budowli z końca XV w. zniszczonej podczas potopu szwedzkiego. To w nim król August II Mocny ustanowił Order Orła Białego, najstarsze polskie odznaczenie.

Przed wojną ponad połowę ludności Tykocina stanowili Żydzi. Większość z nich została wymordowana przez hitlerowców. Po dawnych mieszkańcach zachowała się okazała barokowa synagoga z 1642 r., druga co do wielkości w Polsce. Obok niej stoi dom talmudyczny, w którym obecnie mieści się muzeum gromadzące pamiątki kultury żydowskiej oraz historii Tykocina. Ślady przeszłości odnajdziemy także na najstarszym na Podlasiu cmentarzu żydowskim z 1522 r.

easy to observe the birds' nests. Apart from that, the early 20th century timber manor house with authentic interiors is worth seeing in the village.

JUDAICA AND BAROQUE >> Tykocin is the most interesting township in the commune, that in the past was known as the "pearl in the Polish crown", and today as the "pearl of Polish baroque". History was exceptionally kind to this picturesque township. Many mementos of the rich past have survived to this day. One of the most precious is the military seminary for war veterans from the 1630s. Built in 1763, the statue of Stefan Czarnecki, the old owner of Tykocin is of great historical value. Among sacred historic buildings that attract attention are the Bernadine monastery and late-baroque Most Holy Trinity Church where a rococo organ from around 1760 can be found in the lavishly decorated interior. A castle that was destroyed during the Swedish Deluge has recently been reconstructed in the 15th century style and is open to the public. It is here that King August II the Strong established the Order of White Eagle, the oldest Polish state distinction.

More than half the population before the war was Jewish. Most of them were murdered by the German Nazis. An impressive baroque synagogue built in 1642 remains after the former inhabitants, it is the second largest synagogue in Poland. Next to is a talmudic house which today is a museum that has mementos of Jewish culture and Tykocin's history. Traces of the past can also be found in the Jewish cemetery established in 1522 and is the oldest in Podlasie.

Starostwo Powiatowe w Białymstoku
ul. Borsucza 2, 15-569 Białystok, woj. podlaskie
tel. + (48 85) 74 03 951, faks + (48 85) 74 03 982
e-mail: starosta@powiatbialostocki.pl
www.powiatbialostocki.pl

Kościół rzymskokatolicki pw. Trójcy Przenajświętszej w Tykocinie

HOTEL BRANICKI
ul. Zamenhofa 25 15-435 Białystok, tel: + 48 85 665 25 00, fax: +48 85 665 25 01
www.hotelbranicki.com, e-mail: recepcja@hotelbranicki.com

Hotel Branicki jest pierwszym w regionie obiektem klasy boutique łączącym klasykę i nowoczesność, idealnym na spotkania biznesowe, konferencje i odpoczynek. Naszym Gościom oferujemy: 32 indywidualnie zaaranżowane pokoje i apartamenty Restaurację ORANŻERIA, Klub „1871", Klub Cygarowy Havana, nowoczesne Centrum Konferencyjne oraz Centrum Urody.

3 dni w Krakowie
w HOTELU KRAKUS***
w wyjątkowej cenie
TYLKO 215 zł od osoby

ul. Nowohucka 35, 30-717 Kraków,
tel.: (0-12) 652 02 02, 652 02 23, fax: (0-12) 656 54 78
e-mail: biuro@hotel-krakus.com.pl
www.hotel-krakus.com.pl

Proponujemy weekendowy pobyt (od piątku do niedzieli)

Cena zawiera:

- 2 noclegi w pokoju 2-os. standard (łazienka, TV, telefon, radio) w przypadku rezerwacji w pokoju 1 osobowym – dopłata 50 zł.
- 2 śniadania (bufet szwedzki)
- 1 lunch serwowany w restauracji oferującej dania kuchni międzynarodowej
- 1 zaproszenie do znanej krakowskiej kawiarni na smakowity specjał i kawę
- w niedziele nieodpłatne przedłużenie doby do godziny 18^{00}
- parking dla zmotoryzowanych
- cena zawiera VAT
- Lokale gastronomiczne, do których zapraszamy, położone są w historycznym centrum Krakowa.
- Dla tych z Państwa którzy chcieliby przedłużyc pobyt o kolejną dobę proponujemy specjalne ceny.

Serdecznie zapraszamy!

Barbara Jampolska-Wasiak

Białystok
Na styku kultur

AT THE CROSSROADS OF CULTURE

W mieście od wieków mieszają się wpływy Wschodu i Zachodu: w narodowościach, językach, smakach, obyczajach. Stolica Podlasia szczyci się bogatą historią i niezwykłymi zabytkami, które łączą ciekawe szlaki tematyczne.

For centuries influences from the East and the West have mingled in the city: the nationalities, the languages, the tastes and the customs. The Podlasie capital prides itself on its rich history and unusual historic monuments. Wchich are joined in interesting thematic routes.

Dzięki swemu położeniu Białystok jest swoistym pomostem między Wschodem i Zachodem. Na przestrzeni wieków zamieszkiwała w nim ludność różnych narodów, religii i kultur – głównie Polacy, Niemcy, Rosjanie i Żydzi. Niegdyś był miastem prywatnym – przez wieki stanowił własność polskich magnatów, m.in. Stefana Czarnieckiego, który otrzymał Białystok od króla Jana Kazimierza po potopie szwedzkim, a następnie podarował go córce Aleksandrze – żonie Jana Klemensa Branickiego. Od tego czasu nastąpił szczególnie intensywny rozwój miasta, zarówno gospodarczy, jak i kulturowy.

Due to its location Białystok is a natural bridge between the East and theWest. Over the centuries people of many nations, religions and cultures have lived – here, mainly Poles, Germans, Russians and Jews. At one stage it was a privately-owned town, for many centuries it was the property of Polish noblemen, inc Stefan Czarniecki, who was given Białystok by King Jan Kasimir after the Swedish deluge, and then gifted it to his daughter Aleksandra, the wife of Jan Klemens Branicki. From that time the city started to develop intensively, both economically and culturally.

Fot.: P.Janowczyk

Barokowy pałac Branickich / Barnicki baroque palace

SZLAK RODU BRANICKICH >> Braniccy stanowili potężny ród magnacki, a Jan Klemens Branicki pretendował nawet do korony Rzeczypospolitej. To on, wraz ze swą ostatnią żoną Izabelą z Poniatowskich, nadał miastu niepowtarzalny charakter. Wielkie ambicje hetmana szły w parze z iście królewskim gestem, w krótkim czasie Białystok zyskał więc przydomek Wersalu Północy. Aby się przekonać, jak wiele pozostało z ówczesnej świetności miasta, najlepiej wyruszyć na jego zwiedzanie Szlakiem rodu Branickich. Pierwszym przystankiem jest pałac Branickich (obecnie Uniwersytet Medyczny). Budowla zawdzięcza swój kształt dwóm pokoleniom

BRANICKI FAMILY ROUTE >> The Branicki family constituted a mighty noble family, and Jan Klemens Branicki even aspired to the throne. It is he, who together with his last wife Izabela née Poniatowska, gave the city its unique character. The hetman's grand ambitions went in line with a truly royal gesture, and in a short time Białystok got the nickname of the Versailles of the North. To see for yourself how much has remained of the former splendour, it is best to go along the Branicki family route. The first stop on this route is the Branicki Palace, currently the University of Medicine. The building owes its shape to two generations of the family. The rebuilding of the Palace, under the supervision of master Tylman from Gameren, was started by Nicholas, and his son Jan Klemens completed it in the first half of the 18th century. One of the most magnificent manor houses of the then Poland delighted the rulers, parliamentarians and artists who were entertained there. Currently, tourists can admire the grand hall, vestibule, Chinese room and chapel among others. Next on the route is a little Visitor's Palace built by the nobleman for his wife, a parish church, a St. Vincent de Paul convent of the Sisters of Mercy, armoury and a town hall with corner annexes, which in contrast to other such buildings had a commercial function. The summer residence, the last point on the route, is in Choroszcz, 14 km from Białystok. Today, it houses the Museum of Palace Interiors.

BIAŁYSTOK TEMPLES ROUTE >> Over many centuries the city resounded with conversations in Polish, Belarusian, Ukrainian, Hebrew, Lithuanian and Yiddish. The followers of various religions and nationalities showed a lot of kindness and respect for each other. After centuries of religions intermingling, in many homes today religious celebrations are performed according to a variety of rituals. Białystok is still a religious melting pot. We can see that by wondering along the Białystok temples route,

Cerkiew pw. św Ducha / Holy Ghost Orthodox Church

Fot.: D.Zientara

Katedra pw. Najświętszej Marii Panny / Blessed Virgin Mary Cathedral

rodu. Przebudowę pałacu pod nadzorem mistrza Tylmana z Gameren rozpoczął Mikołaj, a zakończył jego syn Jan Klemens w I poł. XVIII w. Jeden z najświetniejszych dworów ówczesnej Polski budził zachwyt bawiących w nim władców, posłów i artystów. Obecnie turyści mogą podziwiać m.in.: wielką aulę, westybul, pokój chiński i kaplice. Kolejne zabytki na szlaku to Pałacyk Gościnny (w 1771 r. magnat zbudował go swojej żonie), kościół farny, klasztor Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo, zbrojownia i ratusz z narożnymi alkierzami, który w przeciwieństwie do innych tego typu budowli pełnił funkcje handlowe. Ostatni punkt na szlaku – letnia rezydencja – znajduje się w Choroszczy, 14 km od Białegostoku. Obecnie mieści się tam Muzeum Wnętrz Pałacowych.

SZLAK BIAŁOSTOCKICH ŚWIĄTYŃ >> W mieście przez wiele stuleci rozbrzmiewały rozmowy po polsku, białorusku, ukraińsku, hebrajsku, niemiecku, litewsku i w jidysz. Wyznawcy różnych religii i nacji, zamieszkujący miasto, okazywali sobie wiele życzliwości oraz szacunku. Dziś, po wiekach przenikania się religii, w wielu domach obchodzi się święta według różnych obrządków. O tym, że Białystok jest nadal religijnym tyglem, przekonamy się, wędrując Szlakiem białostockich świątyń, na który składają się kościoły, cerkwie, synagoga Cytronów (obecnie Galeria im. Sleńdzińskich) i Dom Modlitw Muzułmanów – siedziba władz Muzułmańskiego Związku Religijnego.

which includes Catholic churches, Orthodox churches, Cytron synagogue which currently houses the Sleńdziński Gallery, and the Muslim House of Prayer, the seat of Muslin Religious Association. Among the many Catholic churches, of particular interest are two churches where relics of saints are kept. St. Faustina's relics and the remains of Blessed Rev. Michał Sopoćko, her confessor, are kept at the Shrine of Divine Mercy situated on the Blessed Rev. Sopoćko Square. Outside there is a papal alter, where in 1991 John Paul II celebrated mass. The church at 46A Warszawska Street, which from 1944 belongs to the Catholic Church, was built in 1908-1912 as the John the Baptist Augsburg Evangelical church. Currently the church holds relics of St. Wojciech.
Białystok is the biggest centre of the followers of the Orthodox Church. The faithful pray in 11 churches. On the Białystok temples route there are three of them: the biggest in Poland and one of the biggest in Europe, the Holy Ghost Orthodox Church, Our Lord's Resurrection Orthodox Church and God's Wisdom Orthodox Church styled on Istanbul's Hagia Sophia.

FACTORY OWNERS ROUTE >> The second half of the 19th and early 20th century were times of manufacturing prosperity for Białystok. The industrial revolution transformed Białystok into the "Manchester of the North". The city situated at the country's frontiers produced goods for the enormous Russian market. In particular, the textile industry was thriving in Białystok and together with Supraśl and Choroszcz it was the second after Łódź textile centre in Poland. The names of the most famous tycoons remain on the names of buildings, which in their heyday showed off their owners' wealth. The factory owners route includes not only factories and tenement houses, but also a manor house and three palaces. One of them, Krusensztern Palace surrounded by a 19th century garden is next to the Dojlid brewery, at one time owned by the Krusensztern and later Lubomirski families, and which still produces beer today.

WOODEN ARCHITECTURE ROUTE >> Charming wooden buildings constitute the last of four newly drawn up ro-

Kościół pw. św. Rocha / St. Roch Church

Spośród katolickich kościołów na szczególną uwagę zasługują dwie świątynie skrywające relikwie świętych. Na pl. bł. ks. Sopoćki wznosi się Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, w świątyni są złożone relikwie św. Faustyny oraz szczątki bł. ks. Michała Sopoćki – jej spowiednika. Na zewnątrz znajduje się ołtarz, przy którym w 1991 r. papież Jan Paweł II odprawiał mszę. Świątynię przy ul. Warszawskiej 46A, która od 1944 r. należy do kościoła katolickiego, i której patronem jest św. Wojciech Biskup i Męczennik, zbudowano w latach 1908–1912 jako ewangelicko-augsburski kościół Jana Chrzciciela. Obecnie są tu przechowywane relikwie św. Wojciecha.
Białystok jest największym skupiskiem wyznawców prawosławia w Polsce. Wierni modlą się w 11 cerkwiach. Na szlaku białostockich świątyń znalazły się trzy z nich: największa w Polsce i jedna z największych w Europie – cerkiew św. Ducha, cerkiew Zmartwychwstania Pańskiego oraz wzorowana na istambulskiej Hagia Sophia – cerkiew Mądrości Bożej.

SZLAK FABRYKANTÓW >> Druga połowa XIX i początki XX w. to dla Białegostoku czasy fabrykanckiej prosperity. Rewolucja przemysłowa uczyniła z Białegostoku „Manchester Północy". Miasto położone na rubieżach kraju produkowało towary na potrzeby ogromnego rynku, jakim była Rosja. Szczególnie prężnie rozwijał się przemysł włókienniczy – Białystok, z Supraślem i Choroszczą, był drugim po Łodzi największym jego ośrodkiem. Nazwiska najsłynniejszych potentatów przetrwały w nazwach budowli, które w najlepszych czasach świadczyły o majątku właścicieli. Szlak białostockich fabrykantów obejmuje nie tylko fabryki i kamienice, ale także dwór i trzy pałace. Jeden z nich – Pałac Krusensternów otoczony XIX-wiecznym parkiem – sąsiaduje z należącym niegdyś do Krusensternów i Lubomirskich browarem Dojlidy, do dziś produkującym zresztą piwo.

SZLAK ARCHITEKTURY DREWNIANEJ >> Ostatni z czterech nowo poprowadzonych szlaków łączy urocze drewniane zabudowania, pamiętające m.in. rewolucję przemysłową. Rozkoszować się atmosferą minionych dni można podczas spaceru ulicami: Złotą, Wiktorii, Staszica, Koszykową, Młynową i Słonimską. Domy w przestrzeni ograniczonej ulicami Wesołą, Mazowiecką i Waszyngtona tworzą tzw. kwartał Ryszarda Kaczorowskiego, ostatniego prezydenta RP na uchodźctwie. Odnajdziemy tu dom, w którym urodził się prezydent, oraz jego szkołę podstawową, a także dwa inne budynki z tamtych czasów. Na szlaku znajduje się również hala targowa, młyn i willa generała von Driesena. Warto zarezerwować sobie nieco czasu na zwiedzenie znajdującego się w niej Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego.

Willa generała von Driesena / General von Driesen's villa

Stare zakłady Beckera, dziś Centrum Handlowe „Alfa"
Old Becker Works, today Alfa Shopping Centre

utes, which also remember the industrial revolution. One can delight in the atmosphere of bygone days on a walk along the following streets: Złota, Wiktoria, Staszic, Koszykowa, Młynowa and Słonimska. Roads around Wesoła, Mazowiecka and Waszyngtona Streets create a kind of Ryszard Kaczorowski quarter, the last Polish president in exile. Here, we will find the house where he was born, his primary school, as well as two other buildings from that period. Along the route we will also come across an indoor market, a mill and General von Driesen's villa. It's worth reserving a bit of time to visit the Alfonso Karny Sculpture Museum located in the villa.

Dojazd: samochodem lub pociągiem.
Getting there: to Białystok by bus or train.

Fot.: D. Zientara, T. Olendzki

WIĘCEJ INFORMACJI O BIAŁOSTOCKICH SZLAKACH (WRAZ Z MAPKAMI) NA WWW.ODKRYJ.BIALYSTOK.PL

Rzeka, która łączy

Agnieszka Łuczak

A RIVER THAT UNITES

W Dolinie Pilicy leży wiele ciekawych historycznie i kulturowo miejscowości. Prawdziwym bogactwem tego regionu jest piękna, nieskażona natura, którą najlepiej poznawać rowerem, kajakiem lub konno.

In the Pilica Valley there are many historically and culturally interesting places. The real wealth of this region lies in its beautiful pristine nature, which is best discovered by bike, canoe or on horseback.

Lokalna Grupa Działania „Dolina Pilicy" zrzesza dziesięć gmin położonych wokół Zalewu Sulejowskiego, w południowo-wschodniej części woj. łódzkiego.
Od zarania dziejów wiodącą rolę w tym regionie pełniła Pilica. Rzeka będąca ważnym szlakiem handlowym przyczyniła się do zachowania jednorodności kulturowej mieszkańców. Nic więc dziwnego, że wszystkie działania LGD „Dolina Pilicy" ukierunkowane na rozwój turystyki oscylują wokół rzeki.

Z NURTEM RZEKI >> Najbliższą okazją do lepszego poznania walorów turystycznych Pilicy będzie konferencja „Z nurtem rzeki o pięknie przyrody i bogactwie kulturowego dziedzictwa Doliny Pilicy" zorganizowana przez LGD na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. Wydarzeniu zaplanowanemu na 9–10 września towarzyszą ogólnopolski spływ kajakowy oraz konkurs fotograficzny.
Aby wyruszyć na spływ wodami środkowej Pilicy, niekoniecznie trzeba czekać do września. Sprzyjające ku temu warunki panują od maja do końca lata. Przygoda zaczyna się na przystani w Tomaszowie Mazowieckim i trwa od 2 do 6 godzin.
Dzięki LGD „Dolina Pilicy" zachęcającej przedsiębiorców do skorzystania z finansowej pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich baza kajakowa została znacznie rozbudowana. Przydzielone przez Urząd Marszałkowski środki pozwoliły na oznakowanie trasy kajakowej (znaki informacyjne, ostrzegawcze, miejsca przybijania, odbijania).
Nasyciwszy oczy pięknym nadpilicznym krajobrazem, warto zejść na ląd, by poznać uroki Spały, ulubionej miejscowości wypoczynkowej polskich prezydentów, i Puszczy Spalskiej. Po drodze nie sposób ominąć Inowłódz, gdzie wznosi się romański kościół św. Idziego oraz malownicze ruiny zamku kazimierzowskiego.

Ten districts are members of the Local Action Group "Pilica Valley". The districts are located around Zalew Sulejowski, in the south-east part of the Lodz voivodeship.
Since time immemorial Pilica River played a leading role in the region. The river, which was an important trade route, contributed to the maintenance of cultural homogeneity of the inhabitants. Hence, it is no wonder that all LAG "Pilica Valley" actions directed towards the growth of tourism oscillate around the river.

WITH THE RIVER'S FLOW >> A conference titled "With the river's flow about the beauty of Pilica Valley's nature and richness of cultural heritage" will provide an opportunity to learn more about Pilica's tourist virtues. It is organsied by LAG at the request of the Marshal's Offices in Lodz. The event is planned for 9-10 September and will include a national canoeing race and a photographic competition.
One does not need to wait till September to go canoeing on Pilica's waters. Favourable conditions are to be had from May to the end of summer. The adventure starts at the jetty in Tomaszów Mazowiecki and takes 2 to 6 hours. Thanks to LAG "Pilica Valley", which is encouraging businessmen to take advantage of financial assistance within the Rural Development Program, the canoeing facility has been developed significantly. Funds provided by the Marshal's Offices financed the signage of the canoeing route (information, warning and shore landings signs).
After enjoying the views of the Pilica, it's worth going ashore to see the charms of Spała, a holiday place favoured by Polish presidents and to rest in Puszcza Spalska. Along the way you have to look into Inowłódź, with its St. Idzi Roman church and picturesque ruins of the Kazimierz the Great castle.

Konno w Dolinie Pilicy / Horse riding in Pilica Valley

Spływ kajakowy na Pilicy / In a canoe on Pilica River

HAJDA NA KOŃ >> LGD „Dolina Pilicy" wraz ze Stowarzyszeniem na rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej „Mroga" i LGD „BUD-UJ RAZEM" na terenach swojej aktywności projektują szlak konny. Wokół Pilicy powstanie ok. 65 km oznakowanych tras. Na cyfrowych mapach zostaną naniesione koordynanty GPS. Na trasie szlaku konnego rozwija się baza noclegowa i gastronomiczna. Noclegi oferują przede wszystkim gospodarstwa agroturystyczne, których właścicielami są członkowie stowarzyszenia.

GET ON A HORSE >> LAG "Pilica Valley" together with the Association for "Mroga" Local Community Development and LAG "Let's Build Together" are designing a horse route in their areas. There will be about 65 km of signed trails. Digital maps will include GPS coordinates. Accommodation and gastronomic facilities are being developed along the horse route. Agro-tourist farmsteads whose owners are members of the association provide accommodation.

WOLBORSCY STRAŻACY >> W położonym w Doline Pilicy Wolborzu, „najmłodszym" mieście w Polsce, działa Pożarnicze Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej. Od czerwca można tu obejrzeć ciekawą wystawę „Dzieje munduru strażackiego". Prezentuje ona umundurowanie strażaków od początku pożarnictwa w regionie wolborskim do czasów współczesnych. Eksponowane są zarówno mundury bojowe, jak i paradne; część z nich pochodzi z zagranicy.

WOLBÓRZ FIREFIGHTERS >> The Lodz Region's Firefighting Historical and Educational Centre is located in Wolbórz, the "youngest" town in Poland located in Pilica Valley. An interesting exhibition "The history of firefighters' uniform" is open from June. It exhibits firefighters uniforms from the beginning of firefighting in the Wolbórz region to contemporary times. Also on display are uniforms used in combat and parades; some come from abroad.

Fot.: z archiwum U.G. Przedbórz i Z.S. Wolbórz

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Stowarzyszenie Dolina Pilicy

LGD „Dolina Pilicy", ul. św. Antoniego 55, 97-200 Tomaszów Mazowiecki
tel. (44) 710 15 52; e-mail: dolinapilicy@onet.eu
Więcej informacji na temat atrakcji Doliny Pilicy, realizowanych projektów, a także baza noclegowa, gastronomiczna, wypożyczalni sprzętu na stronie:

(LAG "Pilica Valley") LGD "Dolina Pilicy", ul. św. Antoniego 55, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, tel. (44) 710 15 52; email: dolinapilicy@onet.eu
More information about Pilica Valley attractions, projects being finalised, as well accommodation, gastronomy and equipment hire on website:

www.dolinapilicy.pl

Agnieszka Łuczak

Sobótka nad Pilicą

SOBÓTKA ON PILICA

W Smardzewicach na zbliżającą się noc świętojańską przygotowano wiele atrakcji. To wyśmienita okazja do poznania dawnych obrzędów oraz samej wsi i jej okolic.

Many attractions have been prepared for the Mid-Summer Eve festivities in Smardzewice. It's an excellent occasion to learn about old rituals and about the village and the environs.

Noc świętojańska z 23 na 24 czerwca nawiązuje do nocy Kupały, słowiańskiego święta obchodzonego podczas letniego przesilenia Słońca. To niezwykle radosne wydarzenie było poświęcone przede wszystkim żywiołom wody i ognia, mającym oczyszczającą moc. Podczas tej magicznej nocy rozpalano ogniska i tańczono do upadłego. Zabawom towarzyszyły wróżby i obrzędy, które miały zapewnić świętującym zdrowie oraz urodzaj. Sobótka symbolizująca jedność przeciwieństw sprzyjała łączeniu się ludzi w pary. Wierzono, że czynny udział w sobótkowych uroczystościach gwarantuje szczęście i dostatek przez cały rok.

The Mid-Summer Eve (Noc Świętojańska or Sobótka) on 23 June is the successor of the Kupała's Night, celebrated during the sun's summer solstice. This exceptionally happy event was devoted to water and fire elements, which had cleansing power. During that magical night people lit fires and danced around them till dawn. The activities were accompanied by fortune telling and rituals, which were supposed to ensure health and good harvest. Sobótka symbolising the unity of contradictions favoured bringing couples together. It was believed that participation in the celebrations would bring luck and wealth for the whole year.

Fot.: Maria Robak (3)

Puszczanie wianków na Pilicy / Putting garlands on Pilica

Ośrodek hodowli żubrów / Bison farm

SŁOWIAŃSKIE TRADYCJE >> Pod koniec czerwca w różnych miejscach Polski odbywają się liczne imprezy przybliżające dawne słowiańskie tradycje. Jednym z ciekawszych tego typu przedsięwzięć jest sobótka w malowniczej wsi Smardzewice położonej w gminie Tomaszów Mazowiecki. W tym roku organizatorzy i gospodarze gminy zapraszają do wspólnej zabawy 22 czerwca. Wieczorem lokalne grupy artystyczne Smardzewian, Mali Smardzewianie, Sami Swoi, Ciebłowianie oraz Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Sami Swoi" zaprezentują ludowe obrzędy związane z kupalnocką. Świetną okazją do poznania rodzimego folkloru będzie także konkurs na najpiękniejszy wianek. Wszystkie wianki misternie uplecione z polnych kwiatów i ziół zostaną powierzone nurtom Pilicy, największego lewobrzeżnego dopływu Wisły.

NA SPORTOWO I NA LUDOWO >> Pilica oraz otaczające ją pola i lasy są największym turystycznym atutem gminy Tomaszów Mazowiecki. W Smardzewicach rzeka wraca do swego koryta dzięki tamie zbudowanej w latach 70. XX w. Stworzyła ona na Pilicy największy sztuczny zbiornik wodny w kraju. Do dziś Zalew Sulejowski jest znakomitym miejscem do uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa. Okoliczne lasy obfitują w grzyby, przyciągając do Sulejowskiego Parku Krajobrazowego rzesze grzybiarzy.

Ozdobą wsi jest klasztor oo. Franciszkanów uważany za perłę architektury epoki baroku. Budowla sąsiaduje z młodszym o dwadzieścia pięć lat kościołem pod wezwaniem św. Anny, stojącym w miejscu drewnianej świątyni. Murowane wnętrze skrywa 11 ołtarzy z XVII i XVIII w., pięknie brzmiące organy, barokową ambonę oraz wiele cennych rzeźb i obrazów sprzed ponad dwóch wieków. Pod koniec lipca, w dniu św. Anny, patronki kościoła, w Smardzewicach odbywają się barwne odpusty, na których można kupić pamiątki ludowe związane z regionem.

SLAVIC TRADITIONS >> At the end of June in various parts of Poland many events are held celebrating the old Slavic traditions. One of the more interesting such activities is 'sobótka' in the picturesque Smardzewice village located in the Tomaszów Mazowiecki district. This year the district organisers and hosts invite everyone to the village on 22 June. In the evening local artistic groups Smardzewian, Mali Smardzewian, Sami Swoi, Ciebłowianie and the "Sami Swoi" Children's Song and Dance Group will present folk rituals associated with Mid-Summer Eve. A good way to learn about the native folklore is to take part in the competition for the best garland. All the garlands intricately plaited from field flowers and herbs will be entrusted to the Pilica River rapids, the biggest left bank tributary of the Vistula.

SPORT AND FOLKLORE >> Pilica and its surrounding fields and forests are Tomaszów Mazowiecki's greatest tourist attribute. In Smardzewice the river returns to its channel thanks to a dam built in the 1970s. It created on the Pilica River the biggest artificial water reservoir in the country. Still today Zalew Sulejowski is a great place for water sports and fishing. The surrounding forests are full of mushrooms, which attract crowds of mushroom pickers to the Sulejowski National Park.

Considered to be the pearl of baroque architecture, the Franciscan monastery decorates the village. The building is situated next to St. Anne's church built 25 years earlier on the place an old temple. The brick interior has eleven 17th and 18th century altars, beautifully sounding organs, baroque pulpit and many valuable sculptures and painting more than 200 years old. In Smardzewice at the end of July, on St Anne's Day, patron of the church, there are colourful church fetes where one can buy regional folk souvenirs.

Zalew Sulejowski, ulubione miejsce wodniaków
Zalew Sulejowski, water sports lovers' favourite place

Kopalnia Surowców Mineralnych „Biała Góra"
"Biała Góra", mineral mine

ATRAKCJE OKOLICY >> Noc świętojańska spędzona w Smardzewicach jest okazją do poznania nie tylko samej wsi, ale także jej okolic.

Na obrzeżach Smardzewic działa ośrodek hodowli żubrów będący filią Kampinoskiego Parku Narodowego. Na obszarze ponad 70 ha żyje ok. 20 osobników. Te majestatyczne zwierzęta można obserwować z wydzielonej platformy widokowej. Wiedzie do niej trasa biegnąca przez Spalski Park Krajobrazowy. Na trasie wytyczono ścieżkę edukacyjną z tablicami informującymi o ochronie gatunku zagrożonego wyginięciem, ekologii oraz o walorach przyrodniczych spalskich lasów. Smardzewice są również siedzibą Tomaszowskich Kopalni Surowców Mineralnych „Biała Góra" szczycących się 90-letnią tradycją. Ogromne wyrobiska piasku kwarcowego są widoczne z drogi powiatowej łączącej Smardzewice z Tomaszowem. O tym, jak eksploatuje się śnieżnobiały piasek i jak przywraca się te tereny przyrodzie, można się przekonać, spacerując wokół wsi.

Rozpostarta nad Zalewem Sulejowskim gmina Tomaszów jest również doskonałą bazą wypadową do zwiedzania największych atrakcji turystycznych pobliskiego Tomaszowa, czyli rezerwatu przyrody Niebieskie Źródła, Skansenu Rzeki Pilicy, a wkrótce także podziemnej trasy wiodącej przez nagórzyckie groty.

REGIONAL ATTRACTIONS >> The Mid-Summer Eve spent in Smardzewice is an opportunity to not only learn about the village, but also about its surrounding areas.

On the outskirts of Smardzewice there is a bison farm complex which is a branch of the Kampinoski National Park. There are about 20 specimens on an area of 70 ha. These majestic animals can be observed from a viewing platform. A trail running across Spalski National Park leads to it. Along the trail there is an educational path with information boards about the protection of endangered species, ecology and the natural attributes of the Spalski forests.

Smardzewice are also the seat of the Tomaszowskie Kopalnie Surowców Mineralnych "Biała Góra" with a 90 year-old tradition. Huge excavations of quartz sand can be seen from the road joining Smardzewice with Tomaszów. How the snow-white sand is mined and how the area is reverted back to nature can be seen by walking around the Smardzewice region.

Stretched out on the Sulejowski Zalew, the Tomaszów district is also a great place to sightsee Tomaszów's biggest tourist attractions, which are the Niebieskie Źródła nature reserve, Pilica River Skansen and shortly an underground trail leading through Nagórzyckie Caves.

Fot.: Maria Robak

Dojazd: z dworca w Tomaszowie Mazowieckim autobusami nr 2, 10 lub samochodem.
Więcej informacji:
Urząd Gminy w Tomaszowie Mazowieckim
ul. I. Mościckiego 4
tel. (44) 724 55 73
e-mail: sekretariat@gmina.tomaszow.pl

Getting there: from railway station in Tomaszów Mazowiecki Buses no. 2, 10 or by car.
More information:
Urząd Gminy w Tomaszowie Mazowieckim
ul. I. Mościckiego 4
tel. (44) 724 55 73
email: sekretariat@gmina.tomaszow.pl

www.gmina.tomaszow.pl

LATO Z MAGELLANEM
Przygotowaliśmy dla Państwa specjalny pobyt, w którym poczujecie Państwo powiew prawdziwego polskiego lata. Niezapominamy o najmłodszych Gościach, na których czeka wiele atrakcji.
W MAGELLANIE NIE ZABRAKNIE SŁOŃCA...
POBYT JUŻ OD 165 PLN/OS DOBA
DZIECI DO LAT 6 POBYT GRATIS!
POBYT OBEJMUJE:
Noclegi w pokoju jedno, dwu lub trzyosobowym
Śniadania w formie bufetu
Dwudaniowe obiadokolacje w formie serwowanej
Dzieci do 6 lat pobyt gratis!
Dzieci do 12 lat 50% zniżki na wszystkie usługi!
Orzeźwiające kąpiele w kompleksie basenowym
Rozkosz dla ciała i ducha w saunie suchej i łaźni parowej
ATRAKCJE DO WYBORU
CODZIENNIE DLA NAJMŁODSZYCH:
Rozrywka na placu zabaw
Pokój zabaw
Całodzienne mini kino
Zabawy w kompleksie basenowym
pod okiem ratownika
ZABIEGI INSTYTUTU SPA & WELLNESS Z 15% RABATEM
Oferta obowiązuje od 23.06.2011r. do 31.08.2011r.
Oferta obowiązuje przy rezerwacji minimum dwie doby
Bronisławów, ul.Żeglarska 35/31, 97-320 Wolbórz
tel.: 044 615 43 50 email: recepcja@hotelmagellan.pl www.hotelmagellan.pl
www.grupamolo.pl

Butikowy hotel dla wymagających

BOUTIQUE HOTEL FOR THE DISCERNING

Dla wyjątkowych ludzi, którzy cenią jakość, idealnym miejscem wypoczynku jest The Granary La Suite Hotel we Wrocławiu.

W centrum Wrocławia, w XVI-wiecznym spichlerzu przy ulicy Menniczej 24 mieści się butikowy hotel The Granary – La Suite. Ten pięciogwiazdkowy obiekt wyróżnia się oryginalnym wystrojem wnętrz, dogodną lokalizacją (nieopodal Rynku) oraz nietypową ofertą noclegów, zwłaszcza przy dłuższych rezerwacjach.

DESIGNERSKIE WNĘTRZA >> Pierwsze hotele butikowe zaczęły powstawać w latach 80. XX w. z myślą o miłośnikach inspirująco zaaranżowanej przestrzeni, dla których liczy się światowy design i nietypowe wzornictwo. Wnętrza zaprojektowane przez znanych designerów są wyposażone w meble produkowane na zamówienie oraz dzieła sztuki. Na ogół hotele butikowe są mniejsze niż sieciowe; mają nie więcej niż sto pokoi. Wyjątek stanowi hotel Paramount w Nowym Jorku. Zaprojektowany przez Philippe'a Starcka obiekt liczy aż 600 pokoi.

Wrocławski hotel butikowy – The Granary – La Suite Hotel – należy do grona najbardziej luksusowych hoteli na świecie zrzeszonych w sieci Small Luxury Hotels of the World. Działa wedle zasady „odkryj dom z dala od domu" i „biuro z dala od biura". Oferuje 47 luksusowych apartamentów zaprojektowanych w znanej paryskiej pracowni Gottesman Szmelcman Architecture. Jego goście wypoczywają w apartamentach wyposażonych w meble robione na zamówienie i ręcznie wykonane łóżka, mają do dyspozycji ekskluzywne łazienki oraz w pełni wyposażone aneksy kuchenne.

Tutaj każdy pokój i apartament jest wyjątkowy, wnętrza różnią się rozmiarami, układem i aranżacją. Pokoje na poziomie ogrodu cieszą oko łukowymi sklepieniami z oryginalnej cegły, podczas gdy apartamenty na wyższych piętrach zaskakują zmieniającą się geometrią szklanego dachu. Apartamenty wyróżniają się niepowtarzalnym, nowoczesnym wzornictwem. Dodatkowym atutem jest wydzielenie strefy sypialnej, wypoczynkowej i jadalnej.

ATRAKCJE SPICHLERZA >> Oferta hotelu jest bardzo elastyczna i dostosowana do indywidualnych potrzeb klientów, którzy mają zagwarantowany serwis na najwyższym poziomie. Standardem jest wellnes, siłownia, gabinet masażu, sauna, jacuzzi, udogodnienia dla biznesu, usługi biurowe, prywatny szofer oraz całodobowy room service. Do dyspozycji gości oddano także sejfy, bezpłatny internet szerokopasmowy i wi-fi oraz telewizję satelitarną.

Nazwa hotelu odwołuje się do XVI-wiecznego budynku spichlerza. W 1796 r. spichlerz został przyłączony do browaru przy ul. Słodowniczej, gdzie do 1904 r. produkowano słód. W czasie II wojny światowej ta niezwykła budowla mocno ucierpiała, jednak ostatecznie zniszczył ją pożar w 1970 r. Zaniedbany i opuszczony spichlerz utracił większość swych walorów. W 2005 r. firma Star Group Poland zakupiła zrujnowane pozostałości i przekształa je w hotel butikowy.

W zabytkowej części The Granary – La Suite Hotel mieści się restauracja Mennicza Fusion. W jej surowym wnętrzu idealnie komponującym się z odrestaurowanymi ce-

The Granary La Suite Hotel in Wrocław is an ideal place for exceptional people, who value quality.

The boutique The Granary – La Suite Hotel, is located in the very centre of Wrocław in a 16th century granary on 24 Mennicza Street. This five-star hotel has unusual interior design, convenient location (near the Market) and a non-standard accommodation offer, particularly for longer reservations.

UNUSUAL DESIGNED >> The first boutique hotels started to appear in the 1980s for lovers of space designed with flair, who look for top world standards and unusual design. Interiors designed by well-known designers are furnished with custom designed furniture and works of art. Usually, boutique hotels are smaller than chain hotels and have less than 100 rooms. Only the Paramount Hotel in New York is an exception to that. Designed by Philippe Starck, it has 600 rooms.

The Wrocław boutique hotel, The Granary – La Suite Hotel, belongs to the most luxurious hotels in the world and is a member of the chain of Small Luxury Hotels in the World. It operates on "home away form home" and "office away from office" principles. It offers 47 luxurious apartments designed by the well-known Parisian studio Gottesman Szmelcman Architecture. Its guests rest in apartments equipped with custom designed furniture and handmade beds, there are exclusive bathrooms and fully equipped kitchenettes.

Here every room and apartment is unique, the interiors are of different sizes, layout and décor. Rooms at garden level have original brick vaults, while those on the upper levels respond to the changing geometry of the glass roof. The apartments differ from each other with unique, modern design. The separation between the sleeping, day/leisure and dining areas are an additional advantage.

ATTRACTIONS OF GRANARY >> The hotel's offer is very flexible and accommodates individual client needs, who are guaranteed the highest level of service. A standard feature is a wellness area with a mini gym, mas-

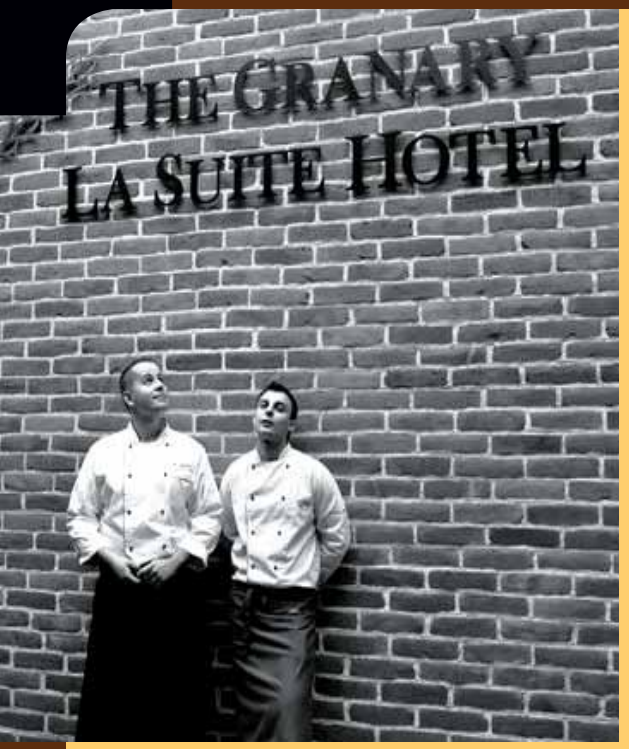

głami panuje wyjątkowy nastrój. O podniebienie gości dba szef kuchni Mateusz Malinowski, a profesjonalni kelnerzy – o ich ogólne zadowolenie. Restauracja Mennicza Fusion proponuje lekką, zdrową, a przy tym smaczną kuchnię. Kucharze z sezonowych produktów wyczarowują wyrafinowane i zaskakujące w smaku potrawy. Sztandarowym daniem lokalu jest łosoś w algach morskich na tagliatelli warzywnej.

sage, sauna and Jacuzzi, as well as business facilities, office services, private chauffeur and 24-hour room service. Guests also have the use of secure storage facilities, free WI-FI and broadband internet and satellite TV.

The hotel's name refers to the granary's 16th century building. In 1796 the granary was added to the brewery on Słodownicza Street, where malt was produced in 1904. During World War II this unusual construction was badly damaged, although it was a fire in 1970 that finally destroyed it. The neglected and abandoned granary lost most of its value. In 2005 the Star Group Poland company bought the devastated remains and decided to convert them into a unique boutique hotel.

Mennicza Fusion restaurant is located in the historic part of The Granary – La Suite Hotel.

There is a unique atmosphere and ambience in the raw interior with restored old bricks. The chef, Mateusz Malinowski looks after the guests' palate while professional waiters make sure that they are fully satisfied. The Mennicza Fusion restaurant serves light, healthy and at the same time tasty cuisine. Chefs make dishes from seasonal produce that are magical, sophisticated and with surprising flavours. Salmon in sea algae on vegetable tagliatelli is a standard house dish.

The Granary – La Suite Hotel, Wroclaw City Center
ul. Mennicza 24, 50-057 Wrocław
Tel. + (48 71) 395 26 00
Faks: + (48 71) 395 26 10
e-mail: granary@granaryhotel.com
www.thegranaryhotel.com

Międzynarodowe Targi Poznańskie
spotkaj przyszłość

Targi Regionów i Produktów Turystycznych
TOURSALON 2011

Odwiedź największe targi turystyczne w Polsce

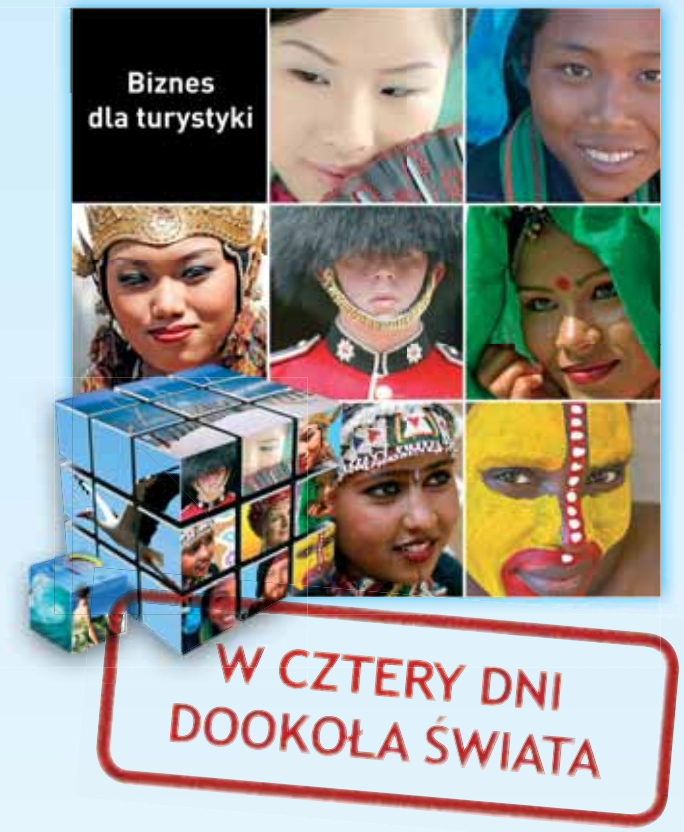

19-22.10.2011 Poznań

www.tour-salon.pl

Międzynarodowe Targi Poznańskie Sp. z o.o.
ul. Głogowska 14, 60-734 Poznań, tel. +48 61 869 20 89, fax +48 61 869 29 69, e-mail: toursalon@mtp.pl

Iwona Potęga

Soczysty kurort

A JUICY SPA

Ustka będąca od wielu lat synonimem udanego wypoczynku ma własne logo i sok, który chłodząc podniebienia turystów, nie ostudzi ich zapału do udziału w najgorętszych imprezach lata.

Ustka for many years has been synonymous with a great vacation. It has its own logo and juice, which while cooling the tourists' palate will not cool their enthusiasm to participate in the summer's hottest events.

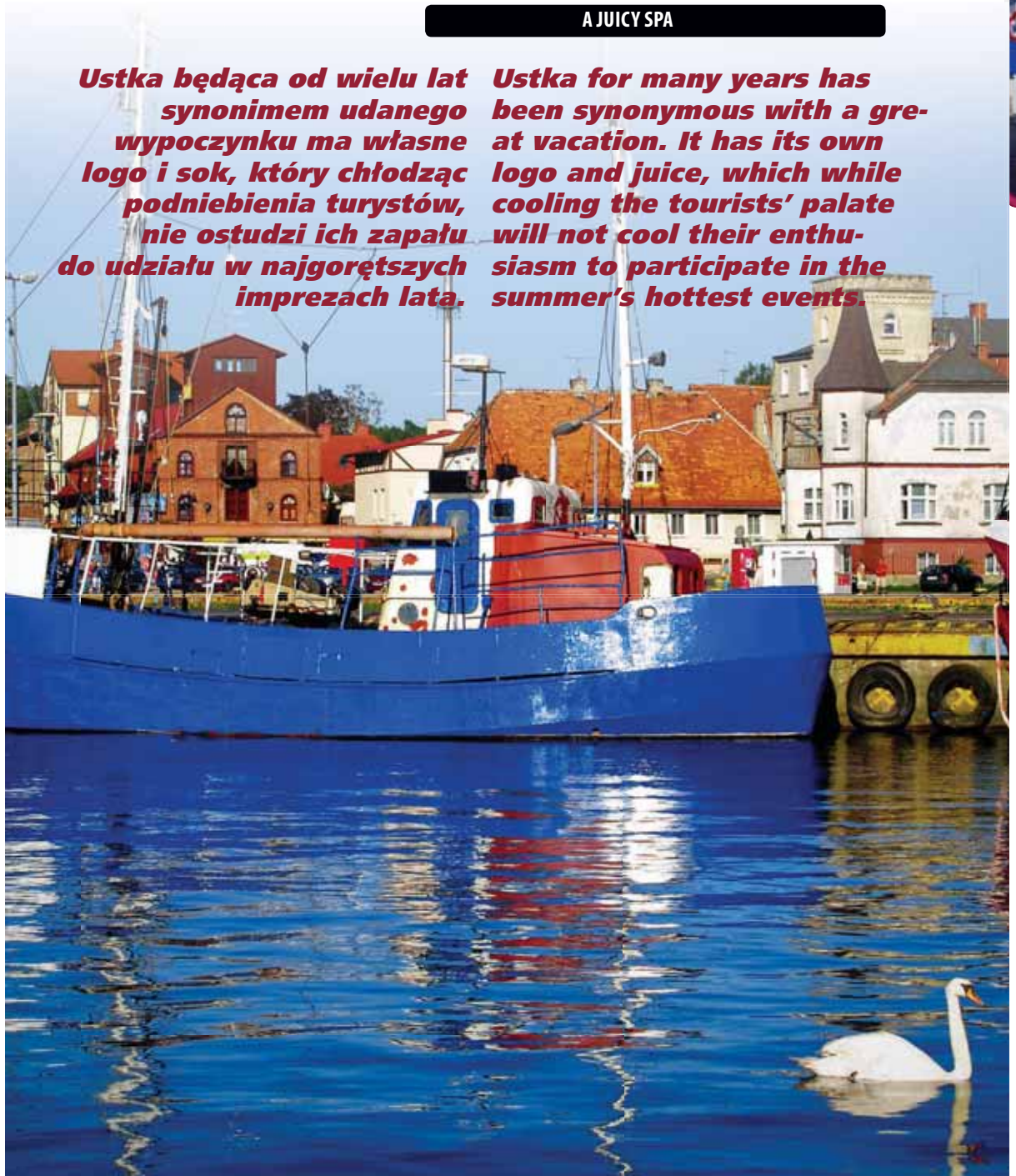

Fot.: alain – fotolia.pl

Tego modnego kąpieliska i uzdrowiska klimatyczno-balneologicznego nie trzeba nikomu zachwalać. Każdego lata rzesze turystów okupują długą plażę, nadmorską promenadę i port, z którego można wypłynąć statkiem na otwarte morze. W tym roku letnicy po raz pierwszy będą mogli podziwiać nowe logo nadmorskiego kurortu. Znak zbudowany z dwóch elementów – logotypu Ustka oraz abstrakcyjnego sygnetu – nawiązuje do uzdrowiskowego charakteru miasta. Sygnet daje wrażenie dynamizmu. Forma kropel tworzących koło przywołuje na myśl migotanie światła na tafli wody, słońce chylącego się ku zachodowi, wypoczynek nad morzem. Przez ten znak Ustka ma być postrzegana jak miasto stylowe i z tradycjami, a jednocześnie nowoczesne i dynamiczne. Retroaktywną formułę marki podkreśla kolorystyka znaku. Kolor bordowy symbolizuje stylowość i elementy tradycji – zabudowę willową i rybackie chaty w starej części miasta. Kolor żółty buduje klimat aktywności, ciepła i podkreśla nadmorskie położenie Ustki.

Miasto będzie promował także naturalny sok „Soczysta Ustka" produkowany z prasowanych jabłek. Pierwsze butelki z napisem „Made in Ustka" pojawią się w tym sezonie na promenadzie. Bardzo smaczny i pożywny napój ugasi pragnienie gości, zachęcając do udziału w letnich imprezach.

Najgorętsze imprezy lata
The hottest summer events

lipiec / July

1–2 X Ustecki Festiwal Sztucznych Ogni – CH Jantar 2011
10th Ustka Fireworks Festival –CH Jantar 2011

9 Koncert Ryszarda Rynkowskiego przy akompaniamencie Słupskiej Orkiestry Symfonicznej pod batutą Bohdana Jarmołowicza
R.Rynkowski concert accompanied by the Słupsk Symphony Orchestra under the direction of B.Jarmołowicz

10 Spektakl „May Day" w wykonaniu aktorów Teatru Nowego im. Witkacego ze Słupska
"May Day" play performed by Witkacy Nowy Theatre from Słupsk

15–17 Plażowe Mistrzostwa Polski w Piłce Siatkowej Mężczyzn Beach Ball Tour 2011
Polish Beach Championships in Men's Volleyball – Beach Ball Tour 2011

16–17 Bielsko-Biała i Beskidy w Ustce / Bielsko-Biała and Beskidy in Ustka

23 „Nbar on the Ustka beach" – gośćmi letniej sceny będą: Barbara Preisinger (Berlin), Moomin (Berlin), Arctic Sunrise (Coventry) oraz czołowi artyści gatunku house
"Nbar on the Ustka Beach": guests of the summer stage will be: Barbara Preisinger (Berlin), Moomon (Berlin), Arctic Sunrise(Coventry) and major artists of the house genre

sierpień / August

5–6 Ustka Promo DJ Contess – dwudniowa impreza, podczas której odbędzie się finał ogólnopolskiego konkursu promującego młodych artystów; muzyka: techno, house
Ustka PromoDJ Contess – two-day event, during which there will be a national competition promoting young artists; music: techno, house

11–15 Finały Mistrzostw Polski w Ratownictwie Wodnym NIVEA-WOPR
NIVEA-WOPR Polish Water Lifesaving Championship finals

15 Syrenalia – Święto Ustki. Festyn rodzinny przy muzyce szantowej. Wystąpią: Zejman i Garkumpel, Orkiestra Samantha, Mordewind
15 Syrenalia Ustka Festival. Family fete with chant music. Performers will include Zejman and Garkumpel, Samatha Orchestra, Mordwind

Kalendarz imprez na / Calendar of events of: www.ustka.pl

This fashionable bathing, climatic and balneological spa resort does not need an introduction. Every year masses of tourists spread out on the long beach, the sea promenade and port from which one can sail by boat on the open sea. This year, for the first time holidaymakers will be able to admire a new logo of the seaside spa resort. The sign is made up two elements - Ustka's logo and an abstract seal that refers to the spa character of the city. The seal gives a feeling of dynamism. The drops that form a circle are reminiscent of light shimmering on the water's surface, the sun starting to set, leisure by the sea. Ustka is to be seen as a stylish city with traditions, and at the same time modern and dynamic. The brand's retroactive formula is emphasised by the sign's colour scheme. The burgundy colour represents stylishness and traditional elements, exclusive residential buildings and fishermen's cottages in the old part of the city. The yellow color builds a climate of activity, warmth and stresses the seaside location of Ustka.

The city will also be promoted by a natural juice "Soczysta Ustka" (Juicy Ustka) produced from juicy pressed apples. The first bottles with the sign "Made in Ustka" will appear on the promenade this season. The very tasty and nutritious drink will quench guests' thirst while encouraging them to take part in summer events.

Wydział Promocji Urząd Miasta Ustka
76-270 Ustka, ul. ks. Kard. S. Wyszyńskiego 3
www.ustka.pl

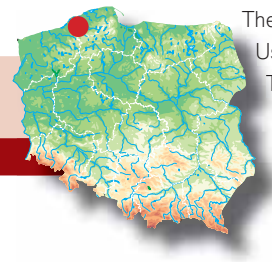

Piotr Żabowski

Opanuj Gniew

CONTROL GNIEW *(ANGER)*

Gniew – panorama miasta / Gniew – Panorama of the city

Jest takie miejsce w naszym kraju, w którym gniew i radość przenikają się wzajemnie, tworząc niezwykłą eksplozję pozytywnej energii.

Według badań prawie siedem tysięcy Polaków codziennie żyje w Gniewie. Jednak nie szukają oni pomocy u psychologów. Nic nie sprawia im takiej radości jak wizyta turystów pragnących poznać średniowieczne zakamarki miasta.

ŚREDNIOWIECZNY KLIMAT >> Gniew położony jest nad Wisłą między Grudziądzem a Tczewem. Etnicznie i kulturowo przynależy do Kociewia, niezwykle ciekawego regionu położonego we wschodniej części Borów Tucholskich, na lewym brzegu królowej polskich rzek.

Gniew, mimo upływu wielu stuleci, zachował średniowieczny układ ulic z dwiema gotyckimi dominantami – dawnym zamkiem krzyżackim oraz kościołem św. Mikołaja. Pierwszy obiekt jest doskonale widoczny z drogi krajowej nr 1 Gdańsk–– Bydgoszcz i stanowi zarazem największą outdoorową reklamę miasta. Bliskość tak ważnej trasy niweluje jakiekolwiek trudności związane z dojazdem.

Centrum Gniewu wyznacza czworoboczny plac Grunwaldzki z osadzonym pośrodku budynkiem ratusza. Rynek ze wszystkich stron otaczają urokliwe kamieniczki. Tym, co wyróżnia Gniew spośród innych miast Pomorza, są XV-wieczne „gniewskie leby", czyli świetnie zachowane domy podcieniowe wznoszące się po zachodniej stronie rynku. Wśród krętych uliczek, zabytkowych kamienic, tajemniczych zakamarków jest wyczuwalny średniowieczny klimat.

Przy ulicy Sambora natrafimy na świetnie zachowane pierzeje domków z początku XIX w., niezwykle rzadki przykład zabudowy małomiasteczkowej usytuowanej poza głównym placem miejskim. Niedaleko stąd wznosi się gotycka fara św. Mikołaja. Kościół zbudowany przez Krzyżaków jest trójnawową świątynią halową (nawy boczne mają tę samą szerokość oraz wysokość co nawa główna). Od zachodu w fasadę

There is such a place in our country, where anger and joy merge, creating an unusual explosion of positive energy.

According to research seven thousand Poles live in Gniew every day. However, they do not look for help from psychologists. They are happiest when tourists want to visit the city's medieval nooks and crannies.

MEDIEVAL ATMOSPHERE >> Gniew lies on the Vistula River between Grudziądz and Tczew. Ethnically and culturally it belongs to Kociew, a particularly interesting region situated on the eastern part of Bory Tucholskie, on the left bank of the queen of Polish rivers.

Despite the passing of many centuries, Gniew has retained its medieval street layout with two dominating gothic structures – the old Teutonic castle and St. Nicholas church. The first object is visible from the No.1 National Highway Gdańsk-Bydgoszcz and is the city's biggest outdoor advertisement. Proximity of such an important route eliminates any difficulties associated with getting there.

Gniew's centre is set out on the four-cornered Grunwaldzki square with the town hall situated in the middle. The market is surrounded on all sides by pretty little tenement houses. That which differentiates Gniew from other Pomorze towns are the 15th century "gniewskie leby", that is very well preserved arcaded houses on the west side of the market. A medieval atmosphere can be felt among the winding little streets, historic tenement houses and mysterious nooks and crannies. On Sambora Street we will see a terrifically preserved house frontage from the beginning of the 19th century, an exceptionally rare example of small-town housing development situated beyond the main town square. Not far from here there is a St. Nicholas parish church. The church built by the Teutonic Knights is a three nave church and the side naves have the same width and height as the main nave. A tower has been built into the façade from the west. The most decorative element of the church is a stair attic with small alcoves.

Fot.: P.Kośmider –fotolia.pl

Krzyżacki zamek komturowy / Teutonic Knights contoured castle

Restauracja w piwnicach zamku / Restaurant in the castle's cellars

została wkomponowana wieża. Najbardziej dekoracyjnym elementem świątyni jest schodowa attyka (osłaniająca dach) z niewielkimi niszami.

KRZYŻACKA DOMINANTA >> Na przełomie XIII i XIV w. nad brzegiem Wisły wzniesiono krzyżacki zamek komturowy. Klasyczna czworoboczna bryła z czterema wieżami w narożach i dziedzińcem była najważniejszą twierdzą zakonu po lewej stronie Wisły. Dziś, mimo upływu wielu wieków, nadal dominuje w gniewskim krajobrazie. Los nie obchodził się łagodnie z twierdzą – była siedzibą starostów polskich (w tym późniejszego króla Jana III Sobieskiego), magazynem zboża, więzieniem. W 1921 r. pożar mocno nadwyrężył wiekowe mury. O tym, jak mógłby wyglądać gniewski obiekt, gdyby nie zdecydowano się na jego odbudowę, można się przekonać w Radzyniu Chełmińskim. Główną atrakcją tego miasta jest bardzo podobny zamek na planie czworoboku, niestety w stanie trwałej ruiny.

ATRAKCJE TWIERDZY >> Obecnie teren zamkowo-pałacowy, do którego należy też Pałac Marysieńki, czyli rezydencja zbudowana przez Jana III Sobieskiego dla Marii Kazimiery, jest sceną wielu wydarzeń kulturalnych i biznesowych. W murach warowni działa muzeum (Oddział Muzeum Archeologicznego w Gdańsku), są organizowane liczne spektakle, rekonstrukcje historyczne i turnieje rycerskie.
W letnie weekendy odbywają się „Podróże w przeszłość". Na dziedzińcu można spotkać wówczas braci zakonu krzyżackiego, a także wielu rzemieślników będących na usługach zamku, m.in: kowala, garncarza, snycerza, płatnerza. Na terenie kompleksu zamkowego działają dwie restauracje i hotel (Pałac Królowej Marysieńki), kaplica krzyżacka oraz pięć sal konferencyjnych, a wszystko to w wysokim standardzie. Spokój gotyckich murów sprzyja spotkaniom firmowym, szkoleniom oraz sympozjom naukowym.

TEUTONIC FEATURE >> At the turn of the 13th and 14th centuries a Teutonic Knights castle was built on the banks of the Vistula. The classical four-sided construction with four huge towers on the corners of the building and a courtyard was the most important fortress of the Order on the left bank of the Vistula. Today, despite the passing of many centuries, it still dominates the Gniew landscape. Fate was not kind to the fortress, it was the seat of Polish governors and later of King Jan III Sobieski, a storehouse for grains and a prison. How the Gniew object may have looked, had a decision been made to rebuild it, can be seen in Radzyń Chełmski. This town's main attraction is a very similar castle, although today it is in ruins.

FORTRESS ATTRACTIONS >> Currently, the castle and palace area, which also includes Marysieńki Palace, is used for many cultural and business events. The Marysieńki Palace was a residence built by Jan III Sobieski for Maria Kazimiera. There is a museum in the stronghold where numerous spectacles, historic reconstructions and knights' tournaments are held.
During summer weekends "Travels into the Past" are held here. That's when in the courtyard one can meet the Brothers of the Order, as well as many craftsmen working for the castle, including a blacksmith, a potter, a woodcarver, an armorer. There are two restaurants and a hotel (Queen Marysieńka Palace) on the castle complex, Teutonic Knight's chapel and five conference rooms, all of a high standard. The quiet of the gothic walls is congenial to organising film sessions, training workshops and scientific symposia.

ON THE OTHER BANK >> Gniew is a good base from which to go on trips close by or further a field. On the other bank of the Vistula there are the most interesting buildings of the Teutonic Knights. In Kwidzyń: St. John Evangelist cathedral and a castle of the Pomesanian Chapter; in Grudziądz: St. Nicholas collegiate basilica; and in Chełm: Virgin Mary Assumption church. To the north the road leads to the best-known Teutonic Knights' castle complex in Malbork.
Those who love nature and solitude will find it on Pojezierze Starogardzkie and in Bory Tucholskie. A hawk's eye will find deer, wild boars, and beavers among the pine trees. With a bit of luck we'll see a white-tailed eagle, a heron or a particularly rare stork.

Fot. arch. U.M. Gniew, robcio - foltolia.pl, D. Olendzka

NA DRUGIM BRZEGU >> Gniew stanowi doskonałą bazę wypadową na bliższe lub dalsze wycieczki. Na drugim brzegu Wisły wznoszą się najciekawsze budowle zakonu krzyżackiego. W Kwidzyniu – katedra św. Jana Ewangelisty i zamek kapituły pomezańskiej, w Grudziądzu – bazylika kolegiacka św. Mikołaja, a w Chełmnie – Kościół Wniebowzięcia NMP. Na północ droga prowadzi do najbardziej znanego krzyżackiego kompleksu zamkowego w Malborku.
Miłośnicy przyrody i ciszy znajdą ją na Pojezierzu Starogardzkim i w Borach Tucholskich. Sokole oko pośród sosen wypatrzy jelenie, sarny, dziki, bobry. Przy odrobinie szczęścia zobaczymy bielika, czaplę siwą lub niezwykle rzadkiego bociana czarnego.

Fragment gniewskiego rynku / Part of Gniew's market

Zmagania rycerzy podczas turnieju
Knights' combat during a tournament

Najciekawsze imprezy / Most interesting events

Czerwiec / June
25-26 Międzynarodowy Konny Turniej Rycerski Króla Jana III
25-26 King Jan III International Knights' Horse Championships

Lipiec / July
30-31 Festiwal Dziedzictwa Regionalnego „Krzyżacy kontra Kociewiacy"
30-31 "Teutonic Knights vs Kociew people" Regional Heritage Festival

Sierpień / August
12-15 Wielki Teatr Historii Bogusława Wołoszańskiego – Vivat Vasa
12-15 History of Bogusław Wołoszański Grand Theatre –Vivat Vasa

Urząd Miasta i Gminy Gniew,
pl. Grunwaldzki 1, 83 140 - Gniew
tel. (58) 535 22 56, faks (58) 530 79 40
e-mail: sekretariat@gniew.pl
Dojazd: drogą krajową nr 1, z Warszawy – 286 km, z Gdańska – 65 km
Warto wiedzieć: Muzeum Archeologiczne w Gdańsku Oddział w Gniewie–Zamek, ul. Zamkowa 3; bilet normalny/ulgowy – 10/8 zł. **Pałac Marysieński:** nocleg ze śniadaniem w pokoju 2-osobowym – 180 zł

www.gniew.pl

Getting there: National Road no. 1, from Warsaw 286 km, from Gdańsk – 65 km
Must see: Archeological Museum in Gdańsk Division in Gniew – Castle, ul. Zamkowa 3; Tickets normal/concession –10/8PLN,
Marysieński Palace: bed and breakfast in 2-person room – 180 PLN

Zamek Gniew Sp. z o.o.
ul. Zamkowa 3, 83-140 Gniew
tel. (58) 535 25 37, faks (58) 535 38 80
e-mail: sekretariat@zamek-gniew.pl

www.zamek-gniew.pl

Marcin Jakubowski,
magazyn skandynawski
„Zew Północy”

BORNHOLM

Rowerowy eden

BORNHOLM – HEAVEN FOR CYCLISTS

Wyspę tworzą piaszczyste plaże, strome klify, lasy, małe domki, białe kościoły i fabryczki czekolady. Do wszystkich atrakcji prowadzą wygodne i bezpieczne drogi rowerowe.

The island is characterized by sandy beaches, steep cliffs, forests, small houses, white churches and chocolate factories. Convenient and safe cycle routes will take you to all these tourist attractions on Bornholm.

Mieszkańcy Bornholmu w latach 80. XX w. postawili na rozwój turystyki. Jednym z elementów inwestycyjnej ofensywy była budowa dróg rowerowych. Proces ten ma charakter ciągły – cały czas przybywa nowych lub zmodernizowanych odcinków. Dzięki przyjętej strategii udało się osiągnąć zamierzony efekt promocyjny. Dziś wielu miłośników dwóch kółek nie ma wątpliwości, gdzie się znajduje rowerowy raj.

In the 1980s, the inhabitants of Bornholm decided to concentrate on promoting tourism on their island. One of the elements of this promotional campaign was the construction of cycle routes. This process still continues – there are more and more new or modernized paths for cyclists. Thanks to this strategy, the intended promotional goal has been achieved. Today, many lovers of cycling have no doubt where a cycling heaven is to be found.

KOMFORTOWA JAZDA >> Bornholm nie należy do gigantów (skrajne punkty dzieli zaledwie 40 km). Wytrawni rowerzyści mogą okrążyć wyspę w ciągu jednego dnia, przemierzając oznaczoną czerwonym kwadratem obwodnicę o długości 105 km. Liczne przeznaczone dla jednośladów trakty przecinają wnętrze wyspy. Dzięki temu dojazd do najważniejszych atrakcji nie stanowi problemu, tym bardziej że znaczna część tras jest pokryta asfaltem. Przy budowie dróg wykorzystano dawne torowiska bornholmskiej kolei wąskotorowej zlikwidowanej w końcu lat 60. Łatwo je rozpoznać po długich, prostych odcinkach. Łącznie do dyspozycji turystów jest blisko 250 km wygodnych i bezpiecznych dróg rowerowych. Przy trasach rowerowych (po duńsku cykelvej) ustawiono tablice, które podają kierunek, oznaczenie trasy i odległość do najbliższego celu bądź węzła szlaków. Jeśli do tego jesteśmy wyposażeni w mapkę – a tych nie brakuje w punktach informacji turystycznej – nie sposób się zgubić.

Fot.: ergu – fotolia.com, Lars-Kristian Crone –visitdenmark.pl

A CONVENIENT RIDE >> Bornholm is not large (its extreme points are located only 40 km away). Experienced cyclists may circle the island within one day along a 105-km ring road, which is marked with a red square. Many paths designed for cyclists cross the interior of the island. As a result, it is easy to get to major attractions, especially since numerous routes are covered with asphalt. The routes are built on the tracks of Bornholm's old narrow-gauge railway, which was closed down in the late 1960's. It is easy to identify these sections as they are long and straight. Tourists may use the total of nearly 250 km of convenient and safe cycle routes.

Along all the cycle routes (in Danish cykelvej) there are signs with directions, route marking and distance to the nearest destination or intersection of routes. And when you have a free map – and these are in aboundance at tourist information centres – it is impossible to get lost.

PRIVILEGED BIKES >> On Bornholm, cyclists are treated in a special way. Here, no driver will block a cycle route, and most drivers yield the right of way to cyclists at intersections, even though there are no explicit traffic regulations in this respect.

However, except for the privileges, bikers have their duties to perform. Mainly regarding safety. First of all, they need to ensure that their bikes are equipped with adequate lights. Their absence may be a problem when you cycle in the evening or at night. Local policemen are very firm in

Rowerzyści czują się tu pewnie i bezpiecznie
Cyclists feel confident and safe

Na wyspie można wypożyczyć zarówno rower, jak i akcesoria / On the island you can rent both bicycles and accessories

ROWERY GÓRĄ >> Na Bornholmie rowerzyści cieszą się szczególnymi względami. Tu żaden kierowca nie zastawi samochodem traktu przeznaczonego dla jednośladów, a większość z nich na skrzyżowaniu ustępuje pierwszeństwa cykliście, nawet jeśli nie wynika to z przepisów drogowych.
Oprócz przywilejów na rowerzystach spoczywają także obowiązki. Głównie w zakresie bezpieczeństwa. Przede wszystkim należy zadbać o odpowiednie oświetlenie. Jego brak może oznaczać kłopoty podczas wieczornej lub nocnej jazdy. Miejscowi stróże porządku są czuli na tym punkcie. Najczęściej nakazują zejść z roweru i prowadzić pojazd, a w skrajnych przypadkach wlepiają mandaty. Nie mniej ważne są sprawne hamulce, nieodzowne podczas zjazdów, dzwonek i ochronny kask, choć na szczęście nie udało się przeforsować obowiązku jego posiadania.
Jeśli chodzi o sprzęt, to na wyspie najbardziej przydatne są modele trekkingowe z kołami 28 cali. Popularne „górale", które tak kochają Polacy, nie wykażą wszystkich możliwości. Przeciwnie, w słoneczny dzień gruba opona MTB wyciśnie z rowerzysty jadącego asfaltem siódme poty.

SZLAKI DLA KAŻDEGO >> Większość szlaków jest atrakcyjna pod względem widokowym. Z trasy wzdłuż północno-zachodniego wybrzeża roztacza się wspaniała panorama na morze i pobliski brzeg szwedzkiej Skanii. Wschodnia część obwodnicy prowadzi przez najpiękniejsze zakątki bornholmskiej riwiery. Na jej trasie znajdują się takie perełki duńskiej prowincji, jak Svaneke, Gudhjem i Allinge-Sandvig.
Z kolei wnętrze wyspy porastają bory. Podczas jazdy mijamy skały, głazy narzutowe, ruiny średniowiecznych grodzisk i zaciszne osady, w których farmerzy wystawiają na sprzedaż swoje produkty: soki, warzywa, owoce. Przydomowe stoiska są bezobsługowe – należną kwotę wrzuca się do kasetki.
Wysiłek, jaki wiąże się z odkrywaniem uroków wyspy z perspektywy siodełka, jest umiarkowany. Choć oczywiście bywają trudniejsze odcinki, głównie na północy. Na krótkim fragmencie trasy z Hasle do Jons Kapel trzeba zejść z roweru, aby go podprowadzić pod stromy stok. Z kolei na otwartych przestrzeniach południa jazdę może utrudniać silny wiatr. Na ogół jednak przejażdżki po bornholmskich cykelvej dostarczą satysfakcji nawet mało wprawionym rowerzystom.

DOOKOŁA BORNHOLMU >> Podczas rowerowej wyprawy dookoła Bornholmu możemy zatrzymać się na nocleg w licznych rozrzuconych na wybrzeżu kempingach. Są one świetnie wyposażone, choć niektóre, zwłaszcza w Rønne i okolicach Dueodde, nie należą to najtańszych. Do dyspozycji mamy też gospodarstwa agroturystyczne.

ROUTES FOR EVERYONE >> Most routes offer lovely views. Along the route in the north-west coast you can admire panoramic views of the sea and the nearby Swedish coast of Skane. The eastern part of the ring road leads through the most beautiful areas of the Bornholm Riviera. Along the way you will see such gems of the Danish province as Svaneke, Gudhjem and Allinge-Sandvig.
The interior of the island is covered with forests. When cycling you pass rocks, boulders, the ruins of medieval castles and secluded villages, where farmers sell their products: juices, vegetables, fruit. Those stands located near farms are self-service – you throw the amount due into the cash-box.
It does not take a lot of effort to explore the island on a bike. Though, of course, there are also more difficult routes, mainly in the north. On a short section of the route from Hasle to Jons Kapel you to have to get off your bike to go up a steep slope. A ride in open spaces in the south may be difficult because of a strong wind. However, most rides along Bornholm's cykelvej will satisfy even the least experienced cyclists.

AROUND BORNHOLM >> During a bike ride around Bornholm, you can stop for a night in numerous campsites scattered along the coast. They are equipped with all the facilities, though some, especially in Rønne and around Dueodde, are quite expensive. Cyclists may also use campsites in farms. One night in really harsh conditions costs DKK 15.
Campsites may be treated as starting points to visit the interior of the island. Such a way of organizing your stay will help you to reach the greatest tourist attractions of Bornholm. If you stay in one place, you have to be ready to cover greater distances, i.e. 50–60 km a day.
Usually tourists want to see the island within a week, but it is better to have 10–14 days to do it. As a result, you will have some time left in case of unexpected weather changes. It is

Fot.: Niels Tyle –visitdenmark.pl

REKLAMA

cji rowerzystów są też pola namiotowe działające przy farmach. Nocleg w zspartańskich warunkach kosztuje 15 DKK.
Kempingi i pola namiotowe można traktować jako punkty wypadowe do wnętrza wyspy. Ten sposób organizacji pobytu zapewnia dotarcie do największych atrakcji Bornholmu. W przypadku stałej bazy trzeba się liczyć z dłuższymi przebiegami, sięgającymi 50–60 km dziennie.
Na zwiedzanie wyspy zwykle przeznacza się tydzień, choć najlepiej zarezerwować 10–14 dni. Zyskuje się wówczas rezerwę czasową w przypadku nieoczekiwanej zmiany pogody. Warto tu przyjechać w drugiej połowie sierpnia, kiedy na wyspie jest już znacznie luźniej i nieco taniej. Ze względu na spokój, niskie ceny i wyjątkowy urok godny polecenia jest także wypad w maju, czerwcu lub we wrześniu.

WYPOŻYCZALNIE CZEKAJĄ >> Brak własnego pojazdu nie stanowi problemu. Wypożyczalnie rowerów (cykeludlejning) działają w każdym miasteczku i na licznych kempingach. Wynająć można wszystko: od tandemu po przyczepki, foteliki dla dzieci, sakwy, kaski.
Wypożyczenie roweru na dzień kosztuje 40–65 DKK (w zależności od modelu; rowery MTB są droższe). Im dłuższy okres wynajmu, tym jest taniej. Najkorzystniej wynająć na tydzień – wydatek rzędu 200–300 DKK. W razie awarii można liczyć na pomoc w lokalnych warsztatach. Jest ich niemało, gdyż rower to ulubiony pojazd mieszkańców Bornholmu. Duńskim zwyczajem jeździ się tu przez cały rok, o ile pozwala na to pogoda.

Jak dojechać, gdzie spać, atrakcje i pogoda:
www.visitdenmark.com/wyspa-bornholm
Informacje dla turystów wypoczywających aktywnie: rowerzystów, żeglarzy; plany portów, centra sportów wodnych, nurkowanie, zjazdy na linie i wiele innych atrakcji: www.visitdenmark.com/bornholm-aktywnie
Katamaran z Kołobrzegu do portu Nexø:
www.kzp.kolobrzeg.pl
Polecamy noclegi w domach wakacyjnych:
www.novasol.pl
How to get there, where to stay, attractions and weather conditions:
www.visitdenmark.com/wyspa-bornholm
Information for tourists keen on recreation: cyclists, sailors; ports, water sports centres, scuba diving, abseiling and many other attractions:
www.visitdenmark.com/bornholm-aktywnie
Catamaran from Kołobrzeg to Nexø:
www.kzp.kolobrzeg.pl
We recommend a stay in holiday houses:
www.novasol.pl

www.visitdenmark.com/wyspa-bornholm

Rowerzysta w pobliżu Sankt Bodils Kirke
Cyclist near Sankt Bodils Kirke

worth to come here in the second half of August, when the island is much less crowded and everything is slightly cheaper. Because of peace and quiet, low prices and the special ambience of the place it is also worth to come here in May, June or September.

RENTALS ARE WAITING >> The lack of your own bike is not a problem. Bike rentals (cykeludlejning) are in every town and in numerous campsites. You can rent everything ranging from tandem bikes, trailers, child seats, bags to helmets.
The renting of a bike costs DKK 40–65 (depending on the bike; MTBs are more expensive). The longer the rental period, the lower the price. It is best to rent a bike for a week – for approx. DKK 200–300. In the event of a breadown, you may seek help at local bike service shops. There are quite a few of them, because the bike is a favourite vehicle of Bornholm's inhabitants. Following the Danish custom you may ride a bike all year around, if the weather makes it possible.

Fot.: J. Pawleta

Paweł Zając

Windą nad ocean

IN AN ELEVATOR OVER THE OCEAN

Lizbona to jedno z najpiękniejszych miast Europy. A najbardziej niezwykłym sposobem zwiedzania stolicy Portugalii jest przejażdżka miejskimi windami, które są atrakcją samą w sobie.

Lisbon is one of the most beautiful cities in Europe. The most unusual way of sightseeing the Portuguese capital is to take a ride on the local elevators, which are an attraction in themselves.

Czerwony, zielony, żółty i niebieski – to kolory linii lizbońskiego metra. Zieleń parków, stalowoniebieska woda Tagu, żółte tramwaje i czerwone dachy, z którymi malowniczo kontrastują beżowe ściany kamienic. Mieszkańcy o spalonych słońcem twarzach przemykają wąskimi uliczkami artystycznej dzielnicy Bairro Alto i mauryjskiej Alfamy. Pną się pod górę i zbiegają na dół, kluczą wśród biało-niebieskich płytek (azulejos) zdobiących chodniki, fasady domów, stylowe kawiarnie i wnętrza kościołów.

Turyści wędrują ku szczytom siedmiu wzgórz, na których rozłożyła się stolica Portugalii. Zmierzają do mauryjskiej fortecy wzniesionej w XVI w. u ujścia Tagu do Atlantyku, strzelistej katedry Sé, masywnych barokowych świątyń, eleganckich rezydencji... W górę i w dół, w górę i w dół... tak odbywa się ruch w Lizbonie – mieście, którego jedną z największych atrakcji jest przejażdżka windą.

Red, green, yellow and blue – they're the colours of the Lisbon metro. The green parks, steel-blue water of the Tag River, yellow trams and red rooftops which provide a contrast with beige walls of tenement houses. Inhabitants with sunburnt faces flit past narrow streets in the artistic Bairro Alto suburb and Mauritanian Alfama. They climb up and run down, and wonder around among white and blue tiles (aculejos) that decorate the pavements, facades of houses, stylish cafes and church interiors.

Tourists wonder towards the peaks of the seven hills on which the capital is spread. They head for the Mauritanian fortress built in the 16th century at the mouth of the Tag River that goes into the Atlantic, to the soaring Sé cathedral, massive baroque temples, elegant residences... Up and down, up and down... that's how the traffic flows in Lisbon, a city in which one of the biggest attractions is to go for a ride in an elevator.

Fot.: xxxxxxxxxxxx

CUD TECHNIKI >> Na przełomie XIX i XX w., zanim powstały mieszczące się w wąskich uliczkach samochody dostawcze, uruchomiono cztery elevadores, czyli windy miejskie, ułatwiające poruszanie się po rozpostartym na wzgórzach mieście. Najbardziej niezwykłą z lizbońskich wind, a zarazem jedną z ciekawszych budowli miasta, jest Elevador de Santa Justa. Żelazna konstrukcja w stylu neogotyckim łączy Baixę (Rua Aurea i Rua de Santa Justa) z Bairro Alto (plac Largo do Carmo), gdzie wieczorami w kafejkach rozbrzmiewają dźwięki fado. Od roku 1902 do 1907 mechanizm był napędzany parą, potem Santa Justa została zelektryfikowana. Stalowa wieża windy wybija się w niebo na wysokość 45 metrów. Skojarzenie z wieżą Eiffla jest jak najbardziej na miejscu, wszak twórca tej konstrukcji – Raoul Ponsard – był uczniem Gustawa Eiffela.

Zaskrzypiała krata i otwarły się drzwi. Z drewnianym wnętrzem wyraźnie kontrastuje jaskrawożóły kasownik. W lustrach, w których lizbończycy przeglądają się od ponad 100 lat, tego poranka odbijam się tylko ja i windziarka.

Kawiarenka na szczycie jest jeszcze zamknięta. Pokonuję kilkanaście wąskich spiralnych schodów i po raz pierwszy spoglądam na miasto z góry. A nie ma lepszego ku temu miejsca niż platforma widokowa na Elevador de Santa Justa. Ludzie wyłaniający się z czeluści metra dopiero budzą do życia Rossio, główny plac Lizbony. Pierwsze sylwetki zaczynają się po-

TECHNOLOGICAL MIRACLE >> At the end of the 19th century and beginning of the 20th century, before delivery vans appeared on the narrow streets, four urban elevators (elevadores) were installed making it easier to get around the city stretched out on the hills. One of the most unusual Lisbon elevators as well as one of the most interesting constructions in the city is the Elevador de Santa Justa. The neo-gothic metal construction joins Baixa (Rua Aurea and Rua de Santa Justa) with Bairro Alto (Largo do Carmo Square) where in the evenings fado sounds can be heard in the cafes. From 1902 to 1907 the mechanism was driven by steam, after that Santa Justa was electrified. The elevator's steel tower is 45 m. high. An association with the Eiffel Tower is most appropriate, as Raoul Ponsard, who designed this construction, was Gustave Eiffel's student.

The grate creaked and the door opened. The bright validating machine contrasts with the wooden interior. This morning, in the mirror, in which Lisbon residents looked at themselves for more than 100 years, there is only mine and elevator attendant's reflecttion.

The café at the top is still closed. I walk up a dozen or so spiral steps and for the first time I look down onto the city. There's no better place for that than the lookout platform on Elevador de Santa Justa. People coming out of the depths of the metro are only now bringing Rosio, the main Lisbon square, to life. The first figures are beginning to appear on the castle hill. The red rooftops of old tenament houses in Baixa suburb are pointing to the grey Tag.

Neogotycka konstrukcja Elevador de Santa Justa
Elevador de Santa Justa's neo-gothic construction

jawiać na wzgórzu zamkowym. Czerwone dachy wiekowych kamienic w dzielnicy Baixa wskazują na szary Tag. „Rzeka poczeka" – uznaję, przechodząc pod potężnym łukiem Convento do Carmo i kierując w stronę Bairro Alto.

PODRÓŻ KULINARNA >> W sympatycznej restauracyjce u szczytu blisko 250-metrowej Rua da Bica kuszą apetyczne żeberka oraz smażony dorsz i ośmiorniczki z ryżem. Zawozi mnie tam Elevador da Bica – najpiękniej położona z lizbońskich kolejek linowo-szynowych. Dwa kursujące wahadłowo wagoniki wspinają się po stromej ulicy do Calçada do Combro.

– Przy uliczce da Bica jest kilkanaście świetnych knajpek. Nie zawsze dogadasz się po angielsku, ale zjesz niedrogo i ze smakiem, a chyba o to chodzi – pytanie André, 33-letniego filmowca, jest zdecydowanie retoryczne.

– Tu po prawej warto wejść na caldo verde (krem ziemniaczano-kapuściany z kawałkami kiełbasy chouriço); tam są świetne steki, a niżej, po lewej podają pyszne winko – André odsłania przede mną kulinarne walory uliczki.

– Bagaço, moje ty bóstwo – jego przyjaciel Eli nie kryje uwielbienia dla przejrzystego trunku wypełniającego nasze kieliszku. Winogronowa wódka rozgrzewa ciało, a André dodaje, że Bica jest najładniejszą ulicą w Lizbonie.

Wieża Balem, wizytówka Lizbony / Balem Tower, one of Lisbon's attractions

I decided that "the river will wait", as I walk under a huge Convento do Carmo arch and head in the direction of Bairro Alto.

CULINARY JOURNEY >> In a pleasant restaurant at the top of the 250 m Rua da Bica there are enticing ribs and fried cod as well as baby octopus with rice. The Elevador da Bica takes me there, the most beautifully located of all Lisbon's cable cars. To small shuttle carriages climb along the steep street to Calçada do Combro. "There are a dozen or so fantastic little eateries on da Bica Street. You cannot always communicate in English, but the food is inexpensive and tasty, and after all that's what it's all about', said André, a 33 year old filmmaker.

"On the right here they serve a good caldo verde (a potato and cabbage puree with pieces of chouriço sausage; they have great steaks, and further down on the left they serve delicious wine", André was letting me in on the street's culinary attributes.

"Bagaço, my goddess", his friend Eli does not hide his worship of the clear beverage in our glasses. Wine vodka warms our bodies, and André adds that Bica is the most beautiful street in Lisbon.

Half way down the street we turn right and start out climb up the stairs. The sun slowly goes down behind the statue of Christ the King, who is embracing the city and with red spans of the 25 April Bridge commemorating the bloodless carnation revolution in 1974. The popular scenic meeting spot of Lisbon locals, Miradouro de Santa Catarina, is alive with music and lively discussions. Bagaço is still is our veins.

ESCAPE TO A QUIET PLACE >> A noisy group of Japanese tourists are standing in front of the cable car. Everybody is snapping photos. To escape the lenses I go to the end the little carriage. Windows open – a photo of the wall, a photo of the cable car coming from the opposite direction, a self-portrait. It's impossible to travel in solitude in the most popular cable car in Lisbon...

Elevador da Glória joins Praça dos Restauradores, the square commemorating the return of the Portuguese monarchy in 1640, with rua Sao Pedro de Alcântara. Every year it carries more than

Pomnik Chrystusa Króla / Christ the King statue

W połowie ulicy odbijamy w prawo i rozpoczynamy wspinaczkę po schodach. Słońce powoli kryje się za pomnikiem Chrystusa Króla obejmującego ramionami miasto i czerwonymi przęsłami mostu 25 Kwietnia upamiętniającego bezkrwawą rewolucję goździków z 1974 r. Miradouro de Santa Catarina – punkt widokowy będący popularnym miejscem spotkań lizbończyków – tętni muzyką i ożywionymi rozmowami. Bagaço wciąż pulsuje w żyłach.

Most 25 Kwietnia / 25 April Bridge

three million people. The little yellow carriage brakes in front of rua Sao Pedro de Alcântara. On the left there is a bulky mass of the St.Roch church. The patron was to protect the city's inhabitants from the plague. Today, the temple built at the beginning of the 16th century on the outskirts of the city is one of its tourist attractions. After looking at the richly decorated interiors I go to the Sao Pedro de Alcântara gardens. There is a magnificent view of the city centre from the lookout terrace (miradouro). A little boy is run-

REKLAMA

Fot. dv76, apeschi, S. Borges, L. Louro – fotolia.pl

Dojazd: bezpośrednie połączenia lotnicze z Warszawy do Lizbony realizują 5 dni w tygodniu narodowe linie lotnicze Portugalii – TAP Portugal. Bilet w obie strony kosztuje 1000 zł, www. flytap.com
Noclegi: hotele i schroniska oferują nocleg w dormitorium za 12 euro. Większość znajduje się w centrum, skąd łatwo dotrzeć do głównych atrakcji.
Transport: do przejazdu windami uprawniają bilety komunikacji miejskiej (góra/dół – 3 euro).

Getting there: direct flights from Warsaw to Lisbon 5 days per week with Portuguese airlines TAP Portugal. Return ticket 1,000 PLN, www.flytap.com
Accommodation: Hotels and hostels from 12 Euro. Most are located in the city centre, so it's easy to get to the biggest city attractions.
Transport: Tickets for public transport entitle to travel on elevators (top/bottom –3 Euro).

www.visitlisboa.com, www.lizbona.com, www.lizbonaprzewodnik.pl

UCIECZKA W CISZĘ

>> Hałaśliwa gromadka Japończyków stoi przed kolejką. Wszyscy pstrykają zdjęcia. Żeby uciec przed obiektywami, zajmuję miejsce na końcu wagonika. Szyby w górę – zdjęcie muru, zdjęcie kolejki jadącej z naprzeciwka, autoportret. Najbardziej obleganą kolejką w Lizbonie nie sposób podróżować w samotności…

Elevador da Glória łącząca Praça dos Restauradores, plac upamiętniający przywrócenie portugalskiej monarchii w 1640 r., z rue São Pedro de Alcântara każdego roku przewozi ponad trzy miliony osób. Żółty wagonik hamuje przed ulicą São Pedro de Alcântara. Po lewej stronie widnieje masywna bryła kościoła św. Rocha. Patron miał chronić ludność miasta przed szerzącą się dżumą. Świątynia wzniesiona na początku XVI w. na obrzeżach miasta, dziś jest jednym z jego punktów turystycznych. Po obejrzeniu bogato zdobionego wnętrza udaję się do ogrodu São Pedro de Alcântara. Z tarasu widokowego (miradouro) rozpościera się wspaniały widok na centrum miasta.

Kilkuletni chłopiec drepcze po płycie objaśniającej charakterystyczne punkty panoramy. Nie zahipnotyzował go las wielokolorowych kamienic Alfamy, nie zainteresowały flagi powiewające na zamku św. Jerzego. Jego Tagiem jest teraz fontanna, a całą Lizboną alejki ogrodu.

UKRYTY SKARB

>> Mechanizm lekko zaskrzypiał i najstarsza miejska kolejka linowo-szynowa rusza powoli w górę. Działająca od 1884 r. Elevador do Lavra łączy rua de São Jose z rua Câmara Pestana oraz rua de Julio de Andrade.

Wysokie mury odgradzają stromą uliczkę Calçada do Lavra od reszty miasta. Na górnej stacji uciekam natychmiast w lewo, byle znaleźć się dalej od dźwigów, które straszą przy rua Câmara Pestana. W zamyśleniu prawie mijam bramę Miradouro do Torel. Starsze małżeństwo patrzy na mnie niemal z gniewem, że burzę harmonię tej oazy spokoju.

Miradouro do Torel to coś więcej niż punkt widokowy. To lizboński „tajemniczy ogród" skrywający się pod baldachimem drzew, w cieniu murów czarujących rezydencji. Ponoć każdy o nim słyszał, ale niewielu trafiło... Restauracja na niższym tarasie z pewnością nie narzekała dziś na nadmiar gości. Siedząca na ławce dziewczyna o wybitnie nieportugalskiej urodzie czyta książkę. Czyżby sięgnęła po wiersze Fernando Pessoy, najwybitniejszego portugalskiego poety minionego wieku?

ning around on the plate explaining the panorama's characteristic points. He wasn't hypnotised by the forests of Alfama's multicoloured tenement houses, he wasn't interested in the flags flying on St. George castle. His Tag River is now the fountain, and the garden paths are for him the whole of Lisbon.

HIDDEN TREASURE

>>The mechanism creaked a little and the oldest local cable car slowly starts to climb up. Operating since 1884, Elevador do Lavra joins rua de S o Jose with rua C mara Pestana and rua de Julio de Andrade. Deep in thought I nearly miss the gate to Miradouro do Torel. An older couple look at me almost in anger for destroying the harmony of the oasis of peace. Miradouro do Torel is more than just a sightseeing spot. It is Lisbon's "secret garden", hidden under a canopy of trees in the shade of a charming residence. Apparently everyone has heard about it, but not many had found it... Today, the restaurant on the lower terrace no doubt did not complain about having too many guests. A girl with exceptionally non-Portuguese looks is sitting on a bench a reading a book. Is she perhaps reading the poems of Fernando Pessoy, the most outstanding Portuguese poet?

Staromodny tramwaj nr 12 kursuje po Starym Mieście
An old-fashioned tram no.12 travelling along the Old Town

Jeśli chcą Państwo
odpocząć, zrelaksować się, to idealnym miejscem do
tego jest hotel „Na Skarpie" w Mikołajkach!
- Obiekt znajduje się nad samym Jeziorem Mikołajskim, co czyni go miejscem wyjątkowym.
- Komfortowo wyposażone pokoje dla 64 gości z prywatnymi tarasami, sale:
bankietowa i konferencyjna, restauracja, fitness-club
- Ponadto w naszej ofercie znajdą Państwo szeroką gamę zabiegów SPA&MED:
masaże, lifting metodą próżniową, okłady fango oraz wiele innych!

To wszystko czeka właśnie na Ciebie - zapraszamy!

If you wish to rest and relax then the ideal hotel is the "Na Skarpie" hotel in Mikołajki!
- The building is located on the banks of the Mikołajki Lake, which makes it unique.
- Comfortably outfitted rooms for 64 guests with private terraces, banquet and conference rooms,
restaurant, fitness club
- Furthermore, we offer a wide range of treatments SPA & MED: Massage
Lifting by vacuum suction, Fango compresses, And many others!

All this awaits you – we warmly invite you!

Hotel „Na Skarpie", ul. Kajki 96, 11-730 Mikołajki, tel. fax (+48) 87 421 64 18
www.hotel-naskarpie.pl, recepcja@hotel-naskarpie.pl

Agencja Turystyczna WILEJKA
Łódź, Piotrkowska 20
tel. 42/630-60-70, 42/630-68-00
wilejka@wilejka.pl

szczegóły w katalogu i na stronach
www.wilejka.pl www.katyn.pl

ATRAKCYJNE WYJAZDY NA WSCHÓD

-Kraje Nadbałtyckie (Wilno, Ryga, Tallin...)
-Ukraina (Lwów, Podole, Kijów, Krym...)
-Białoruś (Grodno, Mińsk, Polesie...)
-Rosja (Petersburg, Moskwa, Bajkał, Katyń...)
- oraz Gruzja, Armenia, Bułgaria, Chorwacja, Czarnogóra
Wyjazdy na zamówienie (Instytucje, Firmy, Szkoły, Parafie...)
-Wizy (Rosja, Białoruś), Ubezpieczenia podróżne

ATTRACTIVE TOURS TO THE EAST

-Baltic States (Vilnius, Riga, Tallin...)
-Ukraine (Lvov, Podolia, Kiev, Crimea)
-Belarus (Grodna, Minsk...)
-Russia (Petersburg, Moscow, Baikal Lake, Katyn...)
-and Georgia, Armenia, Bulgaria, Croatia, Montenegro...
-Tours for: Institutions, Companies, Schools, Pilgrimages...
-Visas (Russia, Belarus), Travel insurance

Iwona Potęga

W stolicy żeglarzy

YACHTSMEN'S CAPITAL

Jeśli lubisz wodę, piękne krajobrazy i aktywny wypoczynek, w Mikołajkach nie będzisz się nudzić. Letni relaks umilają ciekawe imprezy.

W samym sercu mazurskiej krainy, na wąskim przesmyku łączącym jeziora Tałty i Mikołajskie leżą Mikołajki, często nazywane Mazurską Wenecją lub Perłą Mazur. Miasteczko usytuowane w centrum unikatowego szlaku wodnego o długości 150 km – utworzonego przez duże, naturalne zbiorniki wodne połączone licznymi rzeczkami lub kanałami – jest mekką wodniaków. Oferuje doskonałe warunki do uprawiania żeglarstwa, sportów motorowodnych, windsurfingu, kajakarstwa, wędkarstwa. Działa tu wioska żeglarska z dużym, dobrze wyposażonym portem oraz licznymi tawernami i wypożyczalniami. Nic więc dziwnego, że latem spokojne miasteczko zamienia się w gwarne centrum turystyczne rozbrzmiewające żeglarskimi pieśniami. Zimą przy sprzyjającej pogodzie można ślizgać się na bojerach, uprawiać narciarstwo biegowe i wędkarstwo lodowe.

POZA WODĄ >> Okolice Mikołajek zachęcają do aktywnego wypoczynku. Ścieżki wiodące wśród łąk i pagórków, leśne dukty kuszą piechurów, rowerzystów i amatorów jazdy konnej. Szlaki turystyczne i rowerowe prowadzą do najważniejszych atrakcji regionu, m.in.: rezerwatu ornitologicznego jeziora Łuknajno, malowniczych wsi Wierzba i Popielno, ukrytego w głębi Puszczy Piskiej Parku Dzikich Zwierząt w Kadzidłowie oraz licznych rezerwatów przyrody Mazurskiego Parku Krajobrazowego.

Aby wczuć się w klimat miasteczka, najlepiej wyruszyć na spacer malowniczą promenadą przez port do Jeziora Mikołajskiego. Zjeść rybkę w jednej z licznych smażalni, posłuchać żeglarskich opowieści. Symbolem Mikołajek jest Król Sielaw, pradawny władca mazurskich jezior, którego podobizna zdobi fontannę na rynku. Podczas Dni Mikołajek (w tym roku będą obchodzone 1–3 lipca) ogromna ryba ze złotą koroną na głowie jest mocowana żelaznym łańcuchem przy filarze mostu drogowego. Przez całe lato kołysze się leniwie na falach jeziora, czuwając nad bezpieczeństwem żeglarzy i rybaków. Hucznie obchodzone święto miasta jest jedną z wielu ciekawych imprez kulturalno-rozrywkowych, jakie umilą letni wypoczynek.

If you like water, beautiful landscapes and active holidays, then you will not be bored in Mikołajki. Interesting events make summer holidays here even more fun.

In the heart of the Masurian region, at a narrow inlet joining the Tałty and Mokołajskie Lakes, one can find Mikołajki, called Masurian Venice or the Pearl of Masuria. The little town is situated in the centre of a unique 150 km long water route, which was formed by big natural water pools joined by numerous little rivers or canals. It is a Mecca for lovers of water sports. There are great conditions for yachting, windsurfing, kayaking, fishing and water motor sports. There is a yachting village here with a large and well-equipped port and numerous hire shops and taverns. It is little wonder then that in summer the quiet little town is transformed into a bustling tourist centre resounding with yachting songs. In winter when the weather is good, one can glide on iceboats, go cross-country skiing and fish in icy waters.

APART FROM WATER >> The Mikołajki area is great for active recreation. Paths leading through meadows, hills and forest tracks tempt walkers, bike riders and those who like to go horse riding. Tourist and bike routes lead to the most important attractions in the region, including Łuknajno Lake's ornithological reserve hidden deep in Piska Forest Wild Animal Park in Kadzidłowo and numerous Masurian National Park nature reserves. To feel the town's ambience it is best to go for a walk along the picturesque promenade through the port to Lake Mikołajki. Eat delicious fish in one of the many fish eateries and listen to yachting stories. Mikołajki's symbol is King of Whitefish, an ancient legendary ruler of Masurian lakes, whose likeness adorns the fountain on the market square. During the Mikołajki Days (this year they will be held on 1-3 July) the huge fish with a gold crown on its head is fastened with an iron chain to the pillar of a road bridge. The grand Mikołajki Days celebrations are one of many interesting cultural and entertaining events during summer.

Fot.: D. Olendzka / arch U.M Mikołajki

Na trasie rajdu samochodowego / Car race route

Regaty żeglarskie na Jeziorze Mikołajskim
Yachting races on Lake Mikołajki

Najciekawsze imprezy / Most interesting events

Czerwiec / June

24–25 akcja PGNiG „Bezpiecznie nad wodą" Puchar Polski – Delphia w wiosce żeglarskiej
PGNiG "Water Safety" Delphia Poland Cup – in the yachting village

25–26 eliminacje do Żeglarskiego Grand Prix Mikołajek w wiosce żeglarskiej
Mikołajki Yachting Grand Prix eliminations - in the yachting village

Lipiec / July

01-03 Dni Mikołajek będą obchodzone na placu Wolności i w amfiteatrze, wystąpią: kabaret Z konopi, kabaret Słuchajcie, Andrzej Grabowski, Blenders, Kombii
Mikołajki Days to be held at Wolności Square and amphitheatre, performances include Z Konopi cabaret, Słuchajcie cabaret, Andrzej Grabowski, Blenders, and Kombii

02 IV Festiwal Rybny „Rybkę na zdrowie" odbędzie się na placu Wolności
4th Fish for Health Festival at Wolności Square

09 V Piknik Italo Polo Disco na placu przy CK „Kłobuk"
5th Italo Polo Disco Picnic at CK "Kłobuk" Square

29–31 XXXIII Festiwal Szantowy w amfiteatrze i wiosce żeglarskiej
Chant Festival in the amphitheatre and yachting village

Sierpień / August

5–7 XXXIII Regaty o Puchar Prezesa PZŻ oraz eliminacje do Grand Prix Mikołajek w wiosce żeglarskiej / 33rd PZŻ President's Cup Regatta and Mikołajki Yachting Grand Prix eliminations in the yachting village

07 Koncert „Mazury Cud Natury" na Jeziorze Mikołajskim
"Mazury Cud Natury" Concert on Mikołajki Lake

12–14 XVIII Żeglarskie Otwarte Mistrzostwa Polski Dziennikarzy, w wiosce żeglarskiej
18th Journalists' Open Yachting Championships of Poland in the yachting village

13 II Mikołajski Cover Day w amfiteatrze miejskim / 2nd Mikołajki Cover Day in the amphitheatre

21 Dzień Ratownictwa Wodnego / Water Lifesaving Day

26–28 eliminacje do Żeglarskiego Grand Prix Mikołajek w wiosce Żeglarskiej
Mikołajki Yachting Grand Prix eliminations in the yachting village

Wrzesień / September

4 Dożynki Gminne / District Harvest Festival

16 –18 eliminacje i zakończenie Żeglarskiego Grand Prix Mikołajek w wiosce żeglarskiej
Mikołajki Yachting Grand Prix eliminations and finals in the yachting village

22–25 rajdowy weekend z wioską żeglarską / Racing weekend with the yachting village

23–25 68. Rajd Samochodowy Polski, eliminacje Mistrzostw Europy i Polski
68th Polish Car Race, European and Polish Championship eliminations

Dojazd: samochodem (droga krajową nr 16), autobusem lub pociągiem.
Getting there: by car (National Highway Nr. 16), bus or train.
Urząd Miasta i Gminy / City and District Offices
ul. Kolejowa 7, tel. (87) 421 90 50
e-mail: mikolajki@mikolajki.pl
Informacja Turystyczna / Tourist Information
plac Wolności 3, tel. (87) 421 68 50 e-mail: it@mikolajki.pl
www.mikolajki.pl; www.itmikolajki.pl

Festiwal Śląskie Smaki

Posmakuj Śląskiego

TASTE SILESIAN

Jadwiga Kolawa

Gwiazdą V festiwalu Śląskie Smaki był Karol Okrasa / Karol Okrasa was the star of the 5th Silesian Tastes Festival

Jury w trakcie pracy / Jury at work

Uczestniczki konkursu z Łazisk Rybnickich / Competition participants from Łaziska Rybnickie

Kuchnia województwa śląskiego to nie tylko rolada z kluskami i modrą kapustą. Aby poznać pełną ofertę kulinarną tego zróżnicowanego etnicznie regionu, najlepiej odwiedzić Gliwice podczas festiwalu Śląskie Smaki®.

Silesian Province cuisine does not only include a roulade with dumplings and blue cabbage. In order to taste the ethnically diverse region's full culinary repertoire it's best to visit Gliwice during the Silesian Tastes® festival.

Turystyka kulinarna w Polsce nie jest jeszcze tak modna jak w innych zakątkach Europy, jednak także u nas zjawisko to przybiera na sile. Od kilku lat coraz więcej miłośników dobrego jedzenia w poszukiwaniu produktów o oryginalnych smakach, wytwarzanych na podstawie tradycyjnych receptur wraca do korzeni, czyli regionów, w których ukształtowały się ich kulinarne gusta. Podczas podróży po Polsce turyści pytają o potrawy regionalne, ekologiczne, chcą poznawać lokalne specjały. O „smaczny" wizerunek walczą wszystkie regiony naszego kraju. Gdzie można dobrze zjeść? Na pewno w województwie śląskim.

BOGACTWO KULTUR I SMAKÓW >> Śląskie jest liderem kulinarnych tradycji. Na liście sporządzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi znajduje się ponad 870 produktów tradycyjnych, z czego aż 118 pochodzi ze Śląskiego (region ten zajmuje pierwsze miejsce – dane ze strony ministerstwa rolnictwa). Wielokulturowość województwa śląskiego znajduje odzwierciedlenie w bogatej ofercie kulinarnej. Ten wyjątkowo zróżnicowany etnicznie region zamieszkują oprócz Ślązaków również Zagłębiacy i górale. Swoją odrębność podkreślają też mieszkańcy okolic Częstochowy. Poza tym są tu obecne kulinarne wpływy kuchni niemieckiej, czeskiej, austro-węgierskiej, żydowskiej. Wszystko to sprawia, że każdy nawet najbardziej wybredny smakosz znajdzie coś dla siebie.

Although culinary tourism isn't as popular yet in Poland as in other European places, it is starting to make its mark. For a few years now a greater number of people, who love good food and search products with original tastes produced using traditional recipes, are returning to their roots, that is to regions where they originally formed their culinary tastes. In their travels around Poland tourists are starting to ask for regional and ecological dishes, and want to discover local specialties. All our Polish regions are competing for a "tasty" image. Where can one eat well? Definitely in the Silesian Province.

WEALTH OF CULTURES AND TASTES >> Silesia is a leader in culinary traditions. A list prepared by the Ministry of Agriculture and Regional Development contains more than 870 traditional products, of which 118 come from the Silesian region. According to the ministry, this region is on top of the list. The province's multicultural nature is reflected in the diverse culinary selection. Apart from Silesians, also Zagłębians and highlanders live in this uniquely ethnically diverse region. Those living around Częstochowa also stress their ethnic differences. Additionally, there are influences of the German, Czech, Austrian and Hungarian, and Jewish cuisines. All this means that even the most discerning connoisseur will find something special.

FESTIWAL SMAKOSZY >> Potencjał kuchni województwa śląskiego wykorzystuje Śląska Organizacja Turystyczna, organizując od pięciu lat festiwal sztuki kulinarnej. Co roku w czerwcu smakosze mają okazję spróbować najróżniejsze dania serwowane podczas festiwalu. Przygotowują je amatorskie drużyny oraz profesjonalni kucharze rywalizujący o Złoty Durszlak i zaszczytny tytuł Eksperta Śląskich Smaków. Impreza jest świetną okazją do poznania atrakcji turystycznych regionu. Miłośnicy dobrej kuchni gościli już w Ogrodzieńcu, Cieszynie, Raciborzu, Pszczynie i Złotym Potoku. Tym razem przyszła pora spotkać się w Gliwicach.
Każda edycja ma charakter rodzinnego pikniku. Zmagania kucharzy przebiegają przy wtórze zespołów muzycznych, podczas kabaretowych skeczy. Najwięcej widzów przyciągają występy gwiazdy wieczoru – legendarnego Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk" im. S. Hadyny. Śląskie Smaki są coraz bardziej rozpoznawalną marką, lokalne samorządy biją się o miano gospodarza kolejnej edycji najsmaczniejszego festiwalu w województwie śląskim. Imprezę doceniła Polska Organizacja Turystyczna, przyznając Śląskim Smakom Certyfikat za Najlepszy Produkt Turystyczny w 2008 r. za znalezienie ciekawego sposobu promocji regionu.

CONNOISSEURS' FESTIVAL >> The Silesian Tourist Organisation makes use of the Silesian province's culinary potential and for the last five years has been organising a festival of culinary art. In June every year connoisseurs can taste a great variety of dishes served during the festival. They are prepared by amateur teams as well as professional chefs competing for the Gold Colander and the title of Silesian Tastes Expert. The event is an excellent opportunity to learn about the region's tourist attractions. Food lovers have already been to Ogrodzieniec, Cieszyn, Racibórz, Pszczyna and Złoty Potok. This year is Gliwice's turn to host the festival. Each festival is organised in the form of a family picnic. The chefs' efforts are accompanied by musical groups and cabaret sketches. Stars of the evening are the S.Hadyna "Śląsk" Song and Dance Group which draw the most spectators. Silesian Tastes is becoming a recognisable brand, local municipalities vie to host the subsequent edition of the most tasty festival in the Silesian region. In recognition of the event the Polish Tourist Organisation awarded "Silesian Tastes" a Certificate for the Best Tourist Product in 2008 for finding an interesting method to promote the region.

Fot.: Natalia Wójcik – ŚOT (3)

SPECJAŁY ZE ZŁOTEGO POTOKU >> W zeszłym roku festiwal odbył się w Złotym Potoku na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Na błoniach nad stawem Amerykan unosił się zapach potraw warzonych przez kucharzy z 18 drużyn biorących udział w konkursie. Fazole ze śmietaną i ziemniakami, czorno kaczka z czornymi kluskami, zupa duet kremowy z dyni i pokrzywy, maszkiet (śląski deser) z rabarbaru, żur żeniaty, placki ziemniaczane z gulaszem z sarny – już same nazwy brzmiały obiecująco. Na skosztowanie pyszności oczekiwało festiwalowe jury pod czujnym przewodnictwem Roberta Polińskiego, eksperta kulinarnego z Poznania.
O dobry nastrój gości zadbali kabareciarze i grupy muzyczne, m.in. kabaret Nowaki, zespół The Postman wykonujący przeboje The Beatles, a także Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk". Festiwalową nowością był otwarty konkurs na najlepszą nalewkę. Największe uznanie koneserów tradycyjnych trunków zdobyły pszczyński krupnik, tarninówka i balsam teściowej. Oprócz potraw konkursowych można było skosztować tradycyjnych dań śląskich i góralskich, a także przyrządzanego na różne sposoby pstrąga – specjału ze Złotego Potoku.

Złotopotocki pstrąg w migdałach w towarzystwie kulek ziemniaczanych i sałatki pomidorowej

Składniki: 6 pstrągów, 2 jajka, sól, pieprz, sok z cytryny, bułka tarta, mąka, płatki migdałowe, masło klarowane, tłuszcz do głębokiego smażenia, 50 dag purée z ziemniaków
Sałatka: 5 dojrzałych pomidorów, 1 cebula, pęczek szczypiorku, oliwa z oliwek, sól, pieprz, czosnek
Pstrąga przyprawiamy, panierujemy w płatkach migdałowych zmieszanych z bułką tartą i mąką. Smażymy na klarowanym maśle. Następnie przekładamy do pieca. Z purée ziemniaczanego robimy kulki i smażymy na głębokim tłuszczu. Z pomidorów, cebuli i czosnku sporządzamy sałatkę.

Trout from Złoty Potok in almonds with potato balls and tomato salad

Ingredients: 6 trout, salt, pepper, lemon juice, breadcrumbs, flour, almond flakes. clarified butter, oil for deep frying, 500 g potato puree. **Salad:** 5 ripe tomatoes, 1 onion, bunch of spring onions, olive oil, salt, pepper, garlic
Clean trout, coat in a mixture of almond flakes mixed with breadcrumbs and flour. Fry in clarified butter. Then place in the oven. Form balls from potato puree and deep-fry in oil. To make the salad mix tomatoes, onion and garlic.

Drużyna Kilerów Dwóch z hotelu Qubus /
A Team of Two Waiters from Qubus Hotel

SPECIALTIES FROM ZŁOTY POTOK >> Last year the festival was held in Złoty Potok on Jura Krakowsko-Częstochowska. Appetising fragrances from dishes being prepared by 18 teams rose above the land near the Amerykan pond. Black duck with black dumplings, cream soup made with pumpkin and nettle, a Silesian desert makiet from rhubarb, potato pancakes with deer goulash. The festival jury presided over by Robert Poliński, a well-known culinary expert from Poznań, was waiting to taste the delicacies.
Cabaret shows and music groups, including Nowaki cabaret, The Postman team playing hits from the Beatles and also "Sląsk" Song and Dance Group entertained festival visitors. An open competition for the best liqueur was an innovation at the festival. Pszczyna liqueur with honey and spices, sloe brew and mother in-laws' balsam gained the biggest approval from connoisseurs of traditional beverages. Apart from the dishes entered in the competition one could taste traditional Silesian and highlander dishes, as well as trout, which is a specialty of Złoty Potok, prepared in various ways.

A FEAST IN GLIWICE >> The 6th festival will take place in Gliwice, which is in the very heart of Northern Silesia. On 18 June in the local Fryderyk Chopin park there will be heaps of Silesian delicacies for those looking for special culinary sensations. The event will also include artistic entertainment. Before for the announcement of winners of the "Silesian Tastes" competition, there will be molecular cuisine demonstrations by the frying pan master chef Jean Bos and performances by Sweet Garden, The Bottles and Czesauf cabaret. A "Śląsk" Song and Dance Group concert will end the event.
What will the winners of Gold, Silver and Bronze Colanders cook up? That is a well kept secret by the competing teams, which not only have to prove their culinary abilities, but also display their knowledge about the history and tradition associated with the dishes they are preparing.

Fot.: Marcelina Hałaś, Natalia Wójcik – ŚOT (nr 2)

Koncert Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk" / "Śląsk" Song and Dance Group concert

UCZTA W GLIWICACH >> Szósta edycja festiwalu odbędzie się w Gliwicach – w samym sercu Górnego Śląska. 18 czerwca w miejskim parku Chopina na poszukiwaczy niebanalnych doznań kulinarnych będzie czekało mnóstwo śląskich frykasów. Organizatorzy zadbali także o artystyczną oprawę wydarzenia. Oczekiwanie na ogłoszenie wyników konkursu „Śląskie Smaki" umilą pokaz kuchni molekularnej w wykonaniu mistrza patelni Jeana Bosa, występy grupy Sweet Garden, The Bottles i kabaretu Czesuaf. Imprezę zakończy koncert Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk" .
Co będą pichcić przyszli zdobywcy Złotych, Srebrnych i Brązowych Durszlaków? Tej tajemnicy pilnie strzegą startujące w konkursie drużyny, które muszą się wykazać nie tylko umiejętnościami kulinarnymi, ale także wiedzą na temat historii i tradycji związanych z przyrządzaną potrawą.

ZRÓB TO SAM >> Smakosze, którym nie uda się dotrzeć na festiwal, mogą samodzielnie nauczyć się przyrządzać oryginalne dania. Pomocą będzie służyć wydawana po każdej edycji Śląskich Smaków miniksiążka kucharska prezentująca konkursowe potrawy. Folder, tłumaczony również na język angielski i niemiecki, sprawia, że idea śląskiego gotowania żyje nie tylko w trakcie festiwalu. Przepisy m.in. na: żurek bacy, zupę rybną z grzankami, pieczonki, roladę z kluskami śląskimi, królika pieczonego ze śmietaną, karpia ze szpinakiem oraz wiele innych apetycznych propozycji znajdziemy w e-bibliotece dostępnej w portalu www.slaskie.travel. W poszukiwaniu bieżących informacji dotyczących festiwalu najlepiej zajrzeć na www.slaskiesmaki.pl.

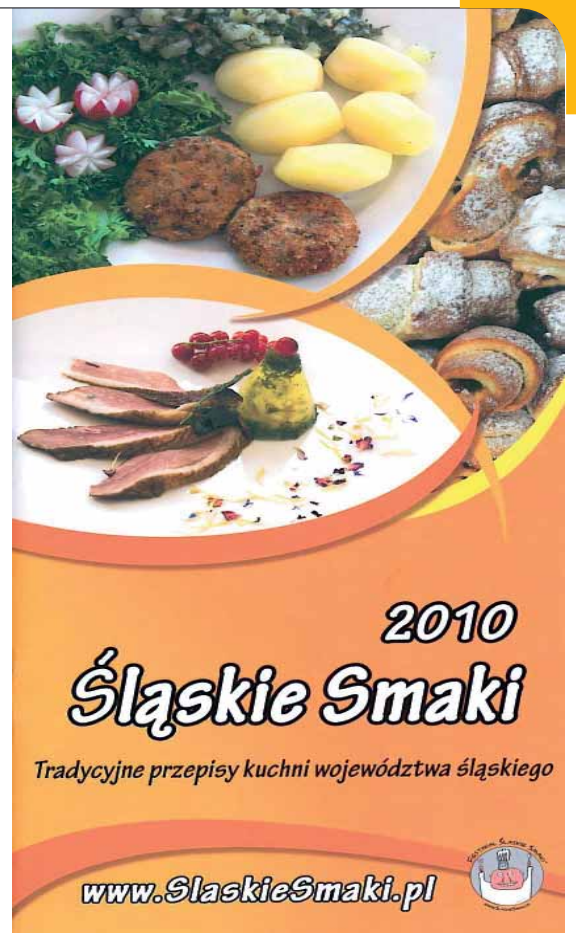

DO IT YOURSELF >> Connoisseurs who can't attend the festival can learn to make the dishes themselves. There is a mini cookbook issued after every Silesian Tastes festival with all the dishes entered in the competition. The brochure issued also in English and German ensures that the idea of Silesian cooking lives beyond the duration of the festival. Also, many recipes, such as "baca" white soup, fish soup with croutons, roulade with Silesian dumplings, roast rabbit with cream, carp with spinach and many other appetizing dishes, can be found in e-library on the www.slaskie.travel website. Information about this year's festival can be found on www.slaskiesmaki.pl.

Organizatorami VI festiwalu Śląskie Smaki® są: Śląska Organizacja Turystyczna, miasto Gliwice, Beskidzki Klub Kulinarny
Organisers of the 6th Silesian Tastes® festival are: Silesian Tourist Organisation, the town of Gliwice, Beskidy Culinary Club

ŚLĄSKA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

GLIWICE

Beskidzki Klub Kulinarny

Festiwal Śląskie Smaki
www.slaskiesmaki.pl

Artykuł pod patronatem Śląskiej Organizacji Turystycznej
Article under the patronage of the Silesian Tourist Organisation

Świat na szynach

THE WORLD ON RAILS

Przyzwyczailiśmy się traktować pociąg jako wygodny i zawsze dostępny środek transportu. A może warto zmienić nastawienie i podróżowanie koleją uznać za najlepszy sposób na poznawanie świata?

We have become used to treating the train as a comfortable and always accessible form of transport. Maybe we ought to change our attitude and consider train travel as the best way to see the world.

Tak właśnie wiele lat temu zrobił Paul Theroux, amerykański pisarz i podróżnik. Pewnego dnia wsiadł do pociągu w Londynie i wyruszył w długą kolejową włóczęgę po Europie i Azji. Swą nietypową odyseję opisał później w książce „Wielki bazar kolejowy". Wyprawa Paula Therauxa rozpoczęła się na pokładzie legendarnego Orient Expressu, który przez niemal sto lat kursowania stał się synonimem podróży i przygody. Wiele w tym romantycznej mitologii, ale przecież pociąg to wymarzony środek transportu dla romantyków.

UCZUCIE WOLNOŚCI >> Amerykański pisarz i dziennikarz zdecydował się na kolejową przeprawę przez dwa kontynenty, bo ten sposób poznawania świata gwarantował mu najwięcej wolności. „W pociągu można robić wszystko: można żyć własnym rytmem i pokonywać dalekie przestrzenie. Nerwów nie ma wiele, czasami jest naprawdę wygodnie, no i to romantyczne uczucie, gdy wsiada się do wagonu…". W tym wielokropku kryje się magia podróży koleją. Theroux odnajdywał ją w Europie na pokładzie Orient Expressu, podróżując Błękitną Strzałą przez Malezję lub Rannym Ptaszkiem przez Japonię.

Wcale nie trzeba wyruszać na koniec świata, by poczuć to, co autor „Wielkiego bazaru kolejowego". Przemierzając Polskę na pokładzie Hańczy lub Błękitnej Fali, także możemy odnaleźć „cały świat na kółkach" i co najważniejsze – poznać innych pasażerów.

PRZEDZIAŁY PEŁNE OPOWIEŚCI >> Spotkania w pociągu bywają wyjątkowe. Kto z nas nie słyszał przynajmniej jednej historii z kolejową scenerią w tle? Dominują oczywiście szalone opowieści o miłości od pierwszego wejrzenia – historie szczęśliwych par, których znajomość zaczęła się od kilku godzin wspólnej podróży, a niespodziewanie zakończyła na kilkudziesięciu latach wspólnego życia. Bywają też historie groźne, śmieszne, smutne, tajemnicze, bo ilu podróżujących, tyle opowieści. A nic tak nie nastraja do ich snucia jak przyjazna przestrzeń kolejowego przedziału.

WSIĄŚĆ DO POCIĄGU…>> Podróżowanie koleją ma w sobie coś zniewalającego. Wiedzą to wszyscy, którzy choć raz zasłuchali się w stukot kół na szynach i zapatrzyli na mijające za oknem krajobrazy. I choć kolej dziś często przegrywa w wyścigu z szybkimi samolotami i supernowoczesnymi samochodami, to jeśli chodzi o doświadczanie podróży, jest i długo będzie bezkonkurencyjna. Dlatego czasami warto po prostu wsiąść do pociągu i jechać, jechać, jechać…

Codziennie na tory w całym kraju wyrusza kilkadziesiąt pociągów TLK i ekspressów. Każdy z nich to szansa na przeżycie czegoś wyjątkowego – bo każda podróż – tak jak pociąg – jest jedyna w swoim rodzaju.

Paul Theroux, American writer and traveler, did just that many years ago. One day he got on a train in London and started his long carefree roaming around Europe and Asia by train. He later wrote about his usual odyssey in a book "The Great Railway Bazaar". Paul Theroux started his expedition on the legendary Orient Express, which after nearly one hundred years of travel had become the synonym for travel and adventure. There is a lot of romantic mythology in this, but then a train is the ideal mode of transport for romantics.

FEELING OF FREEDOM >> The American writer and traveler decided on a train trip across two continents, as this method of learning about the world guaranteed him the most freedom. "You can do everything on a train: you can live at your own pace and cover distant areas. There's not much stress, sometimes it is really comfortable, and that romantic feeling when you walk into the carriage..." Here lies the magic of train travel. Theroux would find it in Europe on the Orient Express, while traveling on the Silver Bullet through Malaysia or on the Early Bird through Japan.

One doesn't need to go to the end of the world to feel what the author of the "The Great Railway Bazaar" felt. Traveling around Poland on Hańcza or Błękitna Fala, we can also find "the whole world on wheels" and what's most important, get to know other passengers.

COMPARTMENTS FULL OF STORIES >> Meeting people on a train can be a unique experience. Who hasn't heard at least one story with a train as a backdrop? Of course, the dominating stories are those about love at first sight, stories of happy couples, who got to know each other after several hours of joint travel, and unexpectedly end up in a long-term relationship. Sometimes there are stories that are dangerous, humorous, sad and secretive – there are as many stories as there are travelers. And nothing sets the mood better to spin the stories than a friendly train compartment.

TO GET ON A TRAIN >> Train travel is captivating. Everyone knows it who has heard the clatter of wheels on the rails at least once and stared through the window at the passing landscapes. Although today the train is often losing the race with fast planes and super modern cars, yet when it comes to travel experience it is and will be for a long time unrivalled. That's why it is worth hopping on a train and simply traveling, traveling, traveling ....

Every day several dozen TLK and express trains in the entire country are put on the rails. Each of them provides an opportunity to experience something unique, as every trip is like a train, the only one of its kind.

Paweł Fabijański

Kot–widmo

PHANTOM CAT

Nocny tryb życia, unikanie otwartych przestrzeni, czułe zmysły oraz opanowane do perfekcji umiejętności skradania się sprawiają, że ryś jest najbardziej tajemniczym zwierzęciem naszych lasów. Można go tropić, ale do spotkania dojdzie wtedy, gdy sam na to pozwoli.

Nocturnality, dislike of open spaces, acute senses and remarkable skills of prowling and hiding make the lynx the most mysterious animal in our forests. You may track it, but he encounter is possible only when the predator lets it happen.

Podobnie jak innym przedstawicielom rodziny kotowatych trudno odmówić mu urody. Długie łapy, pełen gracji chód, sterczące uszy zakończone pędzelkami, a do tego bujne futro, najczęściej w brunatne plamki, wyróżniają rysia spośród leśnych drapieżników. Domem tych pięknych kotów są największe, najbardziej naturalne i najrzadziej odwiedzane przez człowieka kompleksy leśne. W Polsce żyje zaledwie ok. 200 rysi. Najczęściej można je spotkać w Bieszczadach (ryś jest w herbie Bieszczadzkiego Parku Narodowego), Beskidzie Niskim, Sądeckim, Żywieckim, Tatrach, Gorcach i Pieninach, a także na Roztoczu i w puszczach północno-wschodniej Polski: Białowieskiej, Knyszyńskiej i Augustowskiej. W latach 90. XX w., po kilkuletniej akcji reintrodukcji prowadzonej przez Kampinoski Park Narodowy, drapieżne koty wróciły do Puszczy Kampinoskiej. Obecnie podobne starania są prowadzone w Puszczy Piskiej na Mazurach.

Like other members of felids, it is very beautiful. Long legs, graceful gait, protruding ears with tufts on their tips, and thick fur with brown spots distinguish the lynx from other predators in the forest. These beautiful cats live in forested areas which are the largest, most natural and least visited by human beings. In Poland there are only about 200 lynxes. Most of them can be found in the Bieszczady Mountains (the lynx is in the crest of the Bieszczady National Park), Low Beskids, Beskid Sądecki, Beskid Żywiecki, Tatra Mountains, Gorce and Pieniny Mountains, plus the region of Roztocze as well as the forests in the north-eastern areas of Poland: Białowieża, Knyszyn and Augusów Forests. In the 1990s, after several years of a special reintroduction campaign carried out by the Kampinos National Park, these predatory cats returned to the Kampinos Forest. Currently, similar efforts are being taken in the Pisz Forest in the region of Masuria.

SAMOTNY ŁOWCA >> Gęste lasy zapewniają im schronienie i pożywienie. Rysie najchętniej polują na sarny, ale nie gardzą też zającami, kozicami oraz młodymi jeleniami i dzikami. Dorosły samiec jest aktywny przede wszystkim wieczorem i nocą (zabija ok. 75 saren rocznie), samica opiekująca się młodymi poluje przez całą dobę (jej łupem pada nawet 200 zwierząt). Swoją ofiarę, jeśli nie zostanie zjedzona na miejscu, zakopuje pod śniegiem lub liśćmi, by nie znalazły jej inne drapieżniki. W polowaniu pomagają mu bystry wzrok

LONE HUNTER >> Dense forests provide them with shelter and food. Lynxes prefer to hunt deer, but they will also eat rabbits, goats, young deer and boars. An adult male is active primarily in the evening and at night (it kills about 75 deer per year), while the female taking care of the young hunts around the clock (it may kill as many as 200 animals). If the lynx does not eat its prey on the spot, it buries it under snow or leaves so that other predators would not find it.

Ryś myje się równie często i w ten sam sposób jak kot domowy / Lynx cleans its fur as often as the domestic cat

i dobry słuch. Ryś sprawnie wspina się po drzewach, potrafi skoczyć z miejsca nawet na wysokość dwóch metrów. Nie jest jednak dobrym biegaczem, szybko się męczy.

Rysie są zwierzętami terytorialnymi. Samce (ważą ok. 22 kg i mierzą 130 cm długości) żyją samotnie na obszarze o powierzchni 200 km kw. Samice, mimo że przez większą część roku opiekują się młodymi, zajmują dwa–trzy razy mniejszy teren. Przedstawiciele obu płci, chociaż ich rewiry się pokrywają, przez większą część roku żyją osobno. Samce i samice spotykają się pod koniec zimy, czyli w okresie rui. Ciąża trwa średnio 2,5 miesiąca. Młode po urodzeniu ważą zaledwie 300 g, przez sześć miesięcy żywią się mlekiem matki i szybko przybierają na wadze. Samodzielność osiągają przed upływem roku, wówczas opuszczają matkę i ruszają na poszukiwanie swego terytorium. W trakcie wędrówki mogą pokonać nawet 100 km, pod warunkiem że będą szły przez las.

MISTRZOWIE ZWODZENIA >> Od 1995 r. ryś (Lynx lynx) jest objęty ochroną gatunkową i wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Każdy region Polski, który swoją obecnością zaszczyciły te rzadkie drapieżniki, z dumą umieszcza rysia na liście atrakcji turystycznych.

Jak jednak doprowadzić do tego, by nie był on atrakcją czysto teoretyczną? Jak go zobaczyć, choćby na chwilę i z daleka? Są dwie możliwości: trzeba mieć dużo szczęścia albo jeszcze więcej czasu. Chodząc na chybił trafił po najdzikszych ostępach, rysia się nie zobaczy. Może raz na dziesięć lat jakiś cień mignie w zupełnej ciszy przez ułamek sekundy za wykrotem, pozostawiając obserwatora w niepewności. To samo dotyczy tropienia po śniegu. Kiedy ryś zorientuje się, że człowiek jest blisko, po prostu zniknie. Mistrzostwa rysi w zwodzeniu tropiących doświadczyłem podczas wędrówki w tyralierze przez las. Było nas dziesięcioro, szliśmy w ok. 20-metrowych odstępach. Przed nami podążał ryś z nadajnikiem telemetrycznym. Dwie osoby na skrzydłach, wyposażone w odbiorniki śledzące sygnał nadajnika, sterowały tyralierą. Co chwila otrzymywaliśmy nowe informacje: „Około 200 m na wprost przed nami, 100, 50, 20. Na kogo idzie? Kto go widzi? Nikt, dlaczego? 20 m za nami. No co jest? Idziecie z zamkniętymi oczami?". Do dziś nie wiem, jak mogliśmy go minąć.

What helps it hunt is sharp eyesight and good hearing. The lynx skilfully climbs trees, it can jump even up to the height of two meters. It is not a good runner, it quickly gets tired.

Lynxes are territorial animals. Males (they weigh about 22 kg and measure 130 cm in length) live alone in the area of 200 sq km. Females occupy the area that is 2–3 times smaller, although most of the year they take care of the young. For almost 12 months the representatives of both sexes live separately, although their territories overlap. Males and females meet in late winter, i.e. in rut. Pregnancy usually lasts 2.5 months. The young at birth weigh just 300 g, for 6 months they feed on their mother's milk, and quickly put on weight. They become independent within a year, then they leave their mother and set off in search of their territory. During their journey they may cover even 100 km, provided that they go through the forest.

MASTERS OF DECEPTION >> Since 1995, the lynx (Lynx lynx) has been a protected species listed in the Polish Red Data Book of Animals. Each region in Poland where these rare carnivores decided to live proudly mentions the lynx among its tourist attractions.

However, what to do to ensure that it is not merely a theoretical attraction? How can you see it, even for a brief moment from a distance? There are two possibilities: you must be very lucky or have a lot of time. The person wandering in the wilderness without any plan will not spot a lynx. Maybe once in ten years you will see a shadow appearing for a split second in complete silence behind a windfallen tree leaving you in a state of uncertainty. The same thing happens in the case of tracking lynxes in the snow. When a lynx realizes that a human is close, it will simply disappear. I witnessed its mastery of deception some time ago during a hike in the forest. There were ten of us walking in a line at a distance of about 20 meters. There was a lynx with a telemetry transmitter ahead of us. Two people equipped with the receivers tracking the signal guided the group on its sides. All the time we received new information: „About 200 meters straight ahead, 100 meters, 50, 20. Who is it heading for? Who sees it? Nobody, why? 20 meters behind us. Well, what is this? You are walking around with your eyes closed or what?" Even today I do not know how we could go right past it.

Kły rysia mają kilka centymetrów długości
Its fangs are several centimetres long

KOCIA NATURA >> Próbowałem też zasiadki w zamaskowanych czatowniach i ambonach, w pobliżu których myśliwi wykładają padlinę, żeby zwabić drapieżniki. Przychodziły wilki, lisy, orły i pomniejsze drapieżniki, ale nie rysie. Słuchając opowieści nielicznych szczęśliwców, którzy spotkali rysia, doszedłem do wniosku, że muszę go przyłapać na tym, jak zgodnie z kocią naturą wypoczywa. Leży na polance, wygrzewając się na słońcu po zimnej nocy. Siedzi na stosie drewna przy leśnej drodze. Wszystkie te spotkania odbywały się w spokoju, a odpoczywający ryś wcale nie zamierzał panicznie uciekać. Dopiero kiedy człowiek podchodził blisko, powoli się oddalał.

CAT'S NATURE >> I have also tried to hide in camou-flaged look-outs and in the places where hunters put carcass to lure predators. There came wolves, foxes, eagles, and smaller predators, but not lynxes. When listening to the stories of the lucky few persons who had met it, I came to the conclusion that I needed to catch it resting in accordance with its feline nature. While lying in a clearing, basking in the sun after a cold night. Sitting on a pile of wood on a forest road and looking down at the world. All these encounters had something in common – they were peaceful and the resting lynx did not intend to flee in panic. Only when a man came up to it, it slowly left.

HOW TO HELP YOUR LUCK >> To successfully track a lynx you need to know the area well. Lynxes mark their territory leaving their droppings in visible places and scratching trunks or bare ground with their claws. They have the paths they like to follow. They like convenience and they willingly walk on forest roads and trails, or frozen rivers in winter. The knowledge of the habits of these forest cats resulted in an unexpected encounter in the depths of the Białowieża Forest some time ago. We stopped on a bridge over a river.

"Yesterday, here, at about this time, I saw a lynx." Paul, a forest guard from Hajnówka, said. "It was walking towards me and when it reached the meadow, it turned left."

"Are you talking about?" Janek and I laughed. "A lynx at noon?" Then we instinctively looked in the indicated direction. There was an animal walking down the road towards us. Paul looked through his binoculars and said: „Here it goes again." Janek and I grabbed for the pair of binoculars. The lynx was approaching us, and when it came to the edge

Ten młody ryś próbował mnie odstraszyć fukaniem
This young lynx tried to scare me away by growling

Czarne plamy oznaczają miejsca, w których żyją rysie
Black areas are those inhabited by lynx

JAK POMÓC SZCZĘŚCIU >> Podstawą sukcesu tropiącego jest dobra znajomość terenu. Rysie znakują swój rewir, zostawiając w widocznych miejscach odchody i drapiąc pazurami pnie drzew lub odkrytą ziemię. Mają stałe szlaki, których lubią się trzymać. Są wygodne i chętnie poruszają się po leśnych drogach i duktach, a w zimie po zamarzniętych rzekach. Znajomość zwyczajów leśnych kotów zaowocowała niespodziewanym spotkaniem w głębi Puszczy Białowieskiej. Zatrzymaliśmy się na mostku przerzuconym przez rzekę.
– Wczoraj w tym miejscu i mniej więcej o tej porze widziałem rysia – rzucił Paweł, strażnik leśny z Hajnówki. – Szedł w moją stronę. Kiedy dotarł do łąki, skręcił w lewo.
– Co ty powiesz – roześmialiśmy się z Jankiem – ryś w południe? Po czym odruchowo spojrzeliśmy we wskazaną stronę. Drogą przez las w naszym kierunku podążało jakieś zwierzę. Paweł spojrzał przez lornetkę i powiedział: – O znowu idzie. Obaj z Jankiem rzuciliśmy się na lornetkę. Ryś zbliżał się i kiedy wyszedł na skraj lasu nad rzeką... skręcił w lewo i po chwili zniknął wśród wysokich turzyc i kęp trzcin.
Najczęściej widywałem rysie na leśnych drogach. Po deszczu rysie wychodzą na otwartą przestrzeń, żeby wysuszyć futerko. Podchodziłem do siedzących na drodze rysi na piechotę, podjeżdżałem rowerem i samochodem i żaden z nich nie był skłonny uciekać do lasu. Kiedy byłem już blisko, z wyraźną niechęcią wchodziły powoli w wilgotne zarośla. Czasami nawet cofały się po pierwszym kontakcie z mokrą trawą. Na kolejne spotkanie w lesie czekałem kilkanaście lat. Któregoś razu na zwalonym pniu, który mijałem setki razy, ujrzałem drzemiącego samca. Ręce trzęsły mi się z emocji, szarpałem się z aparatem, a ryś nic! Od czasu do czasu ziewał. Udało mi się zrobić kilka bezcennych klatek, zanim powoli wstał i odszedł.

of the forest near the river... it turned left and soon disappeared among tall sedges and reeds.
In the past I usually saw lynxes on forest roads. After the rain lynxes go into the open to dry their fur. I approached a lynx sitting on a road on foot, by bicycle and by car and it was never willing to flee. When I was close, it went into wet bushes with obvious reluctance. Sometimes it even moved back after the first contact with wet grass.
To meet it again, I had to wait for a dozen years. One day I saw a dozing male on a fallen tree trunk, which I had passed hundreds of times before. My hands were shaking with excitement, I pulled at the camera. And the lynx did not move! It yawned from time to time. I had managed to do some priceless pictures before it slowly got up and walked away.

Fot.: P. Fabijański (5)

Ryś ma bystry wzrok i dobry słuch
Lynx has acute eyesight and good hearing

Hotel Wałkuski zaprasza

- Hotel nasz posiada 28 pokoi - 2,3,4 osobowe. Jest to obiekt kameralny, gwarantujący komfort, spokój i ciszę. Położony jest w centrum miasta przy brzegu j. Mikołajskiego.
- Pokoje są z tarasami, skąd widać piękny widok na miasto i na jezioro.
- Polecamy mazurską kuchnię bogatą w dania rybne i regionalne oraz bar czynny 24 h na dobę.
- Mamy także szeroką ofertę własnego sprzętu wodnego. W ofercie znajdują się: skutery wodne, motorówki od 5 KM do 400 KM, kajaki, rowery wodne, rowery górskie, kanoe, łodzie wiosłowe, super zabawa „na bananie", kole i nartach wodnych.
- Proponujemy bogatą ofertę rekreacyjną a w niej m.in. jazdę konną wierzchem lub bryczką, przejażdżki motorówką lub statkiem, wycieczki rowerowe z przewodnikiem.
- Organizujemy także imprezy okolicznościowe.

Wałkuski Hotel welcomes you

- Our hotel has 28 rooms, for 2, 3 or 4 people. It is a small hotel that guarantees comfort, peace and quiet. It is situated in the centre of the city by the Mikołajki Lake.
- Rooms are with terraces, from which one can admire the beautiful city skyline and lake.
- We recommend Masurian cuisine with many fish and regional dishes and the bar is open 24 hours.
- We also have a large selection of water equipment for hire. There are water scooters, 5KM to 400KM motor boats, kayaks, water bikes, mountain bikes, canoe, rowing boats, great fun on "a banana", wheels and water skis.
- We provide recreational services, including rides on horseback or on britska, trips on a motorboat or ship, bike trips with a guide.
- We also organise functions and events.

Hotel Wałkuski
11-730 Mikołajki, ul. 3-go Maja 13
Tel.: +48 (87) 421 66 28, +48 514 258 931
e-mail: hotelwalkuski1@wp.pl

Obiecałeś, że pokażesz im góry

Od teraz wszystko to, co zachwyca na rodzinnych wyprawach, stanie się po prostu bliższe.
Odległe górskie szczyty, czy małe bociany w wysokim gnieździe, będą na wyciągnięcie ręki.
Wybierz jeden z turystycznych modeli lornetek Nikona, by obcować z przyrodą bliżej niż kiedykolwiek.
Gwarantujemy, że Twoje rodzinne wyprawy nabiorą głębi i nowego wymiaru.

Sportstar EX 10x25

Sporter EX 10x42

Action VII 10-22x50

Nikon *Sport Optics*

Since 1917